

Begroting 2019-2022

November 2018

Inhoud

Leeswijzer	3	<i>Algemene dekkingsmiddelen</i>	43
Deel 1: Inleiding	4	Overige algemene dekkingsmiddelen	44
Algemeen	5	Overhead	44
Financiële begroting in één oogopslag	7	Heffing van de vennootschapsbelasting	45
		Onvoorzien	45
Deel 2: Programma's	8	Deel 3: Paragrafen	46
<i>Programma 1: Bestuurlijk domein</i>	9	A. Lokale heffingen	47
Algemeen	9	B. Weerstandsvermogen & risicobeheersing	51
Programmaonderdelen	9	C. Onderhoud kapitaalgoederen	56
1.1 Bestuur, participatie en samenwerking	9	D. Financieringen	63
1.2 Dienstverlening	10	E. Bedrijfsvoering	66
1.3 Economische zaken	13	F. Verbonden Partijen	71
1.4 Veiligheid, vergunning en handhaving	14	G. Grondbeleid	81
		Deel 4: Financiële begroting	85
<i>Programma 2: Sociaal domein</i>	17	Toelichting op de financiële positie	86
Algemeen	17	De gronden waarop de ramingen zijn gebaseerd	87
Algemene voorzieningen	17	Overzicht geraamde incidentele baten en lasten	88
Programmaonderdelen	17	Personeel en arbeidskosten	89
2.1 Welzijn, zorg en gezondheid	17	Overzicht investeringen	89
2.2 Vrijwillige inzet en mantelzorg	21	Stand en gespecificeerd verloop van de reserves	90
2.3 Lokale voorzieningen, sport, cultuur en recreatie	22	Stand en gespecificeerd verloop van de voorzieningen	92
2.4 Individuele maatschappelijke ondersteuning	24	Ontwikkeling eigen vermogen	94
2.5 Gespecialiseerde jeugdhulp en passend onderwijs	26	Geprognosticeerde balans	95
2.6 Werk en inkomen	29		
		Deel 5: Bijlagen	96
<i>Programma 3: Fysiek domein</i>	34	Samenstelling gemeentebestuur en opbouw gemeentelijke organisatie	97
Algemeen	34	EMU saldo 2019-2021	99
Programmaonderdelen	34	Taakvelden	100
3.1 Ruimte	35		
3.2 Bereikbaarheid	36		
3.3 Milieu en duurzaamheid	38		

Leeswijzer

Conform de hierop betrekking hebbende wet- en regelgeving wordt in de jaarlijks op te stellen begroting het gemeentelijke beleid voor het komende jaar en de drie daaropvolgende jaren op hoofdlijnen verwoord en waar nodig toegelicht. Dit beleid is divers van aard met als gevolg dat het doorgronden van de inhoud van de begroting en het leggen van de verbanden tussen de verschillende onderdelen niet altijd eenvoudig is.

In deze leeswijzer bieden wij een handreiking die bij het lezen en het kunnen doorgronden van de verbanden van de begroting als hulpmiddel kan fungeren. De begroting bestaat uit de volgende onderdelen:

1. Inleiding.
2. Beleidsbegroting en Paragrafen.
3. Financiële begroting.
4. Bijlagen.

In deel 1 wordt op beschrijvende wijze ingegaan op onder andere eerdere besluitvorming van de raad, actuele beleidsuitgangspunten en de afwegingen welke in algemene zin zijn gemaakt. In dit deel is eveneens de financiële begroting in één oogopslag (in meerjarenperspectief) opgenomen.

In de beleidsbegroting staan drie programma's centraal. Deze zijn onderverdeeld in programmaonderdelen. Per programmaonderdeel zijn doelstellingen geformuleerd (Wat willen we bereiken?) met daaraan gekoppeld de activiteiten die nodig zijn om de doelstellingen daadwerkelijk te realiseren (Wat gaan we ervoor doen?). Tevens wordt inzicht verstrekt in zowel de effect- en prestatie-indicatoren, de risico's als de aan de activiteiten gekoppelde financiële middelen (Wat mag het maximaal kosten?).

De paragrafen zijn op basis van wet- en regelgeving een vast onderdeel in de begroting. In de afzonderlijke paragrafen worden de beleidslijnen met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten, alsmede tot de lokale heffingen vastgelegd. Dit dient ertoe om te voorkomen dat de hierop betrekking hebbende informatie anders te gefragmenteerd in de begroting aan de orde zou komen.

Voor bestuurders en toezichthouders is het van groot belang om de financiële positie en de veerkracht van de gemeente te kunnen beoordelen. Dit komt expliciet aan de

orde in de paragrafen Lokale heffingen, Weerstandsvermogen en risicobeheersing, Onderhoud kapitaalgoederen en Financiering. Daarnaast worden de Bedrijfsvoering, Samenwerkingsrelaties en het Grondbeleid afzonderlijk beschreven.

De financiële begroting in deel 3 geeft meerjarig inzicht in het totaal van lasten en baten inclusief toelichting en de gronden waarop de opgenomen ramingen zijn gebaseerd. In het overzicht van lasten en baten is samenvattend aangegeven tot welke bedragen de raad het college autoriseert tot het doen van uitgaven.

Daarnaast wordt inzicht verstrekt in de investeringen, reserves en voorzieningen, de incidentele lasten en baten en is een geprognosticeerde balans opgesteld. Een cruciaal onderdeel in de besluitvorming met betrekking tot de begroting is het dekkingsplan. Hierin worden voorstellen gedaan ter dekking van een negatief begrotingssaldo om vervolgens een sluitende begroting te presenteren. Logischerwijs is dit dekkingsplan ook onderdeel van deel 3.

In deel 4 van de begroting is een aantal bijlagen opgenomen. Deze hebben betrekking op de samenstelling van het gemeentebestuur, de opbouw van de gemeentelijke organisatie, het EMU-saldo en de begroting ingedeeld naar taakvelden.

Tot slot is nog van belang te melden dat in de begroting uitgegaan wordt van het principe dat lasten positief worden gepresenteerd en baten negatief. Een negatief (-/-) saldo betekent dus dat baten hoger zijn dan de lasten.

Deel 1

Inleiding

Algemeen

Met gepaste trots presenteert het college de Begroting 2019-2022. Dit is de eerste begroting van deze bestuursperiode.

De Begroting 2018-2021 en de Voorjaarsnota 2018 hebben als basis respectievelijk uitgangspunt voor de Begroting 2019-2022 gediend. Daarnaast is het uitvoeringsprogramma van Coalitieakkoord 2018-2022 “Heemskerk zichtbaar beter” in de begroting verwerkt.

De Voorjaarsnota 2018 bestond uit de eerste Bestuursrapportage 2018 en de Meerjarenplanning 2019-2022. De effecten uit deze beide onderdelen zijn in de begroting opgenomen.

In tegenstelling tot voorgaande jaren maakte de kadernota geen onderdeel uit van de Voorjaarsnota 2018. De Kadernota Begroting 2019 is separaat ter besluitvorming aan de raad aangeboden. In deze kadernota zijn de financiële kaders op basis van hernieuwde inzichten, waar noodzakelijk, geactualiseerd en verlengd tot en met 2022.

In de Voorjaarsnota 2018 is opgenomen dat de transformatie Sociaal domein onderdeel is geworden van het reguliere beleid zoals dat in programma Sociaal domein is opgenomen. Om deze reden wordt vanaf 2019 geen aparte paragraaf Decentralisaties meer opgenomen. De decentralisaties zijn onderdeel geworden van de reguliere bedrijfsvoering. Tevens maakt de Integratie-Uitkering Sociaal Domein (IUSD) met ingang van 2019 onderdeel uit van de Algemene uitkering.

Het uitvoeringsprogramma is per programma na de programma onderdelen beknopt opgenomen. De uitgebreide toelichting op het uitvoeringsprogramma is opgenomen in een apart document dat bij de begroting wordt behandeld. De kosten van het uitvoeringsprogramma zijn in de totale financiën per programma verwerkt. Voor het jaar 2019 betreft dit een voorlopig geraamde extra uitgave van € 481.000. Het verwachte tekort voor 2019 wordt incidenteel ten laste van de algemene reserve gebracht.

Ontwikkeling Algemene uitkering (effecten Meicirculaire 2018)

Om gemeenten in staat te stellen hun taken uit te voeren ontvangen zij financiële middelen van het Rijk. Een deel van deze middelen komt uit het Gemeentefonds en wordt uitgekeerd in de vorm van de Algemene uitkering. Naast deze uitkering ontvangen gemeenten specifieke uitkeringen. Voor deze uitkeringen ligt de bestedingsrichting vast. Andere bronnen van gemeentelijke inkomsten

worden gevormd door gemeentelijke belastingen, dividend(en) en ontvangen rente.

De Algemene uitkering uit het Gemeentefonds is vrij besteedbaar. Gemeenten zijn, met inachtneming van wet- en regelgeving, autonoom in het voeren van hun beleid bekostigd uit het Gemeentefonds.

Op drie tijdstippen in het jaar verstrekt het ministerie van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties informatie over de ontwikkelingen van het Gemeentefonds. In mei op basis van de Voorjaarsnota, in september op basis van de Miljoenennota en in december, ter afronding van het lopende jaar, op basis van de Najaarsnota. De circulaire bevatten ook actuele informatie die op een later tijdstip in de rijksbegroting wordt verwerkt. De mededelingen zijn steeds onder voorbehoud van parlementaire goedkeuring.

De eerder dit jaar extra gepubliceerde Maartcirculaire, waarin de gevolgen van het Regeerakkoord Rutte III werden verwerkt, liet een in meerjarig perspectief positief financieel beeld zien. Dit financiële effect is reeds in de Voorjaarsnota 2018 verwerkt.

In de Meicirculaire 2018 is deze financieel positieve ontwikkeling enigszins bijgesteld. Deze circulaire had een voornamelijk technisch karakter. De begrotingssystematiek voor het Sociaal domein en het BTW compensatiefonds werden aangepast. Voor 2019 en de daaropvolgende jaren daalt het accres.

Ontwikkelingen Besluit begroting en verantwoording (Bbv)

In 2014 heeft een adviescommissie (commissie Depla) een rapport uitgebracht over vernieuwing van het Bbv. Conclusie van dit rapport was een noodzakelijke versterking van de horizontale sturing alsmede verantwoording door de raad. Gelet op het bijzondere belang dat gemeenten hebben bij de vernieuwing van het Bbv heeft de commissie zich in zijn adviezen primair op gemeenten gericht. De meest belangrijke aanpassingen betreffen de volgende onderwerpen, die in de begroting zijn opgenomen.

- **Rapportage middels taakvelden**

Ter verbetering van de onderlinge vergelijkbaarheid van gemeenten dient de aanlevering van informatie aan het CBS te geschieden aan de hand van verplicht ingestelde taakvelden. Gemeenten zijn verder volledig autonoom om de begroting naar eigen inzicht en wens in te delen. De Begroting 2019-2022 is in een aparte bijlage naar taakvelden ingericht.

- **Het verantwoorden van de begroting op basis van een uniforme set beleidsindicatoren**

De verplicht gestelde beleidsindicatoren zijn op het niveau van programmaonderdeel in de begroting verwerkt. Naast deze verplichte indicatoren is tevens een actualisatie van

de indicatoren zoals die in de afgelopen jaren zijn gehanteerd onder de verschillende programmaonderdelen opgenomen.

- **Verbeterde informatie met betrekking tot de verbonden partijen**

In de paragraaf Verbonden partijen wordt de beleidsmatige bijdrage en ontwikkeling van de daarbij behorende verbonden partij benoemd.

- **Inzicht in de kosten van overhead**

Vanaf 2017 is het voor gemeenten verplicht dezelfde definitie voor overhead te hanteren en de kosten die hieraan zijn verbonden op één plek in de begroting te presenteren. De totale kosten van overhead zijn daarom in een apart overzicht vallende onder het Programmaplan zichtbaar gemaakt.

Prestatie indicatoren

Per programmaonderdeel zijn effect- en prestatie-indicatoren opgenomen. Deze bestaan voor het grootste deel uit de verplichte indicatoren aangevuld met een aantal gewenste indicatoren. De verplichte indicatoren zijn terug te vinden op de website www.waarstaatjegemeente.nl. De streefwaarden zijn indicaties waar de werkelijke waarden uiteindelijk van kunnen afwijken. Dat is inherent aan het cyclische systeem van planning en realisatie. In de begroting wordt getracht een inschatting te maken op basis van de op dat moment bekende data uit het verleden en een prognose van toekomstige ontwikkelingen en beleidsvoornemens.

Risico's

Per programmaonderdeel zijn de belangrijkste risico's opgenomen. Bij de kwantificering worden het soort risico en, indien van toepassing, de financiële gevolgen in categorieën weergegeven. Daarnaast wordt op basis van alle gemeentebrede onderkende risico's, in de paragraaf Weerstandsvermogen een Monte Carlo-simulatie uitgevoerd. De risico's zullen zich immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang openbaren. In de paragraaf weerstandsvermogen wordt de risico top 10 weergegeven.

Autorisatieniveau

Om de bedrijfsvoering zo efficiënt mogelijk te laten verlopen heeft de raad het college geautoriseerd om binnen hetzelfde programma te 'schuiven' tussen budgetten onderling. Wanneer dit daadwerkelijk plaatsvindt, wordt dit door de raad middels een begrotingswijziging geformaliseerd. Dit is mede van belang in verband met het zogenoemde begrotingscriterium. Daarbij gaat het erom dat financiële beheerhandelingen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting tot stand komen. In het overzicht van lasten en

baten in de financiële begroting is aangegeven tot welke bedragen in de begroting de raad het college autoriseert.

Financiële begroting in één oogopslag

Het totaal aan geraamde lasten voor 2019 bedraagt € 98.461.000, de totale geraamde baten € 96.531.000. Per saldo € 1.931.000 negatief (totaal geraamd saldo baten en lasten). Deze bedragen zijn terug te vinden in het overzicht van baten en lasten in de financiële begroting. De beoogde onttrekking aan de reserves ten gunste van de exploitatie bedraagt € 1.176.000. Dit is conform bestaand beleid en besluitvorming hieromtrent. In de geraamde lasten zijn de kosten van het uitvoeringsprogramma coalitieakkoord opgenomen voor een bedrag van € 481.000. Hierdoor is sprake van een geraamd negatief resultaat van € 754.000, zodat voor 2019 geen sluitende begroting kan worden aangeboden. Voor de komende jaren is met name door de toename van de inkomsten uit de Algemene uitkering wel sprake van een toenemend positief saldo van de begroting.

Het beeld van de financiële positie (saldo van baten en lasten) op middellange termijn ziet er als volgt uit:

No	Programma's Bedragen x € 1.000	Rekening 2017	Begroot VJN 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022
	Bestuurlijk domein	4.695	6.106	6.515	6.532	6.781	6.857
	Sociaal domein	38.291	39.327	40.715	41.152	42.075	42.138
	Fysiek domein	-7.190	6.348	5.869	5.842	6.628	7.031
	Algemene dekkingsmiddelen	-57.476	-59.929	-63.743	-66.200	-68.210	-69.949
	Overhead	11.777	11.911	12.500	12.808	13.149	13.512
	Heffing Vpb	0	29	24	0	0	0
	Onvoorzien	0	50	50	50	50	50
A.	Totaal geraamd saldo baten en lasten	-9.903	3.841	1.931	184	473	-361
B.	Totaal beoogde toevoeging en onttrekking aan reserves	8.277	-3.356	-1.176	-1.057	-1.055	-1.008
C.	Geraamd resultaat (A en B)	-1.626	486	754	-874	-582	-1.369

In het Bbv wordt onderscheid gemaakt tussen een resultaat 'voor en na' toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. Het resultaat na mutaties op de reserves (C) is het relevante resultaat. Daarin is het saldo van lasten en baten van het desbetreffende jaar opgenomen (A) als ook de beoogde mutaties in de reserves (B). De uitgaven van een gemeente worden gedeeltelijk bekostigd uit de baten van het lopende jaar en voor een

ander deel uit reserves waarover de raad een besluit heeft genomen. De raad heeft eveneens besluiten genomen om middelen uit de exploitatie over een jaar toe te voegen aan een bestemmingsreserve. Dit resultaat na mutaties op de reserves wordt in de Bbv het geraamd resultaat (C) genoemd en bedraagt voor het jaar 2019 conform bovenstaande tabel afgerond € 754.000 negatief.

Gezien het positieve saldo in de jaren na 2019 zijn geen aanpassingen van de tarieven van lokale heffingen noodzakelijk. Wel is in de begroting rekening gehouden met een inflatiecorrectie van 1,5% zoals in de Kadernota begroting 2019 is besloten. Er zijn dan ook geen bedragen opgenomen onder Dekkingsplan tarieven. In de begroting 2019 zijn enkele incidentele lasten opgenomen. Voorgesteld wordt om het tekort over het jaar 2019 incidenteel te dekken met een onttrekking uit de Algemene reserve.

Indien de raad besluit akkoord te gaan ontstaat hierdoor ook voor 2019 een sluitende begroting.

Een uitgebreidere toelichting op de verschillende onderdelen van de financiële positie van de gemeente staan in het onderdeel financiële begroting.

Deel 2

Programma's

Programma 1: Bestuurlijk domein

Algemeen

Het Bestuurlijk domein omvat bestuur, samenwerking, dienstverlening, economische zaken, veiligheid, vergunning en handhaving. Belangrijke opdracht binnen het Bestuurlijk domein is verdere vormgeving van de regionale samenwerking, zowel op uitvoerend niveau maar ook op het terrein van beleidsvoorbereiding en besluitvorming. Ook op bestuurlijk niveau, middels de IJmond commissie, zal hier aandacht voor zijn. Uiteraard wordt de inzet op het Bestuurlijk domein gecontinueerd, waarbij de digitalisering van de dienstverlening prioriteit heeft. Daarnaast wordt het initiatief van de ontwikkeling van de Bedrijven Investeringszone (BIZ) verder ondersteund. Veiligheid in de gemeente (en op het strand) vraagt blijvende aandacht en inzet voor het gevoel van veiligheid van onze inwoners. Hierin wordt extra geïnvesteerd.

Programmaonderdelen

1.1 Bestuur, participatie en samenwerking

Wat willen we bereiken?

1. Een betrouwbaar, doelmatig en doeltreffend functionerend gemeentebestuur, met betrokkenheid van de burger en een effectieve en efficiënte besluitvorming.
2. Inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers krijgen de kans om aan de voorkant mee te praten, mee te denken en mee te doen. Daarnaast krijgen initiatieven van inwoners de ruimte.
3. Een zelfstandig Heemskerk, met intensivering van (boven)regionale samenwerking.
4. Inwoners van Heemskerk zijn zich bewust van, en voelen zich betrokken bij de ontwikkelingen en vraagstukken in de wereld en in hun eigen leefomgeving.

Context en achtergronden

Burgerparticipatie

In de Verordening burgerparticipatie 2017 en de daarop gebaseerde nota is vastgelegd wat het bestuur met burgerparticipatie wil bereiken, welke vormen van burgerparticipatie de gemeente heeft en hoe de organisatie hier in de praktijk vorm aan geeft, inclusief planning en verantwoording.

Door tezamen met de lokale samenleving te werken aan plannen is het mogelijk een hogere kwaliteit te realiseren. Kwaliteit betekent in dit kader ook dat plannen worden gedragen. Enerzijds maken deelnemende Heemskerkers in het participatieproces kennis met de werking van politiek en de gemeentelijke organisatie. Anderzijds krijgen het bestuur en ambtenaren

meer inzicht in hetgeen bij inwoners en bedrijven leeft. Daarnaast bevordert burgerparticipatie het onderlinge vertrouwen. Het bestuur leert te vertrouwen op de inbreng van de lokale samenleving. Ten slotte wordt de eigen verantwoordelijkheid van inwoners versterkt. De gemeente gaat van 'zorgen voor' naar 'zorgen dat'.

Internationale samenwerking en mondiale bewustwording

Uitvoering wordt gegeven aan de op 9 maart 2017 aangenomen raadsnotie 'Werelddoelen 2015-2030'. Het bestuur verleent ondersteuning aan het nieuwe comité 'De wereld in Heemskerk', dat zich ten doel stelt om de vijf thema's binnen de VN-werelddoelen op natuurlijke wijze te verbinden aan bestaande dan wel nieuw te ontwikkelen economische, culturele, educatieve, historische en/of muzikale activiteiten in Heemskerk.

Wat gaan we ervoor doen?

Burger- en cliëntparticipatie in het Sociaal domein

Per 1 april 2018 is de Regionale participatieraad van start gegaan, gevormd uit leden van de lokale participatieraden van de gemeenten Heemskerk, Beverwijk en Velsen. De participatieraad adviseert op welke manier het beste invulling kan worden gegeven aan het betrekken van inwoners, waaronder cliënten, bij de beleidsontwikkeling en -uitvoering van de WMO, de Jeugdwet en de Participatiewet.

Burgerkracht

Met Burgerkracht wil het bestuur initiatieven ter verbetering van de leefbaarheid in de buurt stimuleren. Het bestuur adviseert en faciliteert bewoners, met het accent op sociale cohesie en zorg voor elkaar. Hiertoe zijn middelen beschikbaar. In 2019 wordt onderzocht hoe de buurtinitiatieven opnieuw vormgegeven kunnen worden.

Overige vormen van burgerparticipatie

Een breed scala aan onderwerpen op sociaal, fysiek en bestuurlijk terrein biedt mogelijkheden voor burgerparticipatie. In het fysieke domein verplicht de Omgevingswet inwoners te laten bijdragen. Het bestuur heeft veel ruimte om dit zelf vorm te geven.

Factor C

Om burgerparticipatie daadwerkelijk vorm te geven, is een planmatige en integrale aanpak nodig. Een manier om burgerparticipatie gestructureerd uit te voeren is Factor C. Deze methodiek is gereedschap voor beleidsmakers en projectleiders. Het is een concrete werkwijze met instrumenten en stappen waarmee communicatie in het hart van beleid of een project wordt gebracht.

Regiefunctie

Per 1 april 2018 is een regisseur burgerparticipatie aangesteld met als doel te zorgen voor een goede borging van burgerparticipatie binnen de organisatie. De regisseur heeft een adviserende, faciliterende en coördinerende rol binnen de organisatie en het bestuur. De lijnorganisatie blijft verantwoordelijk voor het wel of niet toepassen burgerparticipatie bij projecten, beleid en uitvoering.

Planning en verantwoording

In 2018 is een planning opgesteld van projecten, beleidsontwikkelingen en activiteiten op het gebied van burgerparticipatie. Op basis hiervan wordt een jaarverslag burgerparticipatie opgesteld.

Internationale samenwerking en mondiale bewustwording

- Bieden van ondersteuning aan de Stichting 4 en 5 mei Heemskerk voor hun jaarlijkse activiteiten.
- Bieden van ondersteuning aan het nieuwe comité De wereld in Heemskerk voor hun eerste activiteiten in 2019.

Prestatie indicatoren

Nr.	Omschrijving	Realisatie		Streefwaarden				
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1	Formatie (fte per 1.000 inwoners)	6,0	6,1	6,0	6,0	6,0	6,0	5,9
2	Bezetting (fte per 1.000 inwoners)	6,1	6,1	6,0	6,0	6,0	6,0	5,9
3	Apparaatkosten (€ per inwoner)	540,0	597,0	561,0	587,0	595,0	605,0	613,0
4	Overhead (percentage van totale lasten)		11,3	12,3	12,7	13,3	13,5	13,6
5	Externe inhuur (kosten als percentage van totale loonsom en totale kosten inhuur externen)	8,1	9,8	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2
6	Opkomstpercentage verkiezingen	33,0	82,9	50,0	50,0	0,0	75,0	50,0

Toelichting

Nr. 3 Apparaatkosten zijn alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de ambtelijke organisatie.

Nr. 6 Op 20 maart 2019 zijn de Provinciale staten- en de Waterschapsverkiezingen en op 23 mei 2019 zijn de verkiezingen van het Europees Parlement. In 2020 zijn er geen verkiezingen gepland. In 2021 zijn de Tweede Kamer verkiezingen. In 2022 zijn weer de gemeenteraadsverkiezingen.

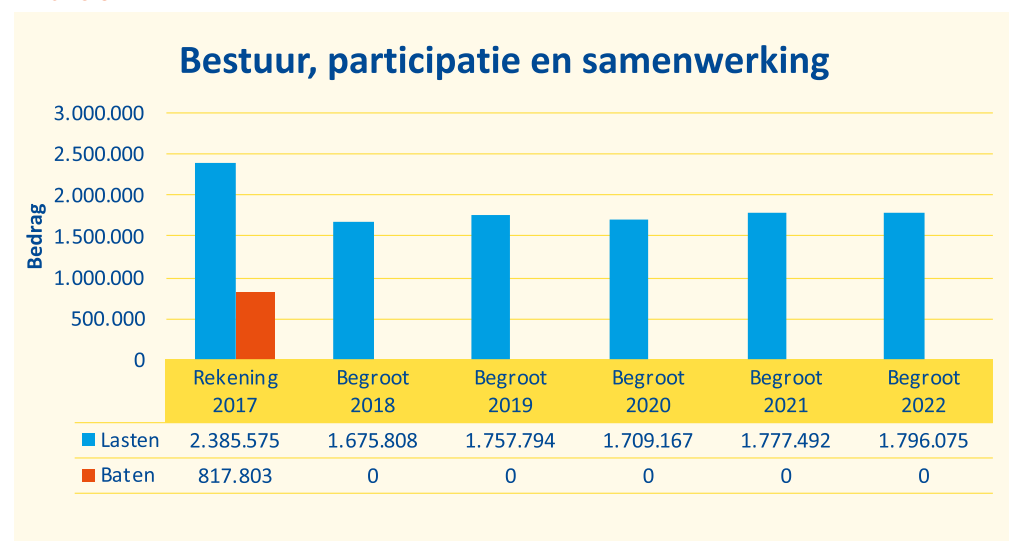
Bronnen:

- Nr. 1 Gemeente Heemskerk.
- Nr. 2 Gemeente Heemskerk.
- Nr. 3 Gemeente Heemskerk.
- Nr. 4 Gemeente Heemskerk.
- Nr. 5 Gemeente Heemskerk.
- Nr. 6 Gemeente Heemskerk.

Risico's

Omschrijving	Kwantificering/ Categorie	Beheersmaatregel
Belangenverstrengeling bij bestuurders.	Imago Juridisch	Een heldere verdeling van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden, waarbij checks and balances centraal staan. Hierdoor wordt het overheidshandelen zo transparant mogelijk en goed te controleren.
Financiële verplichting(en) als gevolg van arbeidsongeschiktheid bestuurder(s).	Financieel: € 200.000 - € 500.000	Geen (gezien de hoogte van de verzekeringskosten in relatie tot het financieel risico is het treffen van een dergelijke beheersmaatregel niet rendabel).
Niet voldoen aan de verwachtingen van bewoners.	Imago	De aantasting van vertrouwen in politiek en het bestuur wordt gereduceerd door bewoners tijdig, voortdurend, compleet en transparant te betrekken.

Financiën

1.2 Dienstverlening

Wat willen we bereiken?

1. Een efficiënte, effectieve en kwalitatief goede dienstverlening aan burgers en bedrijven.
2. Naast de gebruikelijke kanalen een meer digitale dienstverlening conform de IJmondiale strategische en landelijke agenda realiseren.

Context en achtergronden

Digitalisering dienstverlening

Digitalisering in de maatschappij neemt een grote vlucht. Uiteraard haakt de gemeente zoveel mogelijk bij deze ontwikkeling aan. Voor de dienstverlening betekent dit dat het bestuur, conform de raadsnotie bij vaststelling van de Informatievisie 2016-2020 (juni 2016), streeft naar waar mogelijk en wenselijk alle gemeentelijke dienstverlening digitaal (plaats- en tijdsafhankelijk) af te handelen.

Digitaliseren van de dienstverlening is geen statisch project maar een voortdurend gebruikmaken van de mogelijkheden die er in den lande ontstaan. Het bestuur hanteert daarbij de strategie van 'slimme volger'. Daarbij wordt de zogenaamde Digitale Agenda 2020, een initiatief van VNG realisatie, gevolgd. De Digitale Agenda gaat niet over technologie maar over de wijze waarop informatie als grondstof kan worden gebruikt om als één transparante overheid middenin de participatie- en informatiesamenleving te kunnen staan. De Digitale agenda 2020 stimuleert samenwerking en aansluiting op landelijke voorzieningen (zoals mijnoverheid.nl en de berichtenbox).

De werkzaamheden hebben een permanent karakter en worden per onderdeel projectmatig opgepakt. De benodigde middelen voor deze digitaliseringsslag van de dienstverlening zijn tot en met 2020 geraamd.

Digitaliseren is geen doel op zich. Het gaat om dienstverlening en daar ligt dan ook de focus op. Hoewel voor de dienstverlening het digitale kanaal de voorkeur geniet is dit niet het enige kanaal. Inwoners die niet digitaal kunnen of willen werken kunnen altijd terecht bij een ander, meer traditioneel kanaal.

Digitale aangifte burgerlijke stand

De ontwikkeling aangaande digitalisering van de burgerlijke stand producten betreffende geboorten, huwelijk en overlijden is nog in volle gang. Het onderdeel 'melding voorgenomen huwelijk partnerschapsregistratie' is volledig gedigitaliseerd. Het Burgerlijk Wetboek maakt het voor de burger mogelijk om zowel digitaal als persoonlijk aangifte te doen. Zodra voor de overige producten van de burgerlijke stand het technisch mogelijk is om digitale aangifte te doen wordt dat ingezet.

Basisregistratie personen (BRP)

Op dit moment zijn enkele grote steden doende om te bepalen hoe de BRP verder kan worden ontwikkeld. Ook zijn de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken (NVVB) en VNG realisatie in den lande actief om de discussie "Hoe nu verder met de moderne basisregistratie personen?" te starten.

Audits

Jaarlijks worden door middel van zelfevaluatie audits op de persoonsgegevens en reisdocumenten uitgevoerd. Deze dienen ter controle op de juistheid van persoonsregistratie, beveiliging van de persoonsgegevens en het juist toepassen van de verschillende procedures. De wijze van beveiliging van de persoonsgegevens en waardedocumenten is vastgelegd in de Verordening Basisregistratie personen, het privacyreglement en in het Beveiligingsbeleidsplan Basisregistratie personen.

Wat gaan we ervoor doen?

Vanaf 2019 zal de digitale dienstverlening worden uitgebreid. Middels inzet van nieuwe digitale faciliteiten zullen in fasen producten voor burgers en bedrijven digitaal worden aangeboden.

Enkele producten waarmee wordt gestart:

- De burgerlijke stand met betrekking tot aangifte van:
  - Geboorten.
  - Huwelijken.
  - Overlijden.
- Het aanvraagproces voor:
  - Reisdocumenten.
  - Rijbewijzen.

Enkel voorbeelden waarvoor de voorbereiding is gestart:

- Mijn overheid Berichtenbox:

- Aanschrijven verlopen reisdocument.
- Beschikkingen Wet Waardering Onroerende Zaken.
- Uitkeringsspecificaties en de jaarpogaven van werk en inkomen.

Prestatie indicatoren

Nr.	Omschrijving	Realisatie		Streefwaarden				
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1	Aantal formeel geregistreerde klachten	37,0	33,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0
2	Aantal gegrond verklaarde klachten	15,0	8,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0
3	Formele klachten die binnen de wettelijke termijn van zes weken zijn afgehandeld (percentage)	87,0	94,0	90,0	90,0	90,0	90,0	90,0
4	Huwelijken/geregistreerde partnerschappen niet-kosteloos	111,0	143,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
5	Huwelijken/geregistreerde partnerschappen kosteloos	63,0	68,0	50,0	50,0	50,0	50,0	50,0
6	Aantal naturalisaties	54,0	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0
7	Aantal reisdocumenten	8.325,0	9.142,0	7.000,0	4.500,0	4.500,0	4.500,0	4.500,0
8	Aantal rijbewijzen	3.635,0	4.377,0	4.500,0	4.800,0	4.800,0	4.800,0	4.800,0

Toelichting

Nr. 7 In maart 2014 is de geldigheid van reisdocumenten van vijf naar tien jaar verlengd. De verwachting is dat vanaf 2019 het aantal reisdocumenten als gevolg hiervan daalt.

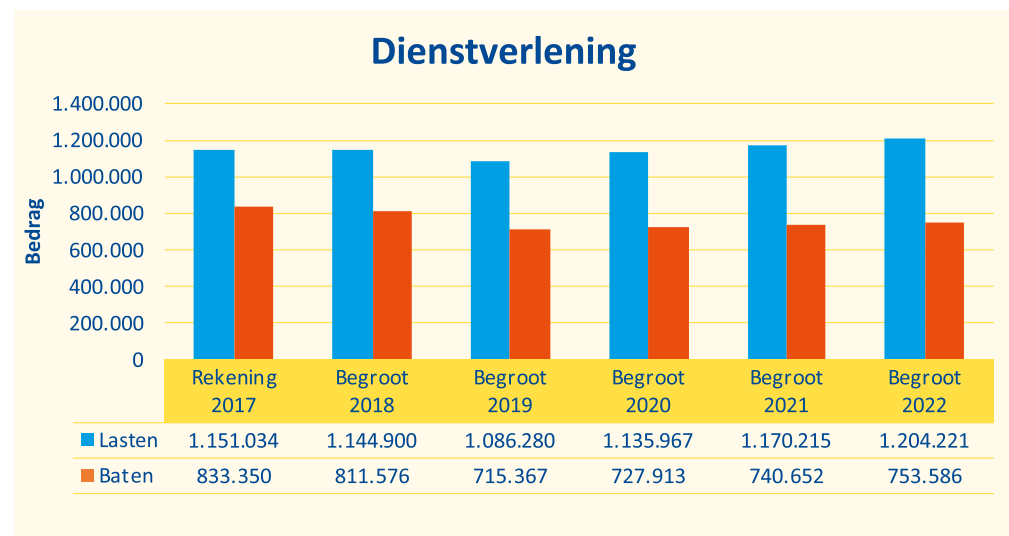
Bronnen

- Nr. 1 Gemeente Heemskerk.
- Nr. 2 Gemeente Heemskerk.
- Nr. 3 Gemeente Heemskerk.
- Nr. 4 Register burgerlijke stand.
- Nr. 5 Register burgerlijke stand.
- Nr. 6 Register burgerlijke stand.
- Nr. 7 Register burgerlijke stand.
- Nr. 8 Register burgerlijke stand.

Risico's

Omschrijving	Kwantificering/ Categorie	Beheersmaatregel
Geen dienstverlening mogelijk als gevolg van uitval van geautomatiseerde systemen.	Imago	Uitval van de elektriciteit wordt opgevangen door een noodaggregaat. Om het risico van uitval van de geautomatiseerde systemen op te vangen draaien twee systemen naast elkaar. Eén van deze systemen is op een locatie buiten het gemeentehuis gevestigd. De verbinding loopt via een glasvezelkabel. Inrichting architectuur is conform wettelijke vereisten BRP en continue ondersteuning ICT tijdens openingstijden.
Frauduleuze handelingen met reisdocumenten.	Financieel: € 1 - € 50.000 Imago	Er is een beveiligingsplan voorhanden waarin onder meer functiescheiding in de processen is geregeld.
Agressie richting medewerkers.	Financieel: € 50.000 - € 200.000 Imago	Er is een agressieprotocol beschikbaar. Er wordt getraind en de inrichting van faciliteiten is conform de wettelijke eisen.

Financiën

1.3 Economische zaken

Wat willen we bereiken?

1. Verbeteren van de verblijfskwaliteit, de bereikbaarheid en het (verder) versterken van het winkelaanbod in het centrum.
2. Herkenbaar en benaderbaar aanspreekpunt voor ondernemers.
3. Verbeteren en uitbreiden van de online (digitale) dienstverlening aan bedrijven.

Context en achtergronden

Economie

Heemskerk zet zich in voor het versterken van het vestigingsklimaat, zowel lokaal als regionaal. Lokaal zijn de kwaliteit van het centrum, de bedrijventerreinen en de dienstverlening aan ondernemers aandachtspunten.

Regionaal wordt via de Economische Samenwerking IJmond (ESIJ) vooral geïnvesteerd in de stimulering van de Maakindustrie en Techport. Tevens maakt Heemskerk onderdeel uit van de Metropoolregio Amsterdam (MRA).

Wat gaan we ervoor doen?

Door ondernemers inzicht te verstrekken en te wijzen op alternatieve financiële ondersteuning van kredieten en subsidies variërend van Europese tot nationale, regionale en provinciale regelingen geeft het subsidieloket een impuls aan de economische groei en bedrijvigheid in Heemskerk.

Daarnaast is het voornemen om eens in de twee jaar een peiling onder de ondernemers te houden. Om goed in te kunnen spelen op trends en ontwikkelingen zijn onderzoek en andere frequente analyse noodzakelijk om dit lokaal in samenwerking met ondernemers te vertalen in een realistische toekomstvisie.

Prestatie indicatoren

Nr.	Omschrijving	Realisatie		Streefwaarden				
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1	Func tiemenging (percentage)	34,3	34,9	35,5	36,0	36,5	37,0	38,0
2	Bruto gemeentelijk product (verhouding tussen verwacht en gemeten product)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3	Vestigingen (van bedrijven, aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar)	80,8	84,4	81,3	81,4	81,5	81,6	83,0

Toelichting

- Nr. 1 De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen. De schaal waarop afstemming tussen 'economische ontwikkeling/werkgelegenheid' en 'wonen' moet plaatsvinden is regionaal. Werknemers zijn niet altijd op zoek naar woningen in de gemeente waar ze werken of werk is. Deze indicator is gebaseerd op het verleden en niet op de toekomst (bron is www.waarstaatjegemeente.nl) en daarom niet te prognosticeren.
- Nr. 2 Deze indicator is voor de gemeente Heemskerk niet beschikbaar.
- Nr. 3 De statistieken laten een gestage groei over de afgelopen jaren zien.

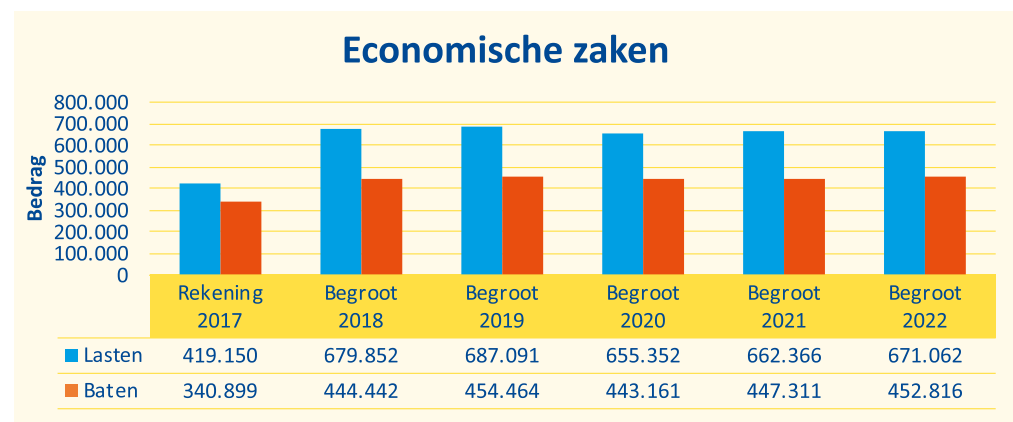
Bronnen

- Nr. 1 LISA.
 Nr. 2 www.waarstaatjegemeente.nl.
 Nr. 3 LISA.

Risico's

Omschrijving	Kwantificering/ Categorie	Beheersmaatregel
Onvoldoende aansluiting bij het bedrijfsleven en (sub)regionale ontwikkelingen.	Imago	Periodieke afstemming met provincie, regiogemeenten en georganiseerd bedrijfsleven.

Financiën

1.4 Veiligheid, vergunning en handhaving

Wat willen we bereiken?

1. Bieden van een zowel objectief als subjectief (sociaal) veilige woon-, leef-, werk- en uitgaansomgeving aan de inwoners van de gemeente Heemskerk.
2. Bestrijden van de gevolgen van een ramp of crisis en daarbij goed zorgen voor de bevolking, waarbij zelfredzaamheid leidend is.
3. Een voor iedereen toegankelijke, aantrekkelijke en veilige leefomgeving mede door te vergunnen in overeenstemming met de regelgeving, toe te zien op een juiste uitvoering en te handhaven daar waar in afwijking van de regelgeving wordt gehandeld.
4. Een veilig verloop van evenementen in Heemskerk.

Context en achtergronden

Veiligheid

Veiligheid is een kerntaak van de overheid. Landelijk zijn onderstaande vijf veiligheidsvelden benoemd waar in Heemskerk ook mee wordt gewerkt:

- Een veilige woon- en leefomgeving: dit heeft betrekking op de alledaagse woon- en leefomgeving van bewoners ofwel de veiligheid en leefbaarheid in de wijk, buurt, straat en tussen burens onderling.
- Bedrijvigheid en veiligheid: dit heeft betrekking op aantastingen van de veiligheid rond recreatieve en economische voorzieningen zoals winkelcentra, bedrijventerreinen en uitgaansmogelijkheden.
- Jeugd en veiligheid: dit heeft betrekking op de gebruikelijke veiligheidsthema's in relatie tot jeugd: overlast gevende jeugd, criminele jeugd/individuele probleemjongeren, alcohol en drugs en veilig in en om de school (VIOS). In 2018 is gestart met de inzet van jeugdboa's (bijzonder opsporingsambtenaren jeugd), die preventieve en hulpverlenende taken uitvoeren bij de verschillende jeugdgroepen.
- Fysieke veiligheid: dit heeft betrekking op de echte fysieke veiligheidsthema's, zoals verkeersveiligheid, brandveiligheid, externe veiligheid en rampenbestrijding en crisisbeheersing. Op het gebied van fysieke veiligheid speelt de Veiligheidsregio Kennemerland een belangrijke rol. Zij zijn verantwoordelijk voor de brandweerzorg, crisisbeheersing en spelen een prominente rol in de evenementenveiligheid in de gemeente Heemskerk.
- Integriteit en veiligheid: dit heeft betrekking op verschijnselen die inbreuk vormen op de maatschappelijke integriteit c.q. op belangrijke regels en andere afspraken in het kader van de veiligheid en stabiliteit van onze samenleving.

Vergunnen en handhaven

Vergunnen en handhaven geschiedt op het gebied van ruimtelijke ordening, bouwregels, openbare orde en veiligheid. Vergunningsaanvragen worden getoetst, op de uitvoering wordt toezicht gehouden en in geval van afwijking wordt gehandhaafd. Kaders zijn neergelegd in onder meer de bestemmingsplannen, het Bouwbesluit, de Algemene plaatselijke verordening en de Drank- en horecawet.

Voor de omgevingsvergunningen zal de komst van de Omgevingswet invloed hebben op de werkprocessen en de afstemming met de ketenpartners. Verder wordt op landelijk niveau gesproken over privatisering van het toezicht op de bouw. Na de terugtrekking van het voorstel uit de 1e Kamer is onduidelijk hoe het verdere verloop zal zijn. Vanuit de gemeente en marktpartijen wordt aangedrongen op nader onderzoek in relatie tot aantoonbare betere kwaliteit tegen aanvaardbare kosten. Verder zal via een lokale subsidieregeling duurzaam bouwen worden gestimuleerd door een deel van de te betalen leges subsidiabel te maken.

Wat gaan we ervoor doen?

Veilig Thuis

- Veilig Thuis is opgericht als een stichting. Er wordt een onderzoek uitgevoerd om te beoordelen wat de beste juridische entiteit voor Veilig Thuis is.
- Eén van de taken die binnen Veilig Thuis wordt uitgevoerd is de Multidisciplinaire aanpak (MDA++). MDA++ voorziet in een samenwerking van psychosociale, medische, forensische en justitiële specialisten in de aanpak van kindermishandeling, huiselijk en seksueel geweld. Binnen de regio IJmond/Zuid-Kennemerland vindt een onderzoek plaats of MDA++ een bovenregionale functie kan vervullen, ook voor de andere regio's in Noord-Holland.
- Een ander taakveld dat is belegd bij Veilig Thuis is de Integrale Crisisdienst. Het betreft hier een 24-uurs crisisdienst voor inwoners van 0-23 jaar. Er wordt gewerkt aan een sluitende crisisdienst voor alle leeftijden, ook voor 23 jaar en ouder.
- Per 1 januari 2019 heeft een aanscherping plaatsgevonden op de Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. De gemeente ziet erop toe dat organisaties binnen het sociaal domein de meldcode hanteren.
- In 2018 is gestart met de inzet van een aantal jeugdboa's. Zij moeten de verbinding tussen zorg en veiligheid voor jongeren versterken.

Sociale veiligheid

- Regionale samenwerkingen intensiveren en de integrale aanpak op diverse veiligheidsthema's op elkaar laten aansluiten om waterbedeften te voorkomen en meer eenheid te creëren. Het Integraal Meerjarenbeleidsplan Veiligheid Noord-Holland is hier onderdeel van.

- Aandacht voor (het vergroten en versterken van) het bewustzijn, kennis en alertheid op het gebied van (georganiseerde) criminaliteit, gericht op zowel ambtenaren, inwoners, als ondernemers.
- Intensiveren van de aanpak woon-, adres-, en uitkeringsfraude in relatie tot Basis Registratie Personen (Landelijke Aanpak Adreskwaliteit).
- Inzet op behoud van Burgernet en What's App buurtpreventie en in het kader van Burgerkracht komen tot co-creaties met bewoners – ondernemers – maatschappelijke organisaties – overheid; waarbij verschillende belangen bij elkaar worden gebracht.
- Meer inzicht in de veiligheidsbeleving van inwoners en de ervaren knelpunten per wijk door het uitzetten van de Veiligheidsmonitor.

Fysieke veiligheid

- In 2019 wordt het Deelplan Bevolkingszorg geactualiseerd. In dit deelplan worden de processen waar de gemeente verantwoordelijk voor is beschreven. Op basis van nieuwe inzichten, oefeningen en werkelijke inzetten wordt het deelplan verder verfijnd en aangepast aan de realiteit.
- In 2019 wordt het Beleidsplan Crisisbeheersing vastgesteld, waarbij het nieuwe risicoprofiel voor de regio Kennemerland en de bijbehorende risico's in ogenschouw wordt genomen.

(Omgevings)vergunningen

- De aanvragen van de vergunningen en de interne behandeling daarvan zullen worden gedigitaliseerd.
- Het vergunningenproces voor evenementen wordt geëvalueerd en verder geoptimaliseerd in samenspraak met aanvragers en ketenpartners.
- De implementatie van de Omgevingswet zal worden voortgezet en er zal een begin worden gemaakt met het ontwikkelen van nieuwe werkprocessen voor de vergunningverlening en de handhaving.
- In 2019 zal verder uitvoering worden gegeven aan de subsidieregeling Groene leges om duurzaamheid te bevorderen via een financiële stimulans.

Verbonden partij

Veiligheidsregio Kennemerland (VRK)

De taken rondom Brandweezorg en Publieke Gezondheidszorg zijn overgedragen aan het bestuur van de Veiligheidsregio Kennemerland.

Prestatie indicatoren

Nr.	Omschrijving	Realisatie		Streefwaarden				
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1	Verwijzingen Halt (aantal per 10.000 jongeren)	103,5	131,0	110,0	110,0	110,0	110,0	110,0
2	Harde kern jongeren (aantal per 10.000 inwoners)	0,8	0,8	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
3	Winkeldiefstallen (aantal per 1.000 inwoners)	1,1		1,1	1,0	1,0	1,0	1,0
4	Geweldmisdrijven (aantal per 1.000 inwoners)	3,1	2,7	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
5	Diefstal uit woningen (aantal per 1.000 inwoners)	3,1		3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
6	Gemeten overlast en onveiligheidsindex (waarde 0-50)	30,9		28,9	28,9	28,9	28,9	28,9
7	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte, aantal per 1.000 inwoners)	5,2	3,8	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0

Toelichting

Nr. 1 Laatst bekende cijfers zijn van 2017

Nr. 2 Harde kern jongeren. Laatst bekende cijfer van 2014 was 0,8.

Bronnen

Nr. 1 Bureau Halt.

Nr. 2 Korps landelijke politiediensten (KLPD).

Nr. 3 CBS.

Nr. 4 CBS.

Nr. 5 CBS.

Nr. 6 CBS.

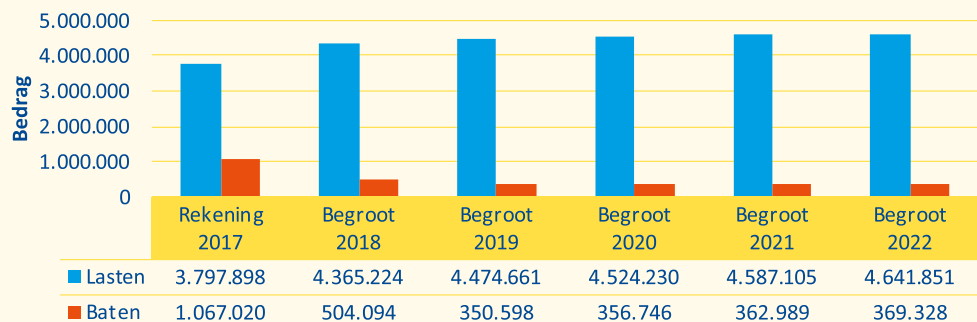
Nr. 7 CBS.

Risico's

Omschrijving	Kwantificering/ Categorie	Beheersmaatregel
In- en externe beleidsontwikkelingen kunnen voor een 'waterbedeffect' zorgen waardoor meer criminaliteit en overlast plaatsvindt met daardoor meer kosten ter bestrijding ervan.	Financieel: € 50.000 - € 200.000 Imago	De landelijke en regionale ontwikkelingen op de voet blijven volgen en hier accuraat beleidsmatig op inspelen.
Minder goed voorbereid zijn op crisis en rampen door afnemende aandacht voor opleiden en oefenen.	Financieel: € 50.000 - € 200.000 Imago	- Blijven opleiden en oefenen - Afstemmen van (deel)plannen. - Regelen ondersteunende processen. - Invoeren rapport van de Inspectie Veiligheid & Justitie.
De werkelijke legesopbrengsten zijn minder dan begroot.	Financieel: € 50.000 - € 200.000	De hoogte van het financieel risico is verminderd. Dit is mogelijk omdat wordt gewerkt met een reële inkomst aan basisleges (kern van kleine aanvragen niet zijnde omvangrijke projecten). Projecten zullen indien dit aan de orde is, in de tussentijdse rapportages worden bijgesteld.
Het omvormen van de bluswatervoorziening van een stelsel van brandkranen op de waterleiding naar bluswatervoertuigen heeft een grote impact op de bedrijfsvoering en grote financiële consequenties.	Financieel: € 50.000 - € 200.000	Geen.

Financiën

Veiligheid, vergunning en handhaving

Uitvoeringsprogramma Coalitieakkoord

Actualisatie Toekomstvisie 2040 (vanuit Omgevingswet) (2020).

Starten met het actualiseren van de Toekomstvisie 2040.

Uitbreiding factor C en het opnieuw vormgeven van buurtinitiatieven (2019-2022).

Nadere uitwerking geven aan burgerparticipatie en herwaarderen van de bestaande aanpak van buurtinitiatieven.

Uitbreiden en verbetering dienstverlening (standaardisering) (2021-2022).

Met betrekking tot de doorontwikkeling van de gemeentelijke dienstverlening zoveel mogelijk gebruik maken van kennis en ervaringen die landelijke beschikbaar is en nog komt.

Versterking begeleiding jeugd (2019-2022).

Gericht plegen van inzet in die situaties waar overlast van jeugd wordt ondervonden.

Actualisatie organisatievisie (2019).

Opstellen nieuwe organisatievisie die breed in de organisatie wordt gedragen.

Informatie gestuurd werken (data delen, koppelen, analyseren) (2020-2022).

Gebruik maken van de mogelijkheden om data in te zetten voor de beleidsvoorbereiding en -uitvoering.

Maximale verhoging belastingen met inflatiepercentage (2019-2022).

Vertalen van het huidige beleid wat inhoudt dat de belastingtarieven niet met meer dan het inflatiepercentage worden verhoogd.

Maatregelen Interbestuurlijk Programma (IBP) (2019-2022).

Per opgave bepalen van een strategie om bij te dragen aan de IBP-doelstellingen.

Begrotingsjaar (bedragen in €)	2019	2020	2021	2022
Wat kost het?	30.000	35.000	135.000	120.000

Financiën Programma Bestuurlijk domein

Programma onderdelen	Rekening	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot
	2017	2018 VJN	2019	2020	2021	2022
<i>Bedragen x € 1.000</i>						
Bestuur, participatie en samenwerking	2.386	1.676	1.758	1.709	1.777	1.796
Dienstverlening	1.151	1.145	1.086	1.136	1.170	1.204
Economische zaken	419	680	687	655	662	671
Veiligheid, vergunning en handhaving	3.798	4.365	4.475	4.524	4.587	4.642
Totaal lasten Bestuurlijk domein	7.754	7.866	8.006	8.025	8.197	8.313
Bestuur, participatie en samenwerking	818	0	0	0	0	0
Dienstverlening	833	812	715	728	741	754
Economische zaken	341	444	454	443	447	453
Veiligheid, vergunning en handhaving	1.067	504	351	357	363	369
Totaal baten Bestuurlijk domein	3.059	1.760	1.520	1.528	1.551	1.576
Bestuur, participatie en samenwerking	1.568	1.676	1.758	1.709	1.777	1.796
Dienstverlening	318	333	371	408	430	451
Economische zaken	78	235	233	212	215	218
Veiligheid, vergunning en handhaving	2.731	3.861	4.124	4.167	4.224	4.273
Uitvoeringsprogramma coalitieakkoord	-	-	30	35	135	120
Saldo Bestuurlijk domein	4.695	6.106	6.515	6.532	6.781	6.857

Programma 2: Sociaal domein

Algemeen

Wettelijke en maatschappelijke context Sociaal domein

De wettelijke plichten binnen het Sociaal domein zijn vastgelegd in verschillende wetten. Denk bijvoorbeeld aan de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), Jeugdwet, Participatiewet, Wet Schuldhulpverlening of de Wet publieke gezondheid.

In demografische zin vergriest Heemskerk de komende jaren sneller dan het landelijk gemiddelde. Mensen worden ouder en wonen tot op hogere leeftijd zelfstandig. Ook mensen met een beperking van lichamelijke, verstandelijke, psychische of psychosociale aard wonen langer zelfstandig. Er ligt een flinke uitdaging om de domeinen wonen, welzijn en zorg in samenhang op te pakken.

Participatieraad

In 2018 is de Participatieraad Heemskerk gestart. De participatieraad organiseert de participatie van inwoners in een vroegtijdig stadium. Zij vervult een procesrol en zorgt dat inwoners die inhoudelijk deskundig zijn bij beleidsontwikkeling worden betrokken. Per onderwerp wordt gekeken wat de meest passende vorm is. De nieuwe werkwijze is zowel voor de participatieraad als voor de gemeente een leerproces.

Programma Sociaal domein

In het programma Sociaal domein worden de meerjarige kaders aangegeven van het gemeentelijk beleid op het Sociaal domein. In het programma wordt een indeling in algemene voorzieningen en maatwerkvoorzieningen gehanteerd.

Onderzoek ondersteuning

In de komende periode zal onderzoek worden verricht welke ondersteuning rond welzijn en zorg op dit moment wordt geboden en welke daarin ontbreken. Dit onderzoek vindt mede plaats door middel van uitvraag bij bewoners. Dit kan leiden tot nieuwe vormen van ondersteuning, waarbij de nadruk ligt op een integrale aanpak

Algemene voorzieningen

Het beleidskader betreffende de algemene voorzieningen beschrijft de volgende programmaonderdelen:

- Welzijn, zorg en gezondheid.
- Vrijwillige inzet en mantelzorg.
- Lokale voorzieningen, sport, cultuur en recreatie.

Actualisering subsidieregels

De nieuwe subsidieregeling Algemene Voorzieningen Sociaal domein treedt met ingang van 1 januari 2019 in werking. De jaren 2018 en 2019 gelden als overgangsjaren, waarin de subsidieaanvragers worden meegenomen in het veranderingstraject. Vanaf 2020 zal op alle subsidieaanvragen in het Sociaal domein de nieuwe subsidieregeling effectief worden toegepast.

Het beleidsprogramma Algemene voorzieningen: Kracht in samenhang 2016-2020 fungeert als paraplu voor de verschillende plannen van aanpak op het gebied van de algemene voorzieningen

Maatwerkvoorzieningen

Het beleidskader betreffende de maatwerkvoorzieningen beschrijft de volgende programmaonderdelen:

- Individuele maatschappelijke ondersteuning.
- Gespecialiseerde jeugdhulp en (passend) onderwijs.
- Werk en inkomen.

De kaders uit dit programma Sociaal domein zijn uitgewerkt in diverse beleidsnota's en plannen van aanpak.

Programmaonderdelen

2.1 Welzijn, zorg en gezondheid

Wat willen we bereiken?

1. Inwoners van Heemskerk zijn zelfredzaam en nemen actief deel aan de samenleving.
2. Inwoners van Heemskerk hebben een gezonde en actieve leefstijl.
3. Heemskerk wil dierenwelzijn verbeteren. We willen diervriendelijk omgaan met vrij levende dieren, een groter maatschappelijk bewustzijn creëren voor de belangen en het welzijn van dieren in onze gemeente en voorkomen dat huisdieren zwerfdieren worden.

Context en achtergronden

Welzijn en zorg

De samenwerking tussen welzijn en zorg wordt in 2019 verder geïntensiveerd. Het gaat daarbij zowel om individuele ondersteuningsvragen als collectieve vraagstukken rond leefbaarheid en het samenleven in de buurt. Ook de samenwerking tussen zorg, welzijn en andere algemene voorzieningen zoals sport en cultuur wordt gestimuleerd. De focus is daarbij gericht op het zo goed mogelijk gebruikmaken van elkaars deskundigheid, mogelijkheden en netwerken.

Het huidige aanbod van maatschappelijke partners wordt in kaart gebracht, met als doel de samenhang te versterken en overlap en hiaten te voorkomen. Samenwerking tussen zorgaanbieders en welzijnsaanbieders wordt gestimuleerd, zoals bij de groep dementerenden. In 2018 vond een evaluatie van de brede school plaats. De resultaten en aanbevelingen worden in 2019 geïmplementeerd. Het lokale preventieve jeugdbeleid is onderdeel van het IJmondiale Beleidsplan Jeugd 2018-2021 (in programmaonderdeel Gespecialiseerde jeugdhulp en passend onderwijs is dit uitgewerkt in 'wat gaan we er voor doen').

Gezondheid

Ook, of misschien wel juist voor gezondheid geldt dat voorkomen beter is dan genezen. Preventie van het ontstaan of verergeren van gezondheidsbeperkende aandoeningen bespaart de samenleving veel geld, maar belangrijker nog het bespaart mensen veel leed. Het Regionaal Gezondheidsbeleid 2017-2020 zet in op preventie en een gezonde leefstijl. Het uitvoeringsprogramma Lokaal Volksgezondheidsbeleid 2018-2019 is hiervan de concrete en lokale uitwerking. Het programma Gezond in de Stad wordt van 2018 tot 2021 voortgezet en heeft als doel om sociaaleconomische gezondheidsverschillen terug te dringen. In 2018 is een regionaal plan ontwikkeld om invulling te geven aan een sluitende aanpak voor mensen met verward gedrag, zoals dit vanaf oktober 2018 verplicht is gesteld door het Rijk. Met ingang van 1 januari 2019 wordt het rijksvaccinatieprogramma naar de gemeenten overgeheveld.

Toegang

Het IJmondiaal 'Groeimodel doorontwikkeling Toegang Sociaal domein' (2017) beoogt een laagdrempelige en overzichtelijke toegang tot ondersteuning voor inwoners. De toegang is de plek waar inwoners zich melden met een ondersteuningsvraag en waar zij op weg worden geholpen voor ondersteuning op maat. Als uitwerking van het groeimodel is in 2018 de website www.heemskerkwijzer.nl gelanceerd als laagdrempelige, digitale toegang. Er is gewerkt aan de integratie van toegangstaken die worden uitgevoerd door Socius, MEE & de Wering en het Sociaal Team Heemskerk. Tevens is in 2018 een proces gestart om te komen tot een strategische visie op het Sociaal Team. In het jaar 2019 moet dit leiden tot een duidelijke en afgebakende opdracht voor het Sociaal Team. Daarbij is onder meer de vraag in hoeverre gemeentelijke toegangstaken worden ondergebracht in het Sociaal Team. Het leidende principe bij de toegang is één huishouden - één plan - één regisseur. De organisatorische positionering van het Sociaal Team wordt in 2019 opgepakt nadat de opdracht duidelijk is ingekaderd.

Diversiteitsbeleid

Het aantal statushouders dat door de gemeente gehuisvest moet worden, vertoont een dalende lijn. De grote groep die in de afgelopen jaren in Heemskerk is komen wonen, is echter

nog niet in staat volwaardig deel te nemen aan de samenleving en in hun eigen onderhoud te voorzien. Er blijft nadruk liggen op scholing, arbeidsmarkttoeleiding en (sociale) integratie van statushouders. Tegelijkertijd worden initiatieven opgestart om te zorgen dat mensen die niet mee kunnen doen in de samenleving, door bijvoorbeeld uitsluiting als gevolg van beperking of discriminatie, te stimuleren en ondersteunen om mee te kunnen doen.

Wet Kinderopvang en Wet Oké

Met ingang van 1 januari 2018 is de harmonisatie van de voorschoolse voorzieningen een feit. Alle (nieuwe) aanbieders en locaties hebben de mogelijkheid Voor- en voerschoolse educatie (VVE) op te zetten. VVE is erop gericht om taalachterstanden bij jonge kinderen terug te dringen. Tot 2020 wordt toegewerkt naar een geheel open peutersysteem. In 2019 worden voorbereidingen getroffen voor de verplichte uitbreiding van peuteropvang VVE in het kader van de Wet ontwikkelingskansen door kwaliteit en educatie (Oké).

Dierenwelzijn

Samen met de gemeenten Velsen en Beverwijk wordt de samenwerking met de Dierenbescherming afdeling Noord-Holland-Noord voortgezet. Zij zorgen voor opvang van dieren in de asiels en de vogelopvang. Ook de samenwerking met de Dierenambulance Kennemerland wordt gecontinueerd. In 2019 wordt er een actualisatie van de huidige nota dierenwelzijn opgesteld.

Wat gaan we ervoor doen?

Welzijn en zorg

- Uitvoering geven aan de nieuwe Subsidieregeling Algemene Voorzieningen Sociaal Domein 2019 en het daarbij begeleiden van verenigingen en organisaties.
- Realiseren, door middel van het maken van prestatieafspraken en subsidieverlening, van:
  - Maatschappelijke dienstverlening en cliëntondersteuning voor kwetsbare groepen op het gebied van schuldhulpverlening, (jeugd)maatschappelijk werk, sociaal raadliedenwerk en ouderenadvieswerk.
  - Ambulante aanpak van sociaal werkers in de wijk en vraaggericht welzijnswerk, gericht op de ondersteuning van burgerinitiatief, vrijwillige inzet, activering en collectieve activiteiten voor kwetsbare groepen.
  - Uitvoering van preventief jeugdbeleid conform het beleidsplan Jeugdbeleid door de inzet van o.a. (ambulant) jongerenwerk en jeugdmaatschappelijk werk.
  - Uitvoering van de brede school activiteiten en de brede schoolcoördinatie. De belangrijkste uitvoeringspartners zijn Welschap, d'Evelaer, het Cultuurhuis en Team Sportservice Kennemerland.

- Samen met de gemeente Beverwijk uitvoering geven aan twee pilots in de Broekpolder op het snijvlak van zorg en welzijn, te weten Welzijn op Recept en Gezond in de wijk. Op basis van evaluatie in de tweede helft van 2019 vindt mogelijk uitbreiding plaats.
- Uitvoering geven aan een pilot waarin een welzijnsvoorziening en zorgaanbieder samenwerken om een laagdrempelige inloopvoorziening voor dementerenden en hun mantelzorgers te realiseren (zie ook programmaonderdeel individuele maatschappelijke ondersteuning).

Gezondheid

- Uitvoering geven aan het Regionaal gezondheidsbeleid 2017-2020 en het Lokaal uitvoeringsprogramma 2018-2019, met als speerpunten:
  - Het faciliteren en stimuleren van preventieve activiteiten op het gebied van de geestelijke gezondheidszorg middels subsidieverlening.
  - Het terugdringen van sociaaleconomische gezondheidsverschillen door uitvoering te geven aan het programma Gezond In Heemskerk.
  - Het tegengaan van overgewicht bij Kinderen door uitvoering te geven aan het programma Jongeren op Gezond Gewicht.
- Doorontwikkeling van de inloopvoorziening GGZ tot een algemene voorziening.
- In stand houden van de Gemeentelijke gezondheidsdienst (GGD), die onder meer taken uit de Wet publieke gezondheid uitvoert.
- Subsidiëren van jeugdgezondheidszorg.
- Gezamenlijke agendavoering tussen gemeente en eerstelijns zorgaanbieders (met name huisartsen) om uitvoering te geven aan preventieve taken.
- Uitvoering geven aan de regionale aanpak voor mensen met verward gedrag. Onderdeel hiervan is de adequate begeleiding en zorg voor sociaal kwetsbaren, overlastgevend en zorgmijders via het Noodteam Heemskerk en het Vangnet en Advies Midden-Kennemerland.
- Uitvoering geven aan het rijksvaccinatieprogramma dat vanaf 1 januari is overgeheveld naar de gemeentelijke gezondheidsdienst en de jeugdgezondheidszorg.

Toegang

- Uitvoering geven aan laagdrempelige informatie en adviesfuncties (digitaal, schriftelijk, telefonisch, fysiek) en integrale toegang tot ondersteuning door:
  - Het gebruik van de heemskerkwijzer.nl als digitale toegang te stimuleren.
  - Het realiseren van goede communicatie naar inwoners en organisaties over mogelijkheden in het kader van toegang.
  - Subsidie te verlenen aan het Sociaal Team en het Centrum voor Jeugd en Gezin voor de uitvoering van toegangstaken.
  - Uitvoeren van gemeentelijke toegangstaken.
  - Nadere uitwerking van de stappen uit het 'groeimodel doorontwikkeling Toegang Sociaal Domein', waaronder het stroomlijnen van gemeentelijke toegangstaken in relatie tot het Sociaal Team.
- Doorontwikkeling van het Sociaal Team door:
  - Het formuleren van een duidelijke opdracht voor het Sociaal Team en deze te vertalen naar organisatorische positionering.
  - Stimuleren van maatregelen die bijdragen aan de bekendheid, zichtbaarheid en uitvoering van het Sociaal Team.

Diversiteitsbeleid

- Uitvoering geven aan het plan van aanpak 'Van opvang tot integratie vluchtelingen' waarbij de nadruk ligt op de scholing, arbeidsmarkttoeleiding en integratie van statushouders.
- Uitvoering geven aan het geactualiseerde plan van aanpak diversiteitsbeleid.

Wet Kinderopvang en Wet Oké

- Realiseren van geharmoniseerde peuteropvang, waaronder VVE, door middel van kindgebonden subsidiëring. Deze dient te voldoen aan de wettelijke eisen en sluit aan bij de richtlijnen uit de keuzenotitie Harmonisatie Heemskerk (2017).
- Subsidiëren van opleidingstrajecten voor pedagogische medewerkers in de VVE, om te

zorgen dat deze medewerkers voldoende gekwalificeerd zijn om hun werkzaamheden uit te voeren.

- Uitvoeren van het toezicht op de kwaliteit van kinderopvanglocaties en het uitbrengen van het jaarverslag Wet kinderopvang.

Dierenwelzijn

- Keten van vervoer, dierenopvang en noodhulp voortzetten.
- Nota Dierenwelzijn Heemskerk 2014-2018 actualiseren.

Prestatie indicatoren

Nr.	Omschrijving	Realisatie		Streefwaarden				
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1	Waardering algehele persoonlijke gezondheid	0,0	7,7	0,0	7,8	0,0	7,9	0,0
2	Tevredenheid aanbod gezondheidsvoorzieningen in nabije omgeving (percentage)	0,0	88,0	0,0	89,0	0,0	89,0	0,0
3	Percentage mensen dat (zeer) tevreden is over welzijnsvoorzieningen	0,0	69,0	0,0	70,0	0,0	71,0	0,0
4	Oordeel burger over ondersteuning sociale teams	7,5	0,0	7,5	0,0	7,5	0,0	7,5

Toelichting

- Nr. 1 In 2017 heeft een 0-meting plaatsgevonden. De Burgerpeiling wordt iedere twee jaar uitgevoerd.
- Nr. 2 In 2017 heeft een nulmeting plaatsgevonden. De Burgerpeiling wordt iedere twee jaar uitgevoerd.
- Nr. 3 In 2017 heeft een nulmeting plaatsgevonden. De Burgerpeiling wordt iedere twee jaar uitgevoerd.
- Nr. 4 Eind 2015 heeft een nulmeting van het cliëntervaringsonderzoek plaatsgevonden. Deze is in 2016 herhaald en vindt vervolgens tweejaarlijks plaats.

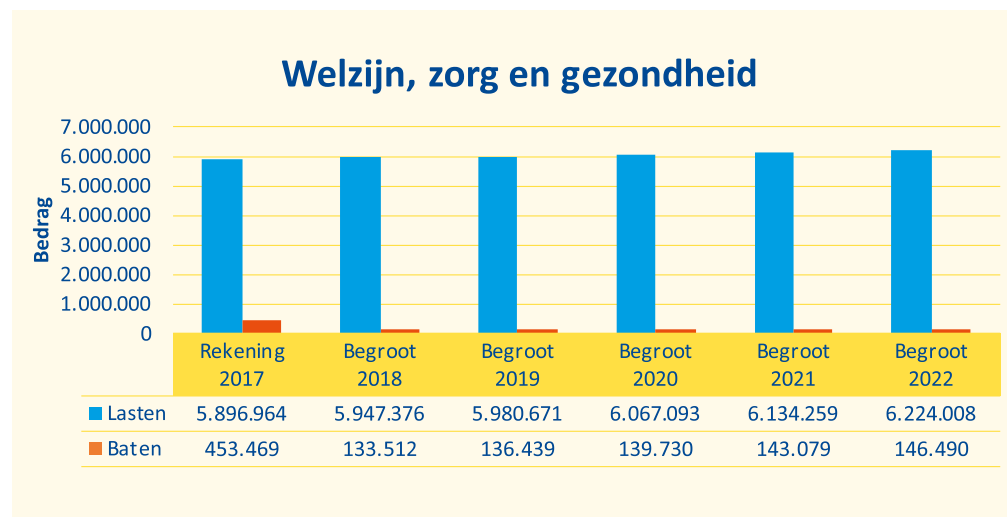
Bronnen

- Nr. 1 Burgerpeiling/GMSD (Waarstaatjegemeente.nl).
- Nr. 2 Burgerpeiling (Waarstaatjegemeente.nl).
- Nr. 3 Burgerpeiling (Waarstaatjegemeente.nl).
- Nr. 4 Cliëntervaringsonderzoek sociale teams/C.J.G.

Risico's

Omschrijving	Kwantificering/ Categorie	Beheersmaatregel
Toenemende druk op algemene (welzijns- en zorg-) voorzieningen als gevolg van de transformatie, met als risico dat dienstverlening onder druk komt te staan.	Financieel: € 200.000 - € 500.000 Imago	Heldere efficiënte werkprocessen, voorkomen van overlap in aanbod, monitoring van prestaties en resultaten. Op basis hiervan waar nodig bijsturen en maatregelen treffen.
Informatievoorziening voldoet onvoldoende aan de gewenste kwaliteit, waardoor onvoldoende vorm kan worden gegeven aan één gezin, één plan, één regisseur.	Imago	In gesprek blijven met maatschappelijke partners over een zorgvuldige manier van gegevensuitwisseling die recht doet aan de regels rond privacy en beroepscode.
De implementatie van nieuwe subsidieregels vanaf 2019 kan tot gevolg hebben dat bestaande subsidies worden verlaagd of beëindigd. Dit kan incidentele kosten voor de gemeente tot gevolg hebben.	Financieel: € 50.000 - € 200.000 Imago	Indien uit een overgangs- of afbouwregeling extra kosten voortvloeien, zullen deze waar mogelijk binnen het betreffende subsidieplafond worden opgevangen. Waar dat niet mogelijk is zal een budgetvoorstel aan de raad worden voorgelegd.

Financiën

2.2 Vrijwillige inzet en mantelzorg

Wat willen we bereiken?

1. Inwoners van Heemskerk zetten zich actief in als vrijwilliger binnen de samenleving.
2. Mantelzorgers en vrijwilligers zijn toegerust voor hun taak en overbelasting wordt voorkomen.

Context en achtergronden

Mantelzorg betreft het geven van langdurige onbetaalde hulp die voortvloeit uit een sociale relatie met de hulpbehoevende. Het verschil met vrijwilligerswerk is dat geen sprake is van een vrije keuze. Door de succesvolle mantelzorgwaardering van de laatste jaren zijn er aanzienlijk meer mantelzorgers in beeld en is het aantal aanvragen voor mantelzorgondersteuning eveneens flink toegenomen

Heemskerk koestert het grote potentieel aan vrijwilligers. Vrijwilligers zijn de smeerolie van onze samenleving. Of het nu gaat om sportverenigingen, culturele verenigingen, het buurthuiswerk of de leefbaarheid in buurten, zonder vrijwillige inzet kunnen deze activiteiten en initiatieven niet voortbestaan. De inzet van vrijwilligers, mantelzorgers en het sociale netwerk is tevens onmisbaar om het zo lang mogelijk zelfstandig wonen mogelijk te maken.

Om overbelasting van vrijwilligers en mantelzorgers te voorkomen, is goede ondersteuning nodig. Het samenwerkingsverband We(l)doen (Stichting Welschap Welzijn, Stichting Welzijn Beverwijk, MaatjeZ, Socius en Mee & de Wering) voert deze ondersteuning uit. In 2019 blijft de focus op de uitvoering van de volgende drie speerpunten uit het beleidsprogramma Vrijwillige Inzet en Mantelzorgondersteuning 2016-2019: bereik jonge vrijwilligers, respijtzorg en netwerkversterking van de mantelzorger.

Wat gaan we ervoor doen?

- Subsidiëren van en het maken van prestatieafspraken met We(l)doen in aansluiting op de drie speerpunten uit het beleidsprogramma. De activiteiten bestaan onder meer uit:
  - Ondersteuning van mantelzorgers en het vergroten van het bereik.
  - Uitvoering geven aan de mantelzorgwaardering.
  - Uitvoering geven aan de vrijwilligersacademie, met als belangrijk doel de deskundigheidsbevordering onder vrijwilligers en professionals.
  - Het uitvoeren van de maatschappelijke stages en de uitvoering van BUUV.
- Stimuleren dat initiatieven en organisaties op het gebied van vrijwillige inzet zich met elkaar en met het professionele veld verbinden.

- Subsidiëren en faciliteren van vrijwilligersorganisaties die zich inzetten in het kader van de informele zorg.
- Actualiseren beleidsprogramma Vrijwillige inzet en mantelzorgondersteuning voor de periode 2020-2023.
- Extern onderzoek naar effectiviteit en waardering van de mantelzorgondersteuning.

Prestatie indicatoren

Nr.	Omschrijving	Realisatie		Streefwaarden				
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1	Percentage Heemskerkers dat actief is in het verenigingsleven		62,0		63,0		64,0	
2	Percentage mantelzorgers met hoge belasting		41,0		38,0		36,0	

Toelichting

Nr. 2 Het percentage inwoners dat zich belemmerd voelt in zijn of haar dagelijkse activiteiten door het geven van zorg aan een hulpbehoevende naaste.

Bronnen

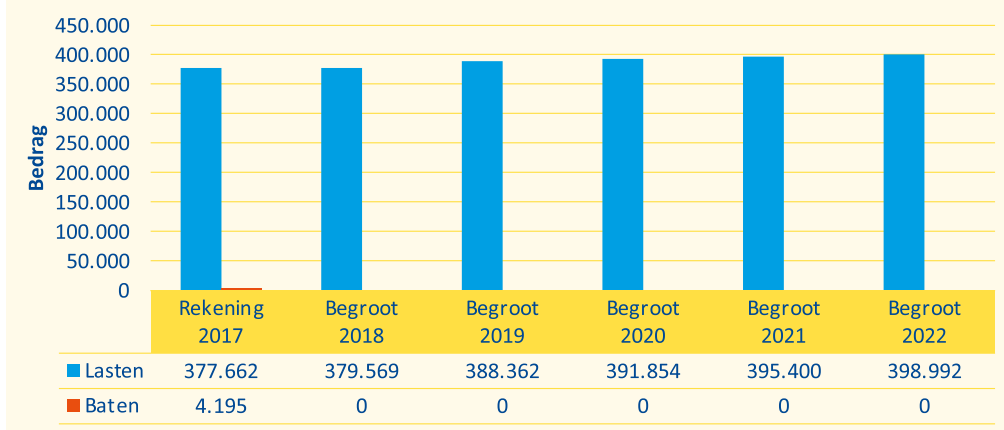
- Nr. 1 Burgerpeiling.
Nr. 2 Burgerpeiling.

Risico's

Omschrijving	Kwantificering/ Categorie	Beheersmaatregel
Toenemende druk op mantelzorgers verhoogt het risico op overbelasting, met als gevolg dat meer professionals en maatwerkvoorzieningen ingezet moeten worden.	Financieel: € 0 - € 50.000 Imago	Vroegtijdig signaleren door en overleg met de uitvoeringsinstellingen en Toegang.
Toenemende vraag naar mantelzorgondersteuning kan mogelijk in de toekomst niet gehonoreerd worden binnen de huidige financiering.	Financieel: € 0 - € 50.000	Goed monitoren van aanvragen, kijken waar efficiëntie te behalen valt. Als dit niet toereikend is zal budgetaanvraag gedaan worden.
Toename druk op de vrijwilligers met als gevolg dat betaalde krachten ingezet moeten worden.	Financieel: € 0 - € 50.000	Vroegtijdig signaleren en overleggen met uitvoeringsinstellingen.

Financiën

Vrijwillige inzet en mantelzorg

2.3 Lokale voorzieningen, sport, cultuur en recreatie

Wat willen we bereiken?

1. Inwoners van Heemskerk doen mee aan de samenleving door gebruik te maken van voorzieningen en activiteiten op het gebied van sport, cultuur en recreatie & toerisme. Ontmoeting, meedoen en beleving staan centraal.
2. Inwoners van Heemskerk zetten zich in om deze voorzieningen en activiteiten in stand te houden.
3. Veilige, gevarieerde en inspirerende openbare speelvoorzieningen in een groene ruimte voor alle kinderen in Heemskerk, om de sociale cohesie te versterken en de nieuwe beweegrichtlijnen.

Context en achtergronden

Sport

Heemskerk heeft een stevige sportinfrastructuur die inwoners uitnodigt tot sporten en bewegen als onderdeel van een gezonde leefstijl en sociale ontmoeting. Met de inzet van combinatiefunctionarissen en buurtsportcoaches wordt ingezet op voldoende sporten en bewegen door alle bewoners, ook voor inwoners die dat niet zo vanzelfsprekend uit zichzelf doen of kunnen. In 2018 is gestart met de actualisatie van het sport- en beweegbeleid en is een startnotitie vastgesteld. De drie speerpunten hieruit zijn leidend voor de inzet in 2019:

toekomstbestendige sportverenigingen; sport & gezonde leefstijl; een stimulerende en uitdagende omgeving die uitnodigt tot bewegen. Het nieuwe sportbeleid wordt afgestemd met andere beleidsvelden, zoals gezondheidsbeleid, speelruimtebeleid en met de accommodaties op het gebied van sport.

Toerisme en recreatie

De nota 'Tussen vloedlijn en vuurlinie 2' is in 2017 geactualiseerd en de komende jaren zal hier uitvoering aan worden gegeven. Heemskerk kent een groot aantal recreatiemogelijkheden. Van wandel- en ontspanfaciliteiten tot sport- en spelmogelijkheden. Enerzijds concentreert het aanbod zich op het strand en het dungebied, anderzijds zijn er diverse gebieden met onder andere kasteel Marquette en kasteel Assumburg waar toeristen kunnen verblijven. Het Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer/De Buitenlanden (RAUM/BTL) is een gemeenschappelijke regeling waarin de gemeenten Heemskerk, Alkmaar, Beverwijk, Castricum, Heiloo, Uitgeest, Zaanstad en de provincie Noord-Holland participeren om zorg te dragen voor het beheer en onderhoud.

Speelruimte

Heemskerk is een kindvriendelijke gemeente met voldoende mogelijkheden voor kinderen en jongeren om te spelen op kwalitatief goede formele en informele speelplekken. Ingezet wordt op een veilige, gevarieerde en inspirerende openbare speelvoorzieningen met een hoge diversiteit aan spelen voor alle kinderen (0-18 jaar) op goed bereikbare plaatsen om de sociale cohesie te versterken en de Nederlandse norm gezond bewegen te promoten. Ingezet wordt op het vergroenen van schoolpleinen.

Cultuur

Cultuureducatie en cultuurparticipatie dragen er aan bij dat mensen mee kunnen doen. Er wordt ingezet op het lokaal, toegankelijk en toekomstbestendig aanbieden van cultuur in de breedste zin van het woord. Het gaat hierbij om de bibliotheek, het Cultuurhuis Heemskerk, tentoonstellingen in de hal van het gemeentehuis, evenementen, cultuureducatie activiteiten, etc. De bibliotheek en het Cultuurhuis zetten zich naast hun kernfunctie sterk in op hun maatschappelijke en educatieve functie in verbinding met andere partijen. Zo werkt de bibliotheek nauw samen met het onderwijs bij de invoering van de Bibliotheek op school (dBos). De bibliotheek is tevens een belangrijke partner in de aanpak van laaggeletterdheid. Het behoud van cultureel erfgoed (monumenten en archeologie) is een wettelijke taak van de gemeente en maakt onderdeel uit van het beleidsveld cultuur. De gemeente is verplicht om te zorgen voor de borging van cultuurhistorische waarden in het bestemmingsplan. Daarnaast wordt ingezet op de bescherming van het Heemskerkse erfgoed.

Het plan van aanpak Cultuurbeleid 2015-2018 met als titel 'Cultuur, het creatieve hart van Heemskerk' wordt geëvalueerd en geactualiseerd. Daarnaast wordt na vaststelling van de Regionale Cultuurvisie 1.0 in 2019 gestart met het uitwerken van deze visie.

Accommodaties (onderdeel faciliteringsbeleid)

Accommodaties (grond en gebouwen) zijn een middel om uitvoering te geven aan de wettelijke taken en beleidsdoelstellingen op het gebied van onderwijs, sport, welzijn, kunst, cultuur en recreatie. De gemeente heeft diverse gronden en gebouwen in eigendom die hiervoor worden ingezet. Deze gronden en gebouwen zijn door de gemeente in gebruik, verhuur, erfpacht, opstal of een combinatie daarvan uitgegeven aan diverse gebruikers. Deze gemeentelijke gronden en gebouwen zijn onderdeel van het faciliteringsbeleid. Er wordt overzicht en inzicht gegeven in de financiële stromen aangaande de subsidies en de indirecte subsidies via de gemeentelijke accommodaties.

Wat gaan we ervoor doen?

Sport, recreatie, toerisme

- Uitvoering geven aan de speerpunten die zijn vastgesteld in de startnotitie Sport en Bewegen in Heemskerk (2018).
- Uitvoering geven aan het plan van aanpak met concrete actiepunten dat in 2018 door werkgroepen - bestaande uit inwoners en zorgaanbieders - is opgesteld.
- Subsidiëren en ondersteunen van gemeentelijke sportverenigingen, met bijzondere aandacht voor sport voor specifieke doelgroepen en de daarvoor benodigde deskundigheid.
- Subsidiëren van combinatiefuncties, buurtsportcoaches en aangepast sporten.
- Stimuleren van vrijwillige inzet bij sportverenigingen en het bevorderen van de samenwerking met andere maatschappelijke organisaties
- Starten met de uitvoering van de sport- en cultuurpas, in 2019 te beginnen met zwemles voor zes jarigen.
- Uitvoering geven aan de acties in het uitvoeringsprogramma van de recreatie- en toerismenota Heemskerk 2017 door o.a. de toeristische website verder te optimaliseren, een vernieuwde versie van de evenementenkalender te ontwikkelen etc.

Cultuur

- Actualiseren van het Plan van aanpak cultuurbeleid 2015-2018 'Het creatieve hart van Heemskerk'.
- Ondersteuning bieden (inhoudelijk en financieel) bij:
  - De uitvoering van amateurkunst en cultuurparticipatie.

- De uitvoering van een divers en laagdrempelig aanbod aan kunst- en cultuurvormen door cultuur(historische) verenigingen.
- Culturele evenementen in samenwerking met lokale organisaties.
- Subsidieverlening en het maken van prestatieafspraken ten behoeve van de uitvoering van de bibliotheektaken conform de Uitgangspuntennotitie Bibliotheekwerk Beverwijk en Heemskerk. Vernieuwing van het Bibliotheekwerk 2017 tot en met 2020.
- Subsidieverlening en het maken van prestatieafspraken ten behoeve van de uitvoering van toegankelijk en kwalitatief muziekonderwijs en cultuureducatie aan jonge mensen tot 21 jaar.
- Subsidie verlenen aan eigenaren van gemeentelijke monumenten op basis van de Subsidieverordening Gemeentelijke monumenten Heemskerk 2012.
- Aanschaf van een kunstwerk.
- Uitwerking Regionale Cultuurvisie 1.0.

Accommodaties (onderdeel faciliteringsbeleid)

In 2018 is een aanvang gemaakt met het huurprijzenbeleid en de wet Markt en Overheid in relatie tot de gemeentelijke accommodaties. In 2019 zijn de consequenties van de verruiming van de btw-sportvrijstelling in beeld gebracht en daaruit voortkomende maatregelen geëffectueerd.

Uitvoering wordt gegeven aan de maatregelen die zijn opgenomen in de Voorjaarsnota 2018 aangaande de betaalbaarheid van de verenigingstarieven in de sporthallen en zwembad de Waterakkers.

Prestatie indicatoren

Nr.	Omschrijving	Realisatie		Streefwaarden				
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1	Niet-sporters (percentage)	45,8	0,0	46,0	46,0	45,0	45,0	45,0

Toelichting

Nr. 1 Het betreft het percentage van de bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet. De cijfers worden maar één keer per vier jaar gemeten.

Daarom is er bij realisatie in 2017 geen percentage weer te geven en is het op 0,0 gezet.

2012: 41%

2016: 45,8%

Bronnen

Nr. 1 Gezondheidsmonitor volwassenen, GGD' en CBS en RIVM.

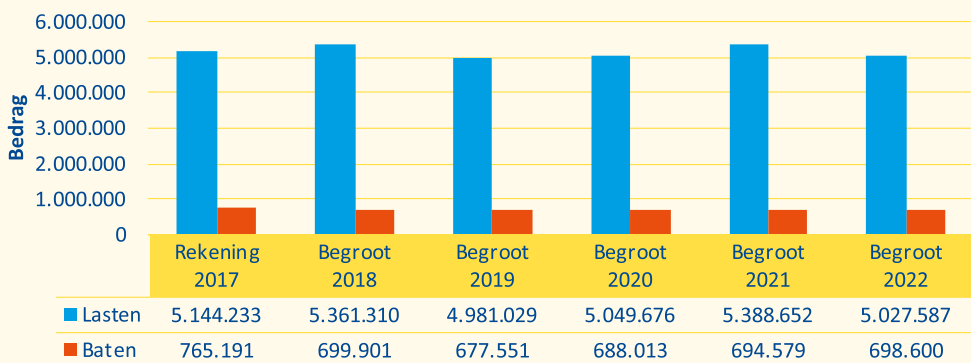

Risico's

Omschrijving	Kwantificering/ Categorie	Beheersmaatregel
<u>Bestemmingsreserve Desintegratiekosten</u> Het is onduidelijk of deze bestemmingsreserve toereikend is voor de dekking van de doorlopende personeelslasten van de achtergebleven medewerkers van de voormalige muziekschool.	Financieel: € 500.000 - € 1.000.000	Inzet van maatregelen om het werk naar werk traject voor de medewerkers te bevorderen.
Sportorganisaties ondervinden een terugloop in het aantal leden en dit heeft onder andere effect op hun financiële huishouding. Indien organisaties omvallen, heeft dit effect op de exploitatie van accommodaties. Daarnaast is er voor één vereniging een garantstelling aangegaan en de gemeente kan hierop worden aangesproken.	Financieel: € 50.000 - € 200.000	Regelmatig overleg met gesubsidieerde instellingen en volgen van de financiële positie. Met één vereniging zijn afspraken gemaakt over de financiële verantwoording.
De consequenties van de verruiming van de btw-sportvrijstelling per 1 januari 2019 zijn nog niet duidelijk.	Financieel: € onbekend	Inhuur fiscalist voor nader onderzoek.
Archeologische vondsten kunnen leiden tot niet-geraamde verplichte kosten.	Financieel: € 50.000 - € 200.000	Uitvoeren van vroegtijdig onderzoek en mogelijke vondsten in planning en begroting opnemen.

Financiën

Lokale voorzieningen, sport, cultuur en recreatie

2.4 Individuele maatschappelijke ondersteuning

Wat willen we bereiken?

- Inwoners van Heemskerk kunnen door de inzet van maatwerkvoorzieningen zo lang mogelijk zelfstandig aan het maatschappelijk verkeer deelnemen.
- Inwoners van Heemskerk, die beschermd wonen of opvangen ontvangen, hebben een veilige woonomgeving en zijn indien mogelijk, weer in staat zich op eigen kracht binnen de samenleving te handhaven.

Context en achtergronden

Algemeen

De Wmo 2015 zet in op het samenspel tussen preventie, algemene voorzieningen en maatwerkvoorzieningen. Voor zover het preventie en algemene voorzieningen betreft is dit beschreven in de programmaonderdelen Welzijn, zorg en gezondheid, vrijwillige inzet en mangelzorg en Lokale voorzieningen, sport, cultuur en recreatie. De maatwerkvoorzieningen worden in deze paragraaf beschreven. Het gaat dan met name om:

- Maatwerkvoorzieningen ter ondersteuning van het zo lang mogelijk zelfstandig kunnen wonen, het behouden van de regie op het eigen leven en het voorkomen van eenzaamheid (maatwerkvoorzieningen Wmo).
- Bieden van tijdelijk onderdak en begeleiding aan mensen die niet meer thuis wonen en niet in staat zijn zich op eigen kracht binnen de samenleving te handhaven (maatschappelijke opvang en opvang slachtoffers huiselijk geweld).
- Bieden van opvang, zorg, werk/dagbesteding en begeleiding aan (ex-)gedetineerden en (ex-) verslaafden en mensen met psychische en psychosociale problemen die uit de (regionale) opvang komen (nazorg ex-gedetineerden).
- Bieden van beschermd wonen aan mensen met psychische of psychosociale problemen (maatschappelijke opvang).

Maatwerkvoorzieningen Wmo

Om mensen zo lang mogelijk zelfstandig aan het maatschappelijk verkeer te kunnen laten deelnemen én om het zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen mogelijk te maken, worden maatwerkvoorzieningen Wmo ingezet zodra algemene voorzieningen niet toereikend (meer) zijn.

Onder de maatwerkvoorzieningen Wmo vallen:

- Rolstoelen.
- Vervoersvoorzieningen.
- Woonvoorzieningen.

- Hulp bij het huishouden.
- Begeleiding (waaronder dagbesteding (inclusief vervoer), ambulante begeleiding en kortdurend verblijf).

De maatwerkvoorzieningen worden verstrekt wanneer de noodzaak daartoe is vastgesteld. De toegang verloopt via de gemeente. In 2019 wordt verder gewerkt aan de transformatie binnen de maatwerkvoorzieningen en de toegang daartoe. Onder andere zal de ontwikkeling van de kanteling van dagbesteding naar een algemene voorziening in 2019 worden voortgezet en geëvalueerd.

De gemeenten in de IJmond trekken zoveel mogelijk gezamenlijk op binnen de maatwerkvoorzieningen Wmo. Het wettelijk kader (verordeningen, nadere regels en beleidsregels), maar ook de inkoop van alle maatwerkvoorzieningen worden zoveel mogelijk gezamenlijk opgepakt.

Beschermd wonen en maatschappelijke opvang

De gemeente Haarlem en de regiogemeenten in de IJmond en Zuid-Kennemerland ontwikkelen gezamenlijk beleid ten aanzien van Beschermd wonen en maatschappelijke opvang. Hoewel Beschermd wonen en maatschappelijke opvang lokale verantwoordelijkheden zijn, zijn grote delen van de uitvoering aan de gemeente Haarlem gemandateerd. Gemeente Haarlem ontvangt hier, in de rol van centrumgemeente, ook de middelen voor. Het toegenomen beroep op maatschappelijke opvang en de daardoor ontoereikende regionale middelen vraagt extra (lokale) inzet om een beroep op deze voorziening te voorkomen en te zorgen dat mensen versneld de voorziening kunnen verlaten.

Zoals het er op het moment van schrijven van deze begroting naar uit ziet worden regiogemeenten vanaf 2022 zelf financieel verantwoordelijk voor Beschermd wonen en maatschappelijke opvang. Door middel van het regionale Uitvoeringsprogramma opvang, wonen en herstel bereiden gemeenten zich voor op lokale taken zoals vraagverheldering, preventie en inclusie.

Wat gaan we ervoor doen?

Maatwerkvoorzieningen Wmo

- Ondersteunen van burgers bij het zoeken naar oplossingen voor problemen rondom deelname aan de samenleving. Hierbij wordt rekening gehouden met de keuzevrijheid van de cliënt, zowel in de keuze voor een aanbieder als in de keuze voor de financieringsvormen (zorg in natura of persoonsgebonden budget).

- Verstrekken van woonvoorzieningen, rolstoelen, vervoersvoorzieningen, hulp bij het huishouden en begeleiding, waaronder dagbesteding. Dit om zo lang mogelijk zelfstandig wonen mogelijk te maken en om mantelzorgers te ontlasten.
- Uitvoering geven aan het beleidsplan Wmo 2019-2022.
- Zorgen voor continuïteit in het aanbod, met name bij begeleiding, bij het bereiken van de leeftijd van 18 jaar (zie ook programmaonderdeel Gespecialiseerde jeugdhulp en passend onderwijs).
- Beheren van de contracten met aanbieders, waarbij onder andere wordt gestuurd op de kwaliteit van de dienstverlening en de behaalde resultaten. Daarnaast worden klachten bij alle aanbieders gemonitord.
- Uitvoeren van het jaarlijks cliëntervaringsonderzoek.
- Versterken van de samenwerking tussen dagbesteding Wmo en sociale activering.
- Het laten uitvoeren van de toezichttaken in het kader van de Wmo.
- Het stimuleren van vernieuwing binnen de maatwerkvoorziening hulp bij het huishouden.
- Het uitvoeren van de pilot Odense Heemskerk, waarin de maatwerkvoorziening dagbesteding wordt aangeboden als laagdrempelige inloopvoorziening voor dementerenden en hun mantelzorgers. Tevens wordt gekeken in hoeverre bezoekers van deze pilot kunnen deelnemen aan het reeds bestaande welzijnsaanbod (zie ook programmaonderdeel Welzijn, zorg en gezondheid).

Beschermd wonen en maatschappelijke opvang

Onder regie van centrumgemeente Haarlem en in samenwerking met de regiogemeenten:

- Uitvoeren van beleid en acties uit het regionaal beleidskader Opvang, wonen en herstel (maatschappelijke opvang, beschermd wonen en opvang slachtoffers huiselijk geweld).
- Subsidiëren van organisaties om preventie-activiteiten aan te bieden op het gebied van verslavingszorg.
- Bieden van regionale voorzieningen voor opvang van volwassenen en voor zwerfjongeren.
- Bieden van regionale voorzieningen voor beschermd wonen.

Prestatie indicatoren

Nr.	Omschrijving	Realisatie		Streefwaarden				
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1.	Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo (aantal per 1.000 inwoners)	60,0	71,0	53,0	52,0	50,0	50,0	50,0
2.	Aantal ontvangen meldingen ondersteuning	1.293,0	1.514,0	1.200,0	1.200,0	1.200,0	1.200,0	1.200,0
3.	Cliënten die zich door de ondersteuning beter kunnen redden (%)	85,0	0,0	85,0	85,0	85,0	85,0	85,0
4.	Aantal mensen dat gedurende het jaar tijdelijk is opgevangen en/of een beschermd wonen indicatie heeft	23,0	30,0	29,0	29,0	29,0	29,0	29,0

Toelichting

Nr. 1 Voor 2017 Heemskerk 71 ten opzichte van 54 landelijk op gemeentegrootteklasse.

Nr. 2 Alle meldingen die de gemeente ontvangt (inclusief telefonische meldingen). In 2017 zijn de telefonische meldingen beter geregistreerd.

Nr. 3 De uitkomsten van het cliëntervaringsonderzoek 2017 zijn nog niet bekend.

Nr. 4 Iets meer mensen hebben in 2017 gebruik gemaakt van beschermd wonen en tijdelijke maatschappelijke opvang.

Bronnen

Nr. 1 CBS - Monitor Sociaal domein WMO.

Nr. 2 Database gemeente Heemskerk.

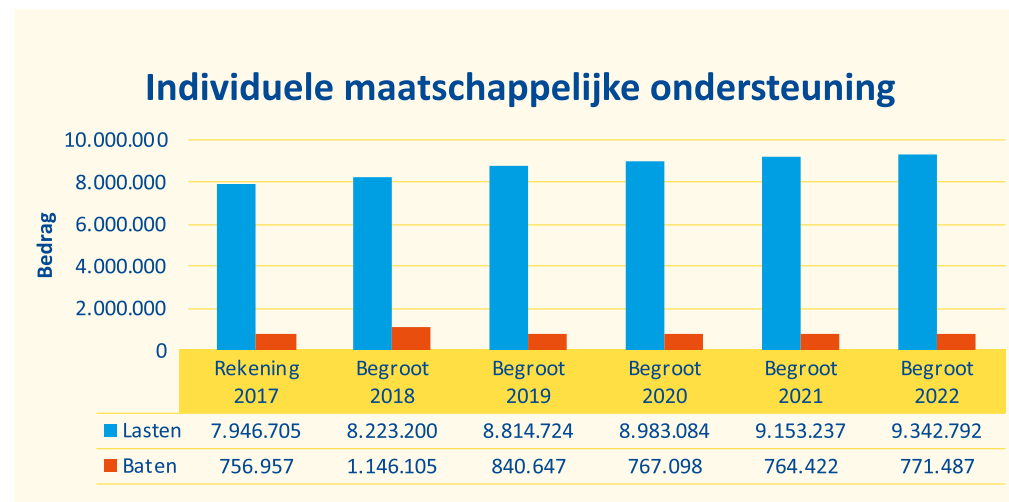
Nr. 3 Wmo-cliëntervaringsonderzoek Heemskerk.

Nr. 4 Database gemeente Heemskerk.

Risico's

Omschrijving	Kwantificering/Categorie	Beheersmaatregel
Open-einde karakter van de Wmo.	Financieel: € 200.000 - € 500.000	Intensieve monitoring/budgetbewaking. Overleg met de zorgverleners.
Beddenreductie GGZ vergroot het aantal kwetsbare mensen in wijken, met kans op overlast en toename beroep op opvangvoorzieningen.	Financieel: € 0 - € 100.000 Imago	Monitoring en inzet vroegsignalering (Noodteam) en ambulante hulp (Vangnet & Advies).
Hogere tarieven na aanbestedingen voor maatwerkvoorzieningen.	Financieel: € 50.000 - € 200.000	Binnen de huidige kaders van de aanbesteding wordt gezocht naar de meest gunstige oplossing. Scherp blijven indiceren, waarbij de eigen kracht van de inwoner voorop staat.

Financiën

2.5 Gespecialiseerde jeugdhulp en passend onderwijs

Wat willen we bereiken?

- Alle jonge inwoners van Heemskerk groeien gezond en veilig op, kunnen hun talenten ontwikkelen en kunnen naar vermogen meedoen aan de samenleving.
- Alle inwoners van Heemskerk tot en met 23 jaar verlaten het onderwijs met een startkwalificatie.
- Het zo actueel en optimaal mogelijk houden van onderwijskundige accommodaties zowel kwantitatief en kwalitatief.

Context en achtergronden

Gespecialiseerde jeugdhulp

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor alle jeugdhulp. Het gaat hierbij om jeugdbescherming, jeugdreclassering, jeugd-GGZ, jeugd-VB (verstandelijke beperking), verslavingszorg voor jongeren, jeugd- en opvoedhulp, jeugdzorg in een gesloten instelling, pleegzorg en crisiszorg. De gemeente heeft als taak om meer preventief en dichtbij inwoners ondersteuning te organiseren. Samen met aanbieders, met nieuwe contractafspraken en met proberende pilots wordt gewerkt aan het omvormen van specialistische voorzieningen naar algemene voorzieningen. Er wordt geïnvesteerd in preventie en vroegsignalering om erger te voorkomen, zie ook programmaonderdeel Welzijn, zorg en gezondheid, waarin de algemene voorzieningen staan beschreven. Bij de transformatie wordt op lokaal en regionaal niveau gewerkt, zowel binnen de IJmond als met Zuid-Kennemerland.

Er is al veel veranderd en er moet nog veel gebeuren. In 2019 zal uitvoering worden gegeven aan het beleidsplan Jeugd 2018-2021. Dit beleidsplan omvat het hele spectrum van preventieve ondersteuning tot specialistische jeugdhulp. Op deze manier krijgen jeugdigen zo snel mogelijk passende ondersteuning. Daarnaast helpt dit de gemeentelijke taken op het gebied van jeugdhulp zoveel mogelijk binnen de beschikbare middelen uit te voeren. Binnen de context van de contracten, die per 2018 zijn afgesloten, zetten we volgende stappen in de transformatie.

Toegang gespecialiseerde jeugdhulp

De gemeentelijke toegang tot de gespecialiseerde jeugdhulp is binnen de IJmondgemeenten ondergebracht bij het CJG IJmond. Daarnaast kunnen jongeren ook via huisarts, medisch specialist, jeugdarts, gecertificeerde instelling, rechter en Veilig Thuis toegang krijgen tot gespecialiseerde jeugdhulp. Met het investeren op registratie en samenwerking tussen partijen wordt de toegang de komende jaren verder ontwikkeld.

(Passend) onderwijs

Met onderwijs wordt een basis gelegd voor bestaanszekerheid, welvaart en welzijn. Het onderwijs in Heemskerk is voor iedereen toegankelijk. De school is een plek waar leerlingen zich ontplooiën, waar wordt geleerd en geoefend en waar kinderen leren omgaan met verschillen. Kinderen en jongeren kunnen hun talenten ontwikkelen en een passend opleidingsniveau behalen.

De Wet passend onderwijs biedt een passende onderwijsplek voor ieder kind. De uitvoering ligt bij het onderwijs. Het is belangrijk dat er een goede samenwerking is tussen (passend) onderwijs en (gespecialiseerde) jeugdhulp. Heemskerk werkt in dit kader samen met de gemeenten in de IJmond, de gemeenten Uitgeest en Castricum en de samenwerkingsverbanden voor primair en voortgezet onderwijs. Daarnaast zet de gemeente zich ervoor in dat schooluitval wordt tegengegaan en dat zoveel mogelijk jongeren een startkwalificatie halen.

We ontvangen vanaf 2019 extra middelen van het Rijk ter bestrijding van onderwijsachterstanden voor jonge kinderen. Hiervoor zijn door het ministerie nieuwe doelgroepcriteria opgesteld. Het CBS heeft een nieuwe indicator gemaakt, waarin naast het opleidingsniveau van de ouders ook het land van herkomst van de ouders, de verblijfsduur in Nederland en of het gezin in de schuldsanering zit zijn opgenomen.

Onderwijshuisvesting

De zorgplicht van de gemeente voor de voorzieningen huisvesting onderwijs is vastgelegd in de Wet op het primair onderwijs (Wpo), de Wet op de expertisecentra (Wec) en de Wet op

het voortgezet onderwijs (Wvo). In deze onderwijswetten is vastgelegd dat de gemeenteraad verplicht is een Verordening vast te stellen. Met het vaststellen van de verordening Voorzieningen huisvesting onderwijs wordt rechtsongelijkheid tussen het openbaar en bijzonder onderwijs en ook tussen de bevoegde gezagsorganen van het basis, speciaal en voortgezet onderwijs onderling voorkomen. Met het vaststellen van de verordening wordt voldaan aan het uitgangspunt van de materiële gelijkstelling (artikel 23 Grondwet). In het kader van de gemeentelijke zorgplicht verplichten de onderwijswetten de gemeenteraad in de regeling minimaal de volgende onderdelen op te nemen:

- Het bekostigen van de voorzieningen huisvesting onderwijs van de op het grondgebied van de gemeente gelegen scholen.
- Het vaststellen van de voorzieningen huisvesting onderwijs die door de bevoegde gezagsorganen kunnen worden aangevraagd.
- De plicht van het college om een bekostigingsplafond voor het bekostigen van de voorzieningen huisvesting onderwijs vast te stellen.
- Het vaststellen van procedures die zowel de gemeente als de bevoegde gezagsorganen moeten volgen.
- Het vaststellen van de wijze waarop prioriteiten worden gesteld als het bekostigingsplafond niet voldoende is om alle aangevraagde voorzieningen huisvesting onderwijs toe te kennen.

Wat gaan we ervoor doen?

Gespecialiseerde jeugdzorg

- Tijdig (niet te vroeg, niet te laat) inzetten van passende (niet teveel, niet te weinig) jeugdhulp.
- Financieren van CJG IJmond ten behoeve van de toegang tot de jeugdhulp en het dichtbij bieden van lichte ondersteuning.
- Beheren van de contracten met jeugdhulpaanbieders.
- Uitvoering geven aan de Beleidsnota Jeugd 2018-2021.
- Het verder vormgeven van de transformatieopgave door middel van het ontwikkelen van alternatief aanbod en preventie.
- Zorgen voor continuïteit in het aanbod bij het bereiken van de 18-jarige leeftijd (zie ook programmaonderdeel Individuele maatschappelijke ondersteuning).
- Uitvoeren van de Beschermingstafel.
- Uitvoeren van cliëntervaringsonderzoeken.
- Monitoren van klachten bij alle aanbieders.
- Doorontwikkelen van de jeugdbescherming, waarbij meer jongeren in het vrijwillig kader worden geholpen in plaats van in het gedwongen kader.
- Het inzetten van een experttafel ten behoeve van escalatie van vastgelopen casussen.

(Passend) onderwijs

- Het voeren van Op Overeenstemming Gericht Overleg (OGOO) en het opstellen van een gezamenlijke werkagenda met de samenwerkingsverbanden onderwijs en de gemeenten.
- Continueren van het leerlingenvervoer.
- Subsidiëren van schoolbegeleiding, logopedische screening van alle vijfjarigen en jeugdmaatschappelijk werk.
- Uitvoeren van de leerplicht.
- Het voorkomen van voortijdig schoolverlaten.
- Organiseren van uitstroomtafels.
- Uitvoering geven aan de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB), waaronder het inzetten van informele middelen WEB-budget ten behoeve van het bestrijden van laaggeletterdheid.
- Uitvoeren van taalcursussen.
- Continueren van schakelklassen.
- Versterken van de samenwerking tussen Onderwijs en IJmond Werkt! (zie ook programmaonderdeel Werk en inkomen).
- Uitvoering geven aan de uitvoeringsnota onderwijsachterstanden 2019-2022.

Onderwijshuisvesting

- Vaststellen geactualiseerde leerlingprognose 2019.
- Indexeren normbedragen Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs.
- Vaststellen Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs 2019.
- Actualiseren onderwijshuisvestingsbeleid primair- en voortgezet onderwijs.
- Vaststellen Integraal Huisvestingsplan primair onderwijs.
- Bekostigen van nieuwbouw, vervangende nieuwbouw en uitbreiding van onderwijsgebouwen.
- Eenmalig bekostigen van eerste inrichting en leermiddelen.

Verbonden partij

Schoolverzuim en Voortijdig Schoolverlaten regio Zuid- en Midden-Kennemerland

In 2019 zal onverminderd uitvoering worden gegeven aan de centrale registratie. Voor de gehele regio Zuid- en Midden-Kennemerland ontstaat één actueel en volledig bestand van 4 tot 23-jarigen met informatie over onder andere schoolbinding, verzuim en startkwalificatie, waarvan gemeenten voor de uitvoering van hun wettelijke leerplicht- en Regionaal Meld- en Coördinatiepunt (RMC)-taken gebruik kunnen maken.

Prestatie indicatoren

Nr.	Omschrijving	Realisatie		Streefwaarden				
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1.	Absoluut verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)	0,0	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3
2.	Relatief verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)	32,6	29,2	30,0	30,0	30,0	30,0	30,0
3.	Vroegtijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie, Vsv'ers (percentage deelnemers aan het VO en MBO-onderwijs)	1,7	1,8	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
4.	Achterstandsleerlingen (percentage 4 t/m 12-jarigen)	12,4	12,4	12,4	12,4	12,4	12,4	12,4
5.	Jongeren met een delict voor de rechter (percentage 12 t/m 21-jarigen)	0,0	0,0	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7
6.	Melding kindermishandeling (percentage)	1,8	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
7.	Jongeren met jeugdhulp (percentage van alle jongeren tot 18 jaar)	10,0	8,8	8,8	8,6	8,4	8,0	8,0
8.	Jongeren met jeugdbescherming (percentage van alle jongeren tot 18 jaar)	1,0	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
9.	Jongeren met jeugdreclassering (percentage van alle jongeren van 12 tot 23 jaar)	0,6	0,3	0,6	0,3	0,3	0,3	0,3
10.	Het oordeel van de cliënt over de ondersteuning van het CJG	7,3	0,0	7,3	0,0	7,3	0,0	7,3

Toelichting

- Nr. 1 Betreft het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school. Het werkelijke cijfer van 2016 is niet bekend.
- Nr. 2 Betreft het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is.
- Nr. 3 Het betreft het percentage van het totaal aantal leerlingen (12-23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat. Op de website is voor het laatst het peiljaar 2014 bekend. Score voor Heemskerk is 1,8 ten opzichte van landelijk 2,0.
- Nr. 4 Het betreft het percentage leerlingen (4-12 jaar) in het primair onderwijs dat kans heeft op een leerachterstand. Op de website is voor het laatst het peiljaar 2012 bekend. Score voor Heemskerk is 12,42 ten opzichte van landelijk 11,61.
- Nr. 5 De laatste gegevens zijn over 2015. Score voor Heemskerk is 1,12 ten opzichte van 1,46 landelijk. De cijfers over 2017 zijn niet bekend.
- Nr. 6 Het betreft het percentage mishandelde kinderen tot 18 jaar dat bij de Bureaus Advies- en Meldpunt Kindermishandeling is gemeld. Laatst bekend is 2014. Score voor Heemskerk 1,54 ten opzichte van 0,70 landelijk.
- Nr. 7 Met verder vormgeven transformatie wordt gestreefd naar afname van het aantal jongeren met maatwerk. Het werkelijke cijfer 2018 is nog niet bekend.
- Nr. 8 Laatst bekende cijfers zijn van 2017.
- Nr. 9 Laatst bekende cijfers zijn van 2017.
- Nr. 10 Cijfer is IJmondiaal. Dit onderzoek wordt vanaf 2016 tweejaarlijks uitgevoerd.

Bronnen

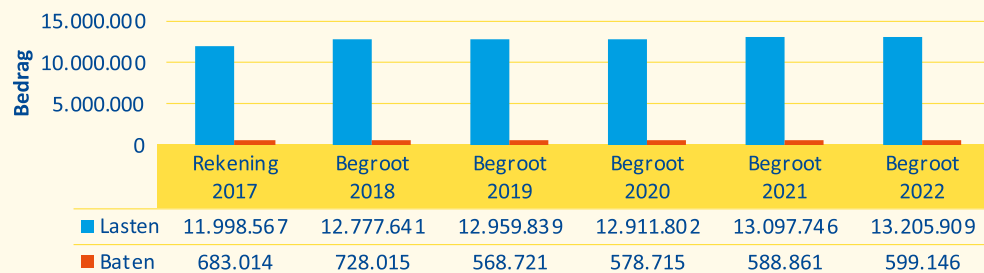
- Nr. 1 Dienst Uitvoering Onderwijs.
- Nr. 2 Ingrado.
- Nr. 3 Dienst uitvoering onderwijs (DUO).
- Nr. 4 Kinderen in Tel Verweij Jonker instituut.
- Nr. 5 Verweij Jonker Instituut - Kinderen in Tel.
- Nr. 6 CBS - Beleidsinformatie Jeugd.
- Nr. 7 CBS - Beleidsinformatie Jeugd.
- Nr. 8 CBS - Beleidsinformatie Jeugd.
- Nr. 9 CBS - Beleidsinformatie Jeugd.
- Nr. 10 Cliëntervaringsonderzoek CJG.

Risico's

Omschrijving	Kwantificering/Categorie	Beheersmaatregel
Als gevolg van krapte op de arbeidsmarkt kunnen wachtlijsten voor 1 ^o - en 2 ^o -lijns jeugdhulp ontstaan.	Imago	Monitoren van doorlooptijden en beschikbaarheid van hulp samen met aanbieders. Bijvoorbeeld CJG-app 'Plek vrij'.
Open-einde karakter van de regeling jeugdhulp, afnemend rijksbudget, kosten transformatie leidt tot overschrijding van het budget.	Financieel: € 500.000 - € 1.000.000	Intensieve monitoring/ budgetbewaking. Overleg met zorgverleners.
Risico op incidenten binnen jeugdhulp.	Imago	Afspraken maken in contracten, toezicht houden door inspecties, houden aan protocollen.
Schade en vernielingen aan schoolgebouwen als gevolg van vandalisme.	Financieel: € 0 - € 50.000	Treffen van maatregelen ter voorkoming van vandalisme.
Het aantal leerwerktrajecten bij Perspectief neemt toe. In 2017 al een verdubbeling. De trend lijkt zich voort te zetten.	Financieel: € 20.000 - € 50.000	Monitoren van het aantal trajecten. Indien nodig extra budget aanvragen.

Financiën

Gespecialiseerde jeugdhulp en passend onderwijs

2.6 Werk en inkomen

Wat willen we bereiken?

1. Inwoners van Heemskerk, die om persoonlijke redenen onvoldoende financieel of economisch zelfredzaam zijn, passende ondersteuning bieden om de zelfredzaamheid en participatie in de samenleving te vergroten. Uitgangspunt is dat werk boven inkomen gaat.

Context en achtergronden

Algemeen

Met de Participatiewet geeft de Rijksoverheid invulling aan één regeling voor iedereen die werkzoekend is, met of zonder arbeidsbeperking, en die geen aanspraak (meer) kan maken op een werknemersverzekering zoals de WW, WIA WAO of Wajong. Doelstelling is om zoveel mogelijk inwoners, ook mensen met een arbeidsbeperking, financieel en economisch zelfredzaam te laten zijn door het hebben van werk. Aan hen die (tijdelijk) niet kunnen voorzien in hun levensonderhoud wordt een financieel vangnet geboden. De gemeentelijke taken richten zich op ondersteuning bij het vinden van werk en het bieden van een financieel vangnet (inkomen).

Werk

Re-integratie naar (regulier) werk

De 'Uitgangspuntennotitie Participatiewet IJmond Werkt! 2017-2021' vormt de basis voor de samenwerking tussen IJmond Werkt! en de gemeente. Net als in 2018 zal ook in 2019 worden ingezet op maatwerk, waarbij het uitgangspunt blijft dat iedereen een aanbod krijgt. Financiering hiervan vindt plaats uit het participatiebudget, ook voor de mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. 10% Van het participatiebudget wordt voor deze laatste groep bestemd. Daarnaast zal worden gekeken in hoeverre de invulling van social return on investment in samenwerking met IJmond Werkt! verder kan worden opgepakt.

Sociale activering en tegenprestatie

Van het totale aantal uitkeringsgerechtigden is ongeveer de helft langdurig aangewezen op inkomensondersteuning en zorg. Door het aanbieden van een sociaal activeringstraject of een traject in het kader van de tegenprestatie wordt getracht sociaal isolement te voorkomen.

Beschut werk

De gemeente wil in 2019 twaalf beschutte werkplekken realiseren (conform landelijk akkoord). Er is voor gekozen het werkgeverschap voor beschut werk bij IJmond Werkt! onder te brengen.

Gesubsidieerde arbeid

De gemeente zet zich in voor mensen met een arbeidshandicap, waaronder voormalige Wsw-ers en Wajong'ers, extra banen te creëren, de zogenaamde garantiebannen (landelijk: 125.000 banen). Hiertoe wordt intensief samengewerkt met de regiogemeenten in IJmond en Zuid-Kennemerland, het UWV, IJmond Werkt! en de werkgevers in het Werkbedrijf.

Jongeren

Om de zelfredzaamheid van jongeren te bevorderen is het behalen van een startkwalificatie

van groot belang. Hierdoor wordt de kans op het verkrijgen van werk vergroot. De gemeente stimuleert hiertoe een intensieve samenwerking tussen het Werkbedrijf, IJmond Werkt! en de Regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaters (RMC).

Ouderen

Er zijn relatief veel oudere werklozen. Gemeente Heemskerk vindt het belangrijk dat deze mensen kunnen participeren. Daarom voeren de IJmondgemeenten een pilot uit om werkzoekende 50-plussers te helpen bij het vinden van werk.

Inkomen

Inkomensondersteuning (inclusief uitkering en loonkostensubsidie)

Aan mensen met een arbeidsbeperking, die beschikken over arbeidsvermogen, zal een (blijvende) loonkostensubsidie worden aangeboden ter compensatie van hun verminderde arbeidsproductiviteit. De loonkostensubsidie wordt betaald vanuit het inkomensdeel. IJmond Werkt! begeleidt de mensen en ondersteunt de werkgever.

Armoede en schulden

Het leven in armoede en het hebben van schulden staat een volwaardige deelname aan de samenleving in de weg. Herkennen én aanpakken van armoede en schuldenproblematiek in een zo vroeg mogelijk stadium heeft de aandacht. Niet in de laatste plaats omdat armoede en schulden vaak gepaard gaan met andere problemen, bijvoorbeeld op het gebied van werk en gezondheid. Samen met ketenpartners wordt erop ingezet inwoners zo goed mogelijk te informeren over beschikbare voorzieningen. De gemeente geeft vanwege hun kwetsbaarheid extra aandacht aan kinderen die opgroeien in armoede.

Bij schuldhulpverlening wordt geïnvesteerd in het voorkomen van problemen. Samen met partners als woningbouwcorporaties en algemeen maatschappelijk werk wordt gezocht naar manieren om schulden eerder te herkennen en ondersteuning eerder aan te bieden.

Handhaving

Het sociale zekerheidsstelsel is gebaseerd op solidariteit. Om dit stelsel in stand te houden is blijvend draagvlak in de samenleving nodig. Toezicht op naleving speelt hierin een belangrijke rol. Het niet nakomen van verplichtingen mag niet lonen. De focus ligt zowel op het voorkomen van misbruik als op het terugvorderen van ten onrechte verstrekte uitkeringen.

Wat gaan we ervoor doen?

Werk

- Verder ontwikkelen van de inzet van het re-integratiebudget.
- Continueren Sas-project (sociale activering in samenhang) en het ontwikkelen van nieuwe vormen van sociale activering.
- Versterken van de samenwerking tussen dagbesteding Wmo en sociale activering.
- Invullen, organiseren en criteria vastleggen voor de realisatie van beschutte werkplekken in samenwerking met IJmond Werkt!
- Blijvend invulling geven aan extra banen voor arbeidsgehandicapten in samenwerking met IJmond Werkt! door werkgevers proactief en intensief te benaderen.
- Verder ontwikkelen van het Werkgevers Service Punt (WSP).
- Versterken van de samenwerking tussen onderwijs en IJmond Werkt!
- Ontwikkelen van een integraal programma voor ondersteuning van kwetsbare jongeren 18-27 jaar.

Inkomensondersteuning

- Uitvoering geven aan het verbeterplan in samenwerking met IJmond Werkt!.
- Actualiseren verordeningen en beleid.
- Het bieden van een vangnet aan mensen met een laag inkomen, zodat zij kunnen meedoen in de maatschappij.
- Afspraken maken met o.a. woningbouwcorporaties en energieleveranciers ter voorkoming van ernstige probleemsituaties zoals huisuitzettingen.
- Ondersteunen van inwoners die moeite hebben met het voeren van hun financiële administratie (inzetten van inkomensbeheer en financiële administratie thuis).
- Inzetten op het voorkomen van schulden onder andere door schuldhulpverlening en bijzondere bijstand al direct bij de toegang op te pakken. (Sociaal Team)
- Vanaf 2019 is de gemeente lid van de brancheorganisatie NVVK en werkt de gemeente volgende de gedragscode en normen van het NVVK.
- Mogelijkheden van de gemeentelijke collectieve ziektekostenverzekering onder de aandacht brengen van inwoners met een laag inkomen.
- De minimaregeling voor zwemlessen aanpassen dan wel afbouwen op het moment dat de sportpas wordt ingevoerd.
- Om de toegankelijkheid tot regelingen te vergroten blijven we ondersteuning bieden en voorlichting geven over het gemeentelijke armoedebeleid.
- Er wordt onderzoek opgestart om armoedebeleid en bijzondere bijstand te vereenvoudigen en de toegankelijkheid ervan te verhogen.

Handhaving

- Voortzetten werkwijze 'strenger en selectiever aan de poort'.
- Periodiek uitvoeren van rechtmatigheidsonderzoeken.

Verbonden partij

IJmond Werkt!

Het beleid van IJmond Werkt! richt zich erop zoveel mogelijk mensen met of zonder arbeidsbeperking aan het werk te helpen. De activiteiten van IJmond Werkt! liggen in het verlengde van dit beleidsvoornemen. De Uitgangspuntennotitie Participatiewet IJmond Werkt! 2017-2021 en het nog uit te werken werkplan vormen voor de komende jaren de basis van de samenwerking met IJmond Werkt! De financiële vertaling van de uitgangspunten is jaarlijks terug te vinden in de (meerjaren) begroting en het jaarverslag.

Prestatie indicatoren

Nr.	Omschrijving	Realisatie		Streefwaarden				
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1.	Banen (aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar)	364,0	359,0	370,0	370,0	370,0	370,0	370,0
2.	Kinderen in uitkeringsgezinnen (percentage)	7,0	0,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0
3.	Netto arbeidsparticipatie (percentage mensen tussen 15 en 67 jaar dat een baan heeft)	67,5	69,0	65,5	65,5	65,5	66,5	66,5
4.	Personen met een bijstandsuitkering (aantal per 1.000 inwoners)	34,0	34,1	37,5	40,0	42,5	45,0	45,0
5.	Personen met een lopend re-integratie-traject (aantal per 10.000 inwoners)	26,0	27,7	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5
6.	Werkeloze jongeren (percentage 16 t/m 22 jarigen)	0,0	0,0					

Toelichting

- Nr. 2 Het betreft het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen. Cijfers 2017 zijn nog niet bekend. De cijfers worden niet jaarlijks bijgesteld.
- Nr. 3 Het betreft het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.
- Nr. 4 Het betreft het aantal personen met een bijstandsuitkering per 1.000 inwoners van 18 jaar en ouder. In 2017 voor Heemskerk 34,1 ten opzichte van 41,9 landelijk. Per abus is in voorgaande jaren de eenheid 10.000 aangegeven in plaats van 1.000.
- Nr. 5 Indicator is zeer onbetrouwbaar. Vanaf 2017 zal een goede registratie plaatsvinden. Voor nu wordt het landelijk gemiddelde van 2016 als streefwaarde voor de jaren 2017 en verder genomen.
- Nr. 6 In 2015 was het 1,22%. Vanaf 2016 nog geen cijfers bekend.

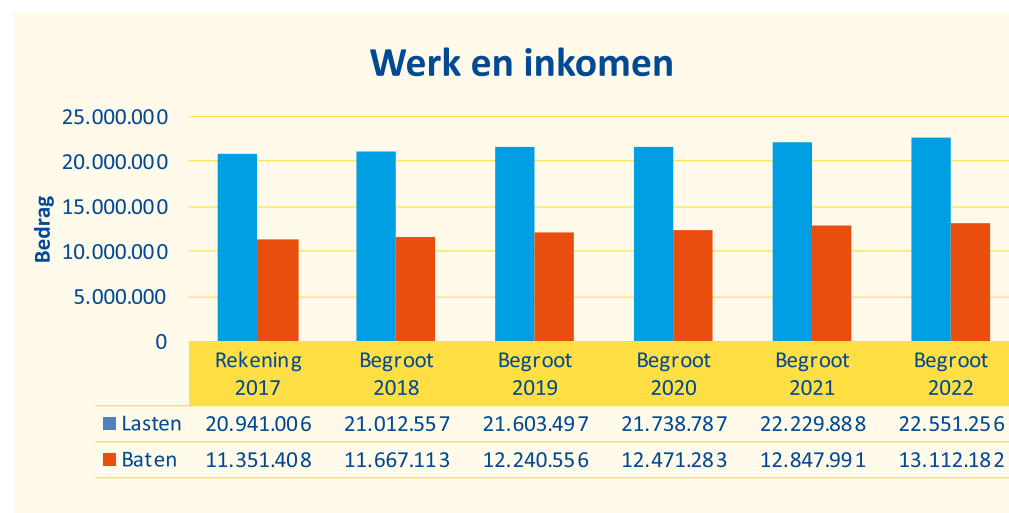
Bronnen

- Nr. 1 LISA.
- Nr. 2 Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel.
- Nr. 3 CBS.
- Nr. 4 CBS.
- Nr. 5 CBS.
- Nr. 6 Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel.

Risico's

Omschrijving	Kwantificering	Beheersmaatregel
Meer klanten die aanspraak maken op een uitkering ten opzichte van beschikbaar budget als gevolg van uitbreiding doelgroep (voorheen Wsw-ers en Wajong'ers) en loonkostensubsidie. Statushouders die langdurig aanspraak maken op een uitkering als gevolg van langer doorlopende inburgeringstrajecten.	Financieel: maximaal € 500.000	- Strenge controle op rechtmatigheid gebruik uitkering. - Monitoring rijksbijdrage. - Uitvoering geven aan het verbeterplan voor aanvraag vangnetregeling. - Beperken van de instroom op de uitkering. - Samenwerken met het werkbedrijf ten behoeve van het creëren van de garantiebanen. - Inzetten Europees Sociaal Fonds (ESF) subsidie voor aangepaste re-integratietrajecten statushouders.
Fluctuerend beroep op het armoedebeleid, schuldhulpverlening, etc. als gevolg van fluctuerend aantal inwoners met inkomen rond of onder het sociaal minimum.	Financieel: € 200.000 - € 500.000 Imago	Monitoren uitgaven.
Vanwege een teruglopend rijksbudget voor de uitvoering taak Wsw in combinatie met de stijgende SW-lonen ontstaat de komende jaren wellicht een tekort.	Financieel: € 50.000 - € 200.000	Kandidaten zoveel mogelijk begeleiden naar en onderbrengen bij het bedrijfsleven. Onderzoek heroriëntatie Wsw.

Financiën

Uitvoeringsprogramma Coalitieakkoord

Onderzoek bij gebruikers welzijn en zorg naar gewenste vormen van ondersteuning (2019).

Uitvragen van het huidige en gewenste aanbod op het terrein van welzijn en zorg. Een externe partij wordt opdracht verstrekt, waarbij de uitvraag met inbreng vanuit de organisatie en gebruiker vorm wordt gegeven.

Toegankelijkheid informatie over voorzieningen voor ouderen (2020-2022).

Opstellen van een projectplan waarin alle elementen van een centraal loket worden uitgewerkt. De betreffende instellingen worden bij de inrichting betrokken.

Toegankelijkheid voorzieningen versterken via een "buurtbus" (2019-2022).

Om Heemskerkse inwoners op eenvoudige wijze toegang tot voorzieningen te verstrekken gaat een duurzame buurtbus rijden. Dit onderdeel is bij het fysiek domein nader beschreven.

Meting maatschappelijke meerwaarde zorgaanbieders (2020-2022).

Metten van de maatschappelijke meerwaarde van zorgaanbieders op prijs en kwaliteit. Deze uitvraag toevoegen aan bestaande instrumenten en uitvraag uitbreiden naar de jeugdzorg.

Externe toetsing effectiviteit ondersteuning mantelzorg (2019).

Toetsen effectiviteit van ondersteuning door mantelzorgers. Een externe partij hiertoe opdracht te verstrekken. De bestaande burgerpeiling met vraagstelling aanvullen en doorvragen door middel van gerichte gesprekken met mantelzorgers.

Evaluatie WMO voorzieningen, verstrekkingen inclusief persoonsgebonden budget (2019).

Na de meting van de meerwaarde van zorgaanbieders kan de evaluatie plaatsvinden op het brede pakket aan WMO-voorzieningen, dat recent is samengesteld.

Evaluatie kadernota WMO, inclusief actieplan (2019).

De kadernota wordt in navolging van de vorige punten geëvalueerd met een nieuw actieplan als uitkomst.

Inventarisatie inrichtingselementen in openbaar groen met inwoners (2019).

Op basis van een inventarisatie worden in overleg met externe partijen en bewoners plekken binnen de openbare ruimte onderzocht en waar mogelijk uitgewerkt in concrete voorstellen.

Skeeler-schaatsbaan (2020-2022).

Opstellen van een voorlopig ontwerp van een skeeler-schaatsbaan en onderzoek doen naar co-financiering. Duurzaamheid is uitgangspunt.

Onderzoek toekomst zwembaden in samenwerking met Beverwijk (2019).

Toekomstbeeld van een zwembadvoorziening voor Heemskerk en Beverwijk. Eerdere besluitvorming hieromtrent vormt hiervoor het uitgangspunt. Een externe projectleider bevordert de voortgang en stelt een plan van aanpak op.

Invoering sport- en cultuurpas (start zwemles 6-jarigen) (2019-2022).

Ter stimulering van sportbeoefening introduceren van een sport- en (cultuur)pas. Starten met het aanbieden van zwemles aan 5/6-jarigen. Op basis van de opgedane ervaringen eventuele uitbreidingen van deze pas uitwerken.

Initiatief realisatie IJmondiale cultuurvisie met Velsen, Beverwijk en inwoners van Heemskerk (2019).

Op bestuurlijk niveau voeren van overleg en afstemmen ter realisatie van een gezamenlijke cultuurvisie.

Aanschaf kunstwerk (jaarlijks) op basis van extern advies. (2019-2022)

Ten behoeve van de aankoop van kunstwerken wordt een commissie geïnstalleerd die het college adviseert.

Actualisatie beeldend kunstbeleid (2019).

Het bestaande beleid evalueren, waar noodzakelijk actualiseren en aan de raad voorleggen.

Rekening houden met nest- en schuilgelegenheden (2019-2022).

Op bewuste wijze rekening houden met nest- en schuilgelegenheden bij nieuwbouw- en verbouwplannen.

Ondersteunen initiatieven bedrijven/onderwijs (in samenwerking met buurgemeenten) (2019-2022).

Aanhouden positieve grondhouding en regionale aanpak ten aanzien van initiatieven waar bedrijven en onderwijsinstellingen elkaar ontmoeten en informatie en kennis uitwisselen.

Ontlezing (2019-2022).

Tegen gaan van laaggeletterdheid en gebrek aan rekenvaardigheid.

Gesprek met Jeugdraad over het meer betrekken jeugd bij ontwikkelingen (2019-2022).

In gesprek gaan en in gesprek blijven met de Jeugdraad. Enerzijds voor wederzijdse informatieuitwisseling en anderzijds om te komen tot een adviesfunctie van de Jeugdraad aan de Participatieraad.

Integraal programma kwetsbare jongeren (18-27 jaar) (2020-2022).

Inventariseren van alle bestaande initiatieven, maatregelen en best practices en hiermee een integrale aanpak opzetten. Deze aanpak vorm geven in samenspraak met de betrokken partijen.

IJmondiale pilot werkzoekende 55+ (2019-2022).

Verder vorm geven aan reeds gestarte pilot. Na evaluatie eventueel verankeren in beleid en uitwerken in beleidsregels.

Onderzoek ontwikkeling instroom beschut werk (2019).

Uitvoeren van onderzoek naar de ontwikkelingen instroom beschut werk.

Beschikbaar stellen vacatures voor mensen met beperking (2019-2022).

Het bestuur streeft ernaar om mensen met een beperking zoveel mogelijk bij 'gewone' bedrijven te laten instromen en geeft hierin het goede voorbeeld. Dit wil het blijven doen en zelfs verder intensiveren.

Onbetaalde maatschappelijke activiteit uitkeringsgerechtigden (2019-2022).

Nader onderzoeken in hoeverre en op welke wijze uitkeringsgerechtigden een bijdrage aan de samenleving kunnen doen.

Onderzoek naar versimpeling Armoedebeleid en Bijzondere bijstand om toegankelijkheid te vergroten/onderzoek naar mogelijkheid om meer bijstand in natura te verstrekken (2019-2020).

Versimpelen van het Armoedebeleid en de toegang tot de Bijzondere bijstand.

Vergroting inzet, voorlichting en begeleiding schuldhulpverlening (2019-2022).

Ontwikkelen van nieuw beleid waarbij wordt ingezet op verbetering van voorlichting en begeleiding met als doel meer mensen uit de problemen te helpen.

Begrotingsjaar (bedragen in €)	2019	2020	2021	2022
Wat kost het?	451.000	655.000	715.000	715.000

Financiën Programma Sociaal domein

Bedragen x € 1.000	Rekening	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot
Programma's	2017	2018 VJN	2019	2020	2021	2022
Welzijn, zorg en gezondheid	5.897	5.947	5.981	6.067	6.134	6.224
Vrijwillige inzet en mantelzorg	378	380	388	392	395	399
Lokale voorzieningen, sport, cultuur en recreatie	5.144	5.361	4.981	5.050	5.389	5.028
Individuele maatschappelijke ondersteuning	7.947	8.223	8.815	8.983	9.153	9.343
Gespecialiseerde jeugdhulp en passend onderwijs	11.999	12.778	12.960	12.912	13.098	13.206
Werk en inkomen	20.941	21.013	21.603	21.739	22.230	22.551
Totaal lasten Sociaal domein	52.305	53.702	54.728	55.142	56.399	56.751
Welzijn, zorg en gezondheid	453	134	136	140	143	146
Vrijwillige inzet en mantelzorg	4	0	0	0	0	0
Lokale voorzieningen, sport, cultuur en recreatie	765	700	678	688	695	699
Individuele maatschappelijke ondersteuning	757	1.146	841	767	764	771
Gespecialiseerde jeugdhulp en passend onderwijs	683	728	569	579	589	599
Werk en inkomen	11.351	11.667	12.241	12.471	12.848	13.112
Totaal baten Sociaal domein	14.014	14.375	14.464	14.645	15.039	15.328
Welzijn, zorg en gezondheid	5.443	5.814	5.844	5.927	5.991	6.078
Vrijwillige inzet en mantelzorg	373	380	388	392	395	399
Lokale voorzieningen, sport, cultuur en recreatie	4.379	4.661	4.303	4.362	4.694	4.329
Individuele maatschappelijke ondersteuning	7.190	7.077	7.974	8.216	8.389	8.571
Gespecialiseerde jeugdhulp en passend onderwijs	11.316	12.050	12.391	12.333	12.509	12.607
Werk en inkomen	9.590	9.345	9.363	9.268	9.382	9.439
Uitvoeringsprogramma coalitieakkoord	-	-	451	655	715	715
Saldo Sociaal domein	38.291	39.327	40.715	41.152	42.075	42.138

Programma 3: Fysiek domein

Algemeen

Onder het Fysiek domein valt de ruimtelijke beleidsontwikkeling, zoals de structuurvisie, de bestemmingsplannen en beleidsontwikkeling op het gebied van woningbouw (met name Woonvisie, beleid wonen en zorg). De voorbereiding op de nieuwe Omgevingswet valt ook onder dit programma, waarvan de verwachting is dat deze in 2021 in werking zal treden. Daarnaast wordt ingezet op de prestatieafspraken met woningcorporaties, bouwgrondexploitaties en plannen voor groen, water, milieu en duurzaamheid. Het streven is om in 2050 een klimaatbestendige en water-robuuste gemeente te zijn, waarin natuur en recreatie op een veilige manier gecombineerd zijn en waarin het openbaar groen een belangrijke component is om de gevolgen van de klimaatverandering op te vangen. Het gemeentelijk riolerings- / waterplan vormt hiervoor een breed kader. In diverse samenwerkingsverbanden (o.a. IJmond Bereikbaar) wordt gewerkt aan de verbetering van de bereikbaarheid voor fiets-, bus-, trein- en autoverkeer. Voor de komende periode wordt tevens aandacht besteed aan het ontwikkelen van het stationsgebied (stedenbouwkundig plan) en de visie op het gebied Tolhek. In het kader van het verder ontwikkelen van naoorlogse wijken wordt het stedenbouwkundig plan (Debora Bakelaan) verder uitgewerkt en aan de raad aangeboden.

Programmaonderdelen

3.1 Ruimte

Wat willen we bereiken?

1. Een goed geordende, leefbare en veilige woon- en leefomgeving waardoor wordt voldaan aan wettelijke eisen en bestuurlijke wensen, burgers rechtszekerheid hebben en mogelijkheden voor ontwikkelingen aanwezig zijn.
2. De beschikbare woonruimte beter benutten door het vergroten van het woningaanbod en het stimuleren van de doorstroming op de woningmarkt.
3. In 2050 is Heemskerk een klimaatbestendige en water-robuuste gemeente, waarin natuur en recreatie op een veilige manier zijn gecombineerd en waarin het openbaar groen een belangrijke component is om de gevolgen van klimaatverandering op te vangen.
4. Bij alle nieuwe ontwikkelingen in Heemskerk wordt in termen van duurzaam, innovatief en doelmatig gedacht en gehandeld.

Context en achtergronden

Regionaal actieprogramma (RAP) Zuid-Kennemerland/IJmond/Woningbouwopgave

Zowel in de Woonvisie Beverwijk Heemskerk 2020 als in het Regionaal actieprogramma (RAP) is een woningbouwopgave aangegeven. In juni 2016 heeft de raad het Regionaal actieprogramma Wonen Zuid Kennemerland/IJmond 2016-2020 vastgesteld. Dit programma geeft richting aan de samenwerking op diverse thema's op het gebied van wonen. Er zijn afspraken met de regio gemaakt over het realiseren van een gezamenlijke bouwopgave. Verder zijn ambities geformuleerd op het gebied van zelfbouw, ontwikkeling van openbaar vervoer (OV) knooppunten, omvang en samenstelling van de sociale woningvoorraad, duurzaamheid en wonen en zorg.

Klimaatadaptatie

Om in de toekomst prettig te kunnen wonen, werken en recreëren moet bij het (her)inrichten van de omgeving rekening worden gehouden met de klimaatverandering (hevige regenval, droogte en hitte) die zich steeds duidelijker manifesteert. Alle hierbij betrokken vakdisciplines, andere overheden en marktpartijen zijn hiervoor gezamenlijk verantwoordelijk en spelen een belangrijke rol. Het Rijk heeft de deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie genomen waarin concrete acties zijn overeengekomen. Een van deze acties is dat gemeenten in 2020 een programma hebben opgesteld om in 2050 gereed te zijn voor de dan optredende klimaatwijzigingen. Samen met de klimaatopgave krijgen de thema's duurzaamheid, gezondheid en biodiversiteit een prominente rol bij het toekomstbestendig herinrichten van de openbare leefomgeving.

Bestemmingsplannen

Zowel vastgesteld beleid als actuele ontwikkelingen dienen in bestemmingsplannen te worden geconcretiseerd waarbij met het oog op de lange termijn een deugdelijke afweging wordt gemaakt tussen alle (wettelijke) kaders, betrokken belangen en risico's.

Omgevingswet

Naar verwachting treedt de Omgevingswet in 2021 in werking. Met de Omgevingswet vereenvoudigt en bundelt het Rijk de regels voor ruimtelijke projecten. Door minder regels en een betere onderlinge samenhang daartussen, zal het eenvoudiger worden om ruimtelijke projecten te starten. Een voor gemeenten belangrijke wijziging is het vervangen van de diverse bestemmingsplannen door één omgevingsplan dat het hele grondgebied van de gemeente beslaat en het opstellen van een omgevingsvisie. Op het moment dat de Omgevingswet in werking treedt, heeft de gemeente Heemskerk een viertal actuele bestemmingsplannen die worden samengevoegd tot één omgevingsplan. In de aankomende jaren zal verder de

aandacht uitgaan naar een adequate inbedding van de Omgevingswet in de organisatie en zal gekeken worden naar mogelijkheden tot regionale samenwerking, bijvoorbeeld ten aanzien van de omgevingsvisie. Bij dit laatste zal de beleidsvrijheid die de gemeenteraad toekomt bij het maken van planologische keuzes ten aanzien van zijn eigen grondgebied uiteraard voldoende tot zijn recht dienen te komen.

Stedelijke vernieuwing

Stedelijke vernieuwing is gericht op verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit. De kaders zijn vastgelegd in de Structuurvisie 2020.

Dat vervlechting van maatschappelijke opgaven om samenwerking vraagt wordt ook op landelijk niveau onderkend. Dit is vastgelegd in het door het Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen opgestelde Interbestuurlijk programma (IBP). Om de verschillende beleidsdoelstellingen in Heemskerk te bereiken, is het onontkoombaar dat de verschillende vervangings- en ambitieprogramma's op elkaar worden afgestemd om uiterlijk in 2050 een toekomstbestendige en duurzame gemeente te hebben gerealiseerd. Met dit als uitgangspunt is een integrale programmering met de komende vier jaar als basis en een doorkijk naar de periode tot en met 2030 en daarna tot 2050 vastgesteld. De integrale programmering is zodanig opgezet dat kan worden geanticipeerd op zich voordoende kansen. Om daadwerkelijk tot uitvoering te komen van de gemeentelijke plannen in de openbare ruimte is het hierbij betrekken van bewoners en betrokkenen een belangrijk aspect. De integrale aanpak en het actief laten participeren van bewoners bij de totstandkoming van de uitvoeringsplannen is volkomen in lijn met de Omgevingswet, waarbij "de fysieke leefomgeving samenhangend benaderen" één van de verbeterdoelen is en past bij de aanpak van maatschappelijke opgaven van deze tijd.

Verbonden partijen

Tweede Tranche Herstructurering

Met de herstructurering wordt bijgedragen aan de verbetering van de leefomgeving en de gemeentelijke doelstellingen op het gebied van wonen. Deze doelstellingen zijn vastgelegd in de samenwerkingsovereenkomst voor de Tweede Tranche Herstructurering. Nadere informatie over de Tweede Tranche Herstructurering staat vermeld in de paragraaf Verbonden partijen.

GEM Broekpolder

De gemeenten Beverwijk en Heemskerk hebben een gezamenlijk projectbureau Broekpolder ingesteld. Dit projectbureau werkt samen met marktpartijen binnen de daartoe opgerichte GEM aan de afronding van de Broekpolder. Op 1 april 2014 is daartoe de Afwikkelingsovereenkomst

Broekpolder afgesloten met de marktpartijen en de GEM met een looptijd tot 1 oktober 2019. Het Heemskerkse deel van de Broekpolder is inmiddels geheel afgerond, in het Beverwijkse deel dient een deel van het plandeel Waterwijk nog te worden gerealiseerd.

Wat gaan we ervoor doen?

Wonen

In samenwerking met de gemeente Beverwijk wordt een nieuwe Woonvisie opgesteld. Om de opgave te realiseren is het streven om tot en met 2020 in Heemskerk circa 300 woningen te bouwen. In de periode daarna, tot 2030 is een bouwopgave van nog eens circa 400 woningen.

Klimaatadaptatie

In samenwerking met de gemeente Beverwijk, het Noord Hollands Noorderkwartier (HHNK) en andere interne en externe stakeholders wordt een plan van aanpak Klimaatadaptatie opgesteld.

Stedelijke vernieuwing

Voor de komende jaren zijn onderstaande projecten gepland:

2019

- Verleggen Tolweg.
- Herinrichting Maerten van Heemskerckstraat.
- Ontwerp en burgerparticipatie Vrijburglaan, Cornelis Geelvinckstraat en omgeving.
- Ontwerp en burgerparticipatie de Die.

2020

- Herinrichting Maerten van Heemskerckstraat.
- Herinrichting De Die, fase 1.
- Ontwerp en burgerparticipatie Componistenbuurt.

2021

- Herinrichting De Die, fase 2.
- Ontwerp en burgerparticipatie Assumburg.

2022

- Herinrichting De Die, fase 3.
- Herinrichting Assumburg, fase 1.
- Ontwerp en burgerparticipatie Oosterwijk.

Prestatie indicatoren

Nr.	Omschrijving	Realisatie		Streefwaarden				
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1.	Gemiddelde WOZ-waarde (per 1.000 euro)	213,0	218,0					
2.	Aandeel nieuw gebouwde woningen (per 1.000 woningen)	0,0	0,0	1,0	10,0	2,0	2,0	5,0
3.	Demografische druk	74,3	74,3	65,0	67,0	69,2	71,0	72,0
4.	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouders (in euro's)	673,0	669,0	690,0	700,0	710,0	720,0	730,0
5.	Gemeentelijke woonlasten meerspersoonshuishouders (in euro's)	737,0	732,0	755,0	766,0	777,0	788,0	798,0

Toelichting

Nr. 1 Voor deze indicator wordt alleen de realisatie weergegeven.

Nr. 2 Uitgegaan wordt van 17.500 woningen.

Eind 2019 worden sinds lange tijd weer twee grotere woningbouwprojecten opgeleverd: de Simon van Haerlemstraat en de Raadhuislocatie.

Nr. 3 Dit is de som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar. De vergrijzing neemt gestaag toe en de vergroening neemt licht af.

Bronnen

Nr. 1 CBS Statistiek Waarde Onroerende Zaken.

Nr. 2 ABF Systeem Woningvoorraad.

Nr. 3 CBS Bevolkingsstatistiek.

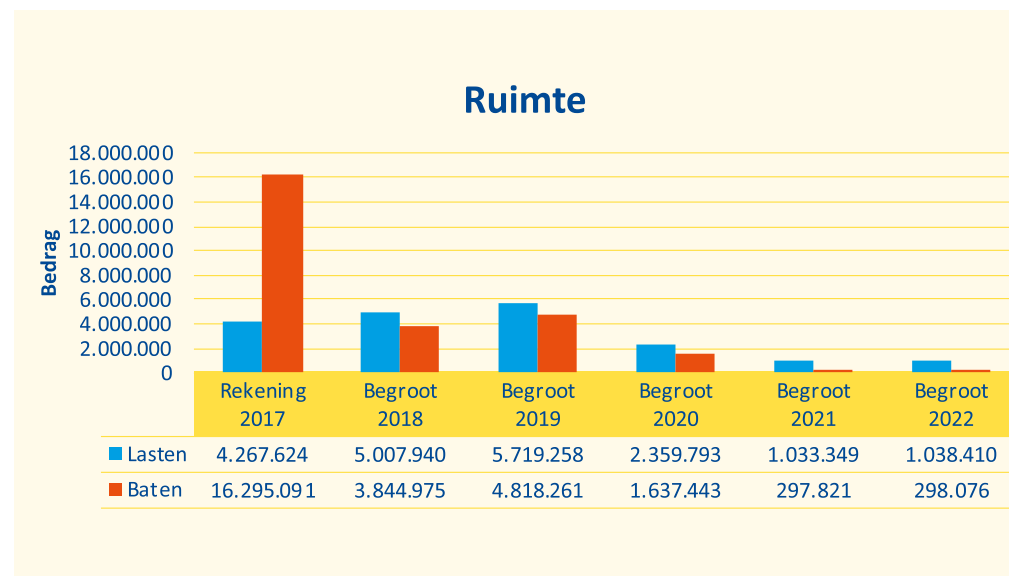
Nr. 4 COELO, Groningen.

Nr. 5 COELO, Groningen.

Risico's

Omschrijving	Kwantificering/ Categorie	Beheersmaatregel
Toename aantal planschadeclaims.	Financieel: € 50.000 - € 200.000	Alert zijn op motivering, afwegingen en juridische aspecten bij planontwikkeling. Afsluiten van planschade- contracten met ontwikkelaars. Tijdig actualiseren van bestemmingsplannen. Dit blijft actueel bij plannen die in opdracht van de gemeente worden vastgesteld omdat planschade in die gevallen niet kan worden afgewenteld op een derde partij.
Gevolgen klimaatveranderingen.	Financieel: tot 1 miljoen	Openbare ruimte klimaatbestendig inrichten om de gevolgen van klimaatverandering (wateroverlast, droogte en hitte) te voorkomen.
Externe factoren die het tempo van stedelijke vernieuwing beïnvloeden.	Imago Milieu Financieel: € 50.000 - € 200.000	Afstemming op de programma's van de diverse stakeholders, ontwikkelaars, woningbouwverenigingen, nutsbedrijven en andere overheidsinstanties.

Financiën

3.2 Bereikbaarheid

Wat willen we bereiken?

1. Een goede verkeersmobiliteit door bereikbaarheid te combineren met een veilige, aantrekkelijke en duurzame leefomgeving.
2. De infrastructuur dient veilig en goed te gebruiken te zijn voor de weggebruiker en te voldoen aan richtlijn CROW publicatie 147. Hierbij dient ook de leefbaarheid voor de niet-weggebruiker zo min mogelijk te worden geschaad (barrièrewerking, geluid en luchtkwaliteit).
3. Ondanks de mobiliteitstoename een leefomgevingskwaliteit behouden die onder de wettelijke milieunormen blijft en samen met inwoners en bedrijven werken aan een duurzame gemeente.
4. Het kader voor verlichting is vastgelegd in het beleidsplan Openbare verlichting 2012-2020. De kwaliteit van de verlichting dient zowel de verkeersveiligheid als de sociale veiligheid van de verblijfsfunctie van de openbare ruimte te ondersteunen.
5. De ruimtelijke structuur en vormgeving van het wegennet dient voor de weggebruiker duidelijk en begrijpelijk te zijn. De automobilist dient zo min mogelijk aanwezig te zijn binnen de 30 km-gebieden en gebruik te maken van de 50 km-wegen. De fietser wordt gefaciliteerd op het fietsnetwerk en de voetganger heeft voldoende ruimte op de trottoirs.
6. IJmondiaal zal worden ingezet om de westelijke tak van de snelfietsroute door de IJmond voor 2023 te realiseren.

Context en achtergronden

Bereikbaarheid

De verkeerssituatie in de toekomst is moeilijk exact te voorspellen. Hoe wij ons verplaatsen zal onder invloed van onder andere technologische, demografische, economische, culturele en klimatologische ontwikkelingen, steeds veranderen. Ondanks deze onzekerheid staat de gemeente voor de uitdaging om een antwoord te vinden op de alsmaar groter wordende druk op de beperkte ruimte. Inbreiding, kwaliteit, dubbelgebruik, het faciliteren van de economie en mobiliteit en het opwaarderen van de openbare ruimte zijn hierbij de kernbegrippen, waarbij behoud van de kwaliteit van het landschap een voorwaarde is. Om te kunnen inspelen op de actuele situatie vindt monitoring plaats.

Regionale bereikbaarheid

Onder de noemer IJmond Bereikbaar werken de IJmondgemeenten en het bedrijfsleven samen om de bereikbaarheid en doorstroming voor alle verkeersdeelnemers te optimaliseren. Een duidelijke versterking van het openbaar vervoer is gewenst. Er wordt een IJmondiale doorfietsroute aangelegd tussen Haarlem en Uitgeest.

Verbinding A8/A9

Heemskerk is voorstander van de verbinding A8/A9. Samen met de IJmondgemeenten zal de gemeente Heemskerk zich hard maken om de Provincie Noord-Holland te bewegen de gewenste verbinding gerealiseerd te krijgen, waarbij de leefbaarheid in de wijk Broekpolder geen nadelige gevolgen mag ondervinden.

Veiligheid

Vormgeving en het gebruik van de weg moeten zijn afgestemd op de functie van de weg, met name de zwakkere verkeersdeelnemers zoals jongeren, ouderen, voetgangers, fietsers en mindervaliden, verdienen bescherming. Educatie, voorlichting en handhaving spelen daarbij een rol. Het beleidsdoel verkeersveiligheid prevaleert boven de beleidsdoelen bereikbaarheid en leefbaarheid. In het kader van integraliteit wordt verkeersveiligheid en sociale veiligheid op elkaar afgestemd.

Wat gaan we ervoor doen?

Bereikbaarheid

Bij de (her)inrichting van de openbare ruimte wordt rekening gehouden met een optimale verkeersmobiliteit, duurzaamheid van het ontwerp en de te gebruiken materialen mede onder de noemer 'hergebruik'. Uit het oogpunt van efficiency en financiering worden de uitvoeringsprogramma's op elkaar afgestemd onder de noemer 'werk met werk maken'.

Hiervoor wordt een prioriteringsagenda opgesteld. Daarnaast wordt ingezet op het verbeteren van de bereikbaarheid van het centrum, waarbij het fietsgebruik wordt gestimuleerd.

Regionale bereikbaarheid

De IJmondgemeenten hebben de IJmondiale mobiliteitsvisie vastgesteld waarin de IJmond haar visie op het bereikbaar houden van de IJmond voor de komende zestien jaar hebben vastgelegd met als planhorizon het jaar 2032. Onderdeel van het Uitvoeringsprogramma is een IJmondiale doorfietsroute. De westelijke tak zal uiterlijk 2023 binnen Heemskerk gerealiseerd zijn. De vastgestelde route is over de Maerten van Heemskerckstraat (2019/2020), Jan van Kuikweg (2021), De Baandert (2019), Maerelaan (na 2021), Breedweerlaan (na 2021), Anna Polakstraat (na 2021) en Tolpad.

Er wordt ingezet op het verbeteren van het openbaar vervoer in, van en naar de IJmond. In de overleggen met provincie en Rijk zal hier de aandacht op worden gevestigd. Gestreefd wordt om onderdeel te zijn van het stedelijk verkeersnetwerk in de Metropoolregio Amsterdam (MRA) voor alle vervoersmodaliteiten.

Verbinding A8/A9

Het college van Gedeputeerde Staten van de Provincie Noord-Holland heeft het Golfbaanalternatief aangewezen als voorkeursalternatief en stelt alleen hiervoor een landschapsplan op. De gemeente Heemskerk is voorstander van het Heemskerkalternatief. In 2019 zal voor het Heemskerkalternatief een landschapsplan worden opgesteld in samenwerking met Beverwijk en Velsen.

Veiligheid

De gemeente heeft een route aangewezen voor transporteurs van vervoer van gevaarlijke stoffen. De Omgevingsdienst IJmond verstrekt indien nodig ontheffingen voor aanvragen van transporteurs voor het afwijken van de route gevaarlijke stoffen.

Prestatie indicatoren

Nr.	Omschrijving	Realisatie		Streefwaarden				
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1	Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig (percentage)	0,0	0,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0
2	Overige vervoersongevallen met een gewonde fietser (percentage)	0,0	0,0	10,0	0,0	10,0	10,0	10,0

Toelichting

- Nr. 1 Dit percentage betreft het aandeel van het totaal aantal ongevallen die leiden tot ziekenhuisopname. Het is daarmee een communicerend vat. Verlaging van dit percentage veroorzaakt verhoging van het aandeel andere ongevallen. Het landelijke cijfer in 2015 bedroeg 8. De werkelijke cijfers 2016 en 2017 zijn niet bekend.
- Nr. 2 Dit percentage betreft het aandeel van het totaal aantal ongevallen die leiden tot ziekenhuisopname. Het is daarmee een communicerend vat. Verlaging van dit percentage veroorzaakt verhoging van het aandeel andere ongevallen. Het landelijke cijfer in 2015 bedroeg 10. De werkelijke cijfers voor 2016 en later zijn niet bekend.

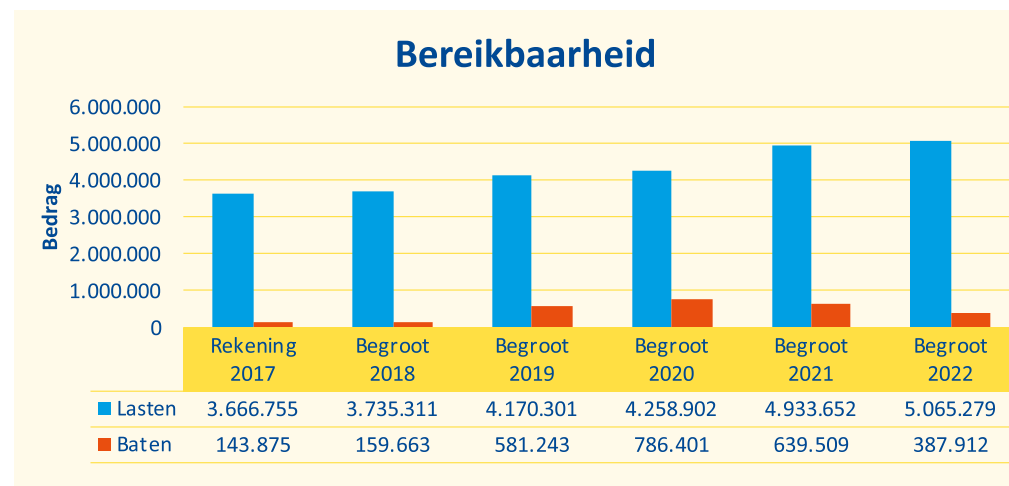
Bronnen

- Nr. 1 VeiligheidNL.
Nr. 2 VeiligheidNL.

Risico's

Omschrijving	Kwantificering/ Categorie	Beheersmaatregel
Bezuinigingen Provincie Noord-Holland en de Nederlandse Spoorwegen op het openbaar vervoer.	Imago	Als gemeente en via de Stichting IJmond Bereikbaar in contact blijven met Provincie Noord-Holland en de Nederlandse Spoorwegen over een adequaat openbaar vervoernet.
De IJmond gaat geen onderdeel uitmaken van het stedelijk vervoersnetwerk.	Imago	Als gemeente en via de Stichting IJmond Bereikbaar in contact blijven met Provincie Noord-Holland, de Vervoersregio Amsterdam en de Nederlandse Spoorwegen over een adequaat stedelijk vervoersnetwerk.
Regionale doorfietsroute is niet voltooid eind 2023.	Imago	Via Stichting IJmond Bereikbaar het belang van de doorfietsroute blijven benadrukken bij de gemeenten Velsen, Beverwijk en Uitgeest.

Financiën

3.3 Milieu en duurzaamheid

Wat willen we bereiken?

1. Realiseren van een leefomgevingskwaliteit die onder de wettelijke milieunormen blijft en samen met inwoners en bedrijven werken aan een duurzame gemeente.
2. In stand houden van het huidige groen, waarbij groen op hiervoor geschikte locaties een hoge natuurwaarde kan bereiken door deze zodanig te beheren dat de biodiversiteit wordt vergroot.
3. Het verder ontwikkelen van een duurzaam oppervlaktewatersysteem waarbij de aandacht ligt op natuur, recreatie en veiligheid.
4. Het beschermen van de volksgezondheid en het milieu.
5. Voldoen aan de landelijke doelstelling van 75% afvalscheiding en 100 kilo restafval per inwoner per jaar in 2020.
6. In 2050 is de bebouwde omgeving in Heemskerk energieneutraal en aardgasvrij.
7. Bijdragen aan een nationale circulaire economie in 2050 waarin afvalstoffen grondstoffen zijn geworden en alleen hernieuwbare energie wordt toegepast.

Context en achtergronden

Duurzaamheid

In het kader van de doelstellingen van het landelijke Energieakkoord 2013-2023 zal de gebouwde omgeving in 2050 energieneutraal moeten zijn en volgens de Energieagenda van

het Rijk wordt voor de energievoorziening geen aardgas meer gebruikt. Vanaf 1 juli 2018 dient de nieuwbouw aardgasvrij te zijn en in 2020 dienen nieuwbouwwoningen nagenoeg energie neutraal te worden gebouwd. Voor nieuwe overheidsgebouwen geldt dit al. In 2020 is het aandeel duurzaam opgewekte energie 14% van de gehele energieproductie en 16% in 2023. Op basis van de Klimaatafspraak van Parijs zal in 2030 49% CO2 reductie behaald dienen te worden ten opzichte van de uitstoot in 1990. Dit alles houdt in dat de gemeente de komende decennia een energietransitie ondergaat. Om de energietransitie in goede banen te leiden is in 2018 een energietransitieplan voor de komende vijf tot tien jaar opgesteld. Met het programma ‘Nederland Circulair in 2050’ streeft het Rijk naar een circulaire economie in 2050. Alle afvalstoffen zijn dan grondstoffen geworden. Het Rijk is de samenwerking met het interprovinciaal overleg, de Unie van Waterschappen en de vereniging van Nederlandse gemeenten aangegaan om gezamenlijk de bovengenoemde doelstellingen te behalen. Het Rijk stelt jaarlijks 300 miljoen beschikbaar tot 2030. Voor 2019 en verder worden deze middelen onder andere ingezet om gemeenten te ondersteunen om bestaande woonwijken aardgasvrij te maken. Het is nog niet bekend hoeveel middelen en in welke vorm deze ondersteuning zal worden gegeven.

Milieu

De doelstellingen en ambities op het gebied van milieu zijn opgenomen in het Milieubeleidsplan 2014-2018. Vanwege het verlopen van deze beleidsperiode is een nieuw milieubeleidsplan voor de periode 2019-2023 opgesteld. De landelijke doelstellingen op het gebied van milieu en duurzaamheid vormen het uitgangspunt voor het nieuwe milieubeleidsplan. Het milieu- en energiebeleid richt zich onder andere op een hoge mate van participatie van burgers en bedrijven in de verduurzaming van de gemeente Heemskerk. Naast het milieubeleidsplan zijn voor een aantal milieuthema's aparte beleidsnotities van kracht. Het uitvoeringsprogramma Milieu vloeit voort uit het Milieubeleidsplan, de begroting en de vigerende beleidsnotities. De Omgevingsdienst IJmond (ODIJ) ondersteunt de gemeente bij het opstellen en uitvoeren van de milieubeleidsplannen.

Water en riolering

Het gezamenlijke Water- en rioleringsplan Verbinden met water 2017-2021 van de gemeenten Beverwijk en Heemskerk en het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier geldt als gemeentelijk beleidskader. Samenwerking in de waterketen blijft het hoofdthema voor de riolering. Zowel op beleids- als beheersniveau wordt waar mogelijk samengewerkt om kosten te besparen, de kwaliteit van de diensten en/of producten te verhogen en elkaars kennisniveau op peil te houden. Naast de maatregelen in de openbare ruimte, zal ook een groter beroep worden gedaan op de inwoners om hun eigen omgeving klimaatbestendig in te richten.

Een duurzaam oppervlaktewater- systeem houdt in dat mooi, schoon en voldoende open water aanwezig is en dat het water bijdraagt aan de waarde van de leefomgeving.

Water en riolering

In het vierde kwartaal van 2018 is het Groenbeleidsplan vastgesteld. Het Groenbeleidsplan schetst de groene kaders en is een instrument dat wordt ingezet om groen een volwaardige plek in de belangenafweging tussen de verschillende beleidsvelden te geven. Spil hierin vormt de aangewezen groenstructuur van Heemskerk. De ruime en vooral groene opzet van het stedelijk gebied maakt Heemskerk tot een aantrekkelijk woongebied. De pijlers waarop het nieuwe beleid is gestoeld zijn:

- Biodiversiteit.
- Klimaatadaptatie.
- Gezondheid en
- Identiteit.

Grondstoffen/terugloop van restafval

In het plan staat opgenomen dat de gemeente in samenwerking met HVC op zoek is naar de meest optimale manier van brongescheiden inzameling, om te komen tot de landelijke doelstelling van 75% afvalscheiding en 100 kilo restafval per inwoner per jaar in 2020.

Verbonden partijen

Het Afvalschap IJmond-Zaanstreek (GR AIJZ)

Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten (Heemskerk, Beverwijk, Velsen en Zaanstad) met betrekking tot het beheer van de aandelen van de gemeenten in de NV HVC en alles wat daartoe dienstbaar is.

De ReinUnie (GR RU)

Deze gemeenschappelijke regeling beheert de activa van de gezamenlijke gemeenten (Heemskerk, Beverwijk en Velsen).

Omgevingsdienst IJmond (GR ODIJ)

De Omgevingsdienst IJmond voert in 2019 en verder de milieu- en duurzaamheidstaken uit op basis van het nieuwe Milieubeleidsplan 2019-2023 in wording.

Wat gaan we ervoor doen?

Duurzaamheid en Milieu

De komende jaren zal uitvoering worden gegeven aan het nieuwe Milieubeleidsplan en het Energietransitieplan. Dit houdt onder andere het volgende in:

- Organiseren van wijkbijeenvakomsten voor het opstarten van het aardgasvrij maken van de bestaande bouw.
- Stimuleren en belonen haalbare duurzame initiatieven van inwoners/bedrijven.
- Uitvoering geven aan de regionale huizenaanpak waarmee het isoleren van particuliere woningen in een versnelling kan worden gebracht.
- Het proces regisseren/begeleiden van de realisatie van het IJmondiale warmtenet door marktpartijen zoals HVC, Alliander, Tata Steel en Floricultura.
- Blijvend ondersteunen van het programma warmte koude van de Metropoolregio Amsterdam (MRA) op basis van de samenwerkingsovereenkomst warmte koude MRA.
- Verrichten van onderzoek naar de mogelijkheden van energieopslag.
- Organiseren van een zonnepanelenactie voor inwoners.
- Stimuleren van zonnepanelen op het bedrijfsterrein de Trompet.
- Opstellen van een plan van aanpak voor maatschappelijk verantwoord inkopen inclusief circulair inkopen.

In de uitvoering zal op lokaal niveau met inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen worden samengewerkt. Daarnaast zal worden samengewerkt met de andere IJmondgemeenten, de regio Zuid-Kennemerland, de Metropoolregio Amsterdam en met hogere overheden.

Water en riolering

In 2018 is de laatste fase van de vernieuwde ecoscan uitgevoerd. Op basis van die resultaten is een pakket aan bijbehorende maatregelen opgesteld om tot een duurzaam oppervlaktewatersysteem te komen. In 2019 wordt het plan van aanpak ter besluitvorming aangeboden. De staat van onderhoud van de gemeentelijke beschoeiing is in 2017 geïnventariseerd. Een voorstel voor het vervangingsprogramma van de beschoeiing is in 2018 ter besluitvorming aangeboden en akkoord bevonden. In de komende jaren zal hier uitvoering aan worden gegeven.

Tot en met 2022 zal aan de volgende maatregelen invulling worden gegeven:

- Omvorming verbeterd gescheiden rioolstelsels naar gescheiden rioolstelsels (2018-2022).
- Verder ontvlechten van de gemengde riolering (2018-2022).
- Herzien beleid riolering- en water (2020).
- Completeren van de infiltratiekansenkaart (2021).

Groen

De hoofdgroenstructuur, parken en grotere groengebieden (o.a. De Baandert) vormen

de groene ruggengraat in Heemskerk. Het behouden van dit groen en het verhogen van de biodiversiteit door onder meer het toepassen van natuurlijk maaibeheer en de inzet van begrazing door schapen vormen de pijlers voor de komende jaren. Klimaatadaptatie gaat een steeds belangrijkere rol spelen door een veranderend klimaat met meer kans op hevigere regenbuien en hogere temperaturen. Groen speelt hierin als buffer een belangrijke rol. Groen en bomen zijn belangrijk voor de beeldkwaliteit, verminderen van hittestress, de waterhuishouding en voor het vergroten van de biodiversiteit. Groen wordt zodanig ingericht dat inwoners geprikkeld worden om buiten te bewegen en draagt bij aan de sociale cohesie.

Prestatie indicatoren

Nr.	Omschrijving	Realisatie		Streefwaarden				
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1	Omvang huishoudelijk afval (kg per inwoner)	250,0	250,0	225,0	170,0	105,0	105,0	105,0
2	Hernieuwde elektriciteit (percentage)	7,0	23,0	25,0	26,0	27,0	28,0	29,0
3	Ontvlechten rioolstelsel (m')	275,0	1.400,0	2.000,0	2.000,0	2.000,0	2.500,0	2.500,0

Toelichting

Nr. 2 De hernieuwde elektriciteit bestaat voornamelijk uit opwek van zonne-energie door particulieren, de stroomopbrengst van de windmolen op bedrijventerrein de Trompet en de geothermiebron van Floricultura. Inmiddels is ook de bijdrage van de geothermiebron van Floricultura in beeld gebracht via gegevens van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. Het totale aandeel duurzame energie is hierdoor fors gestegen naar 23%. Voor 2019 wordt nog een verdere stijging verwacht naar aanleiding van de lopende grootschalige zonnepanelenactie. Vanaf 2021 mag alleen nog bijna energieneutraal gebouwd worden. Dit betekent dat de toepassing van zonnepanelen bij nieuwbouw verder zal toenemen.

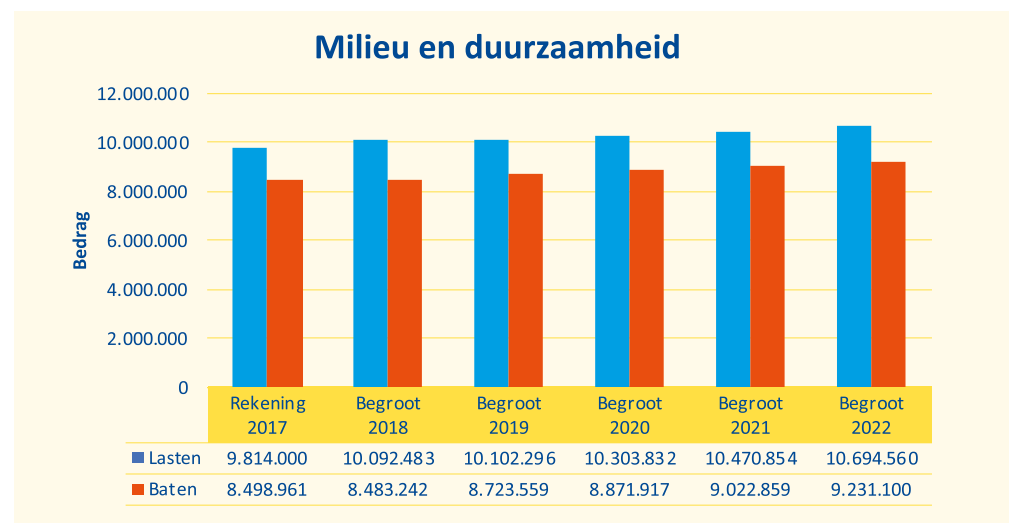
Bronnen

- Nr. 1 CBS - Statistiek Huishoudelijk afval.
- Nr. 2 www.energieinbeeld.nl en website eigenaar windmolen Trompet.
- Nr. 3 Gemeente Heemskerk.

Risico's

Omschrijving	Kwantificering/ Categorie	Beheersmaatregel
Aantasten van de groenstructuur door de woningopgave in de IJmond.	Imago Milieu	In de Omgevingsvisie opnemen dat de groenstructuur op geen enkele wijze aangetast mag worden.
Inundatie en water op straat bij hevige neerslag door onvoldoende ruimte te geven aan het watersysteem.	Financieel: € 50.000 - € 200.000 Imago Milieu Juridisch/ aansprakelijkheid	Bij herinrichting van de openbare ruimte of nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen oog houden voor de wateropgave.
Door lange perioden van droogte kan het waterpeil niet in stand worden gehouden waardoor kans op botulisme, blauwalg toeneemt.	Financieel: € 50.000 - € 200.000 Imago Milieu Juridisch/ aansprakelijkheid	Bij herinrichting van de openbare ruimte of nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen oog houden voor het thema droogte: zoveel mogelijk regenwater vasthouden in de lokale omgeving.
Door overstorten vanuit de riolering oppervlaktewater vervuilen met afvalwater.	Imago Milieu Juridisch/ aansprakelijkheid	Gemengde rioolstelsels te scheiden, waarbij vuil water en regenwater apart worden afgevoerd.
Door meer kwijtscheldingen, doorbelaste kosten zoals overhead en kosten voor de straatreiniging, bestaat de kans dat de gestelde financiële kaders van het Gemeentelijk rioleringsplan (GRP) te krap zijn.	Financieel: € 50.000 - € 200.000 Imago Milieu	Bij het opstellen van de begroting dienen realistische ramingen ten aanzien van kwijtscheldingen en doorbelaste kosten voorhanden te zijn.
Mogelijk niet behalen van de landelijke milieudoelstelling om 75% afvalscheiding te realiseren en 100 kg restafval per inwoner per 2020.	Financieel: € 300.000 - € 600.000 (Wat jaarlijks bespaard had kunnen worden) Imago Milieu	De maatregelen uit het addendum en het Grondstoffenplan verder uit te werken. Bij uitwerking aangeven welke besparing de maatregel daadwerkelijk met zich meebrengt en hoe dit zich verhoudt wanneer ervoor wordt gekozen de maatregel niet of anders uit te voeren dan volgens het voorstel vanuit het addendum.

Financiën

Uitvoeringsprogramma Coalitieakkoord

Nieuwe ruimtelijke structuurvisie (inclusief woningbouwopgave, bouwen in groen en duurzaamheid) (2019-2022).

In het kader van de Omgevingswet wordt aan de hand van werksessies de ambitie bepaald en een start gemaakt met het opstellen van een structuurvisie.

Inventarisatie bouwlocaties (samen met bewoners) (2019).

Actualiseren van de regionale plancapaciteit. Hierbij wordt de informatie uit het woningsbehoefteonderzoek betrokken.

Intensiveren/versnellen bestaand bouwprogramma (2019).

Integraal benaderen en beoordelen op welke locaties een versnelling van woningbouw mogelijk is.

Stimuleren levensloopbestendige woningbouw bij voorkeur in centrum (2019).

Versterking van de woonfunctie in de buurt van voorzieningen en in het centrum.

Stimuleren particuliere eigenbouw (2019).

Vorbereiden nieuw beleid met betrekking tot Collectief particulier opdrachtgeverschap (CPO).

Variatie nieuwbouw via grondprijzenbeleid (2019).

Actualiseren grondprijzenbeleid op het gebied van waarden en bestemmingsmogelijkheden.

Verbindende en richtinggevende rol duurzaam Heemskerk (2019).

Creëren bewustwording en het kunnen ontplooiën van meer initiatieven.

Uitbreiden duurzaam inkopen/aansluiten manifest MVI 2016-2020 (2019).

Met stichting RIJK afspraken maken om de inkoopbegeleiding meer te richten op de vraag van de gemeente en op maatschappelijk verantwoord inkopen (MVI).

Ondersteuning subsidiemogelijkheden bedrijven in het kader van duurzaamheid (2020).

In het Milieubeleidsplan opnemen op welke wijze de gemeente innovatieve ideeën voor duurzaamheid binnen het bedrijfsleven kunnen ondersteunen en stimuleren met subsidiemogelijkheden.

Drie toekomstscenario's centrum inclusief actieplan uitwerken (2019-2022).

Als onderdeel van de visievorming worden er drie toekomstscenario's voor het centrum ontwikkeld.

Overdekte stallingsmogelijkheden met oplaadfaciliteiten onderzoeken (2020).

Als onderdeel van de visievorming wordt onderzoek gedaan naar overdekte stallingsmogelijkheden met oplaadfaciliteiten.

Studie landschappelijke inpassing Heemskerkvariant (2019).

Uitvoeren landschapsstudie naar de Heemskerkvariant.

Versterking openbaar vervoer (uitbreiding spoor) (2019).

Heemskerkse ambities nadrukkelijk agenderen voor bestaande bestuurlijke overleggen.

Opzetten lokaal netwerk busverbinding (duurzaam) (2020-2022).

Een duurzame buurtbus zal rond gaan rijden, waardoor inwoners eenvoudige toegang krijgen tot voorzieningen in Heemskerk zoals het centrum en het station.

Stimuleren hoogwaardig en meerdaags toerisme door kleinschalige accommodaties (2019-2021).

Meer planologische ruimte voor kleinschalige (hotel)accommodaties.

Promoten toerisme door vergroten bereikbaarheid en toegankelijkheid van bezienswaardigheden en centrum (2019-2021).

Meer inzetten op de promotie van Heemskerk.

Stimuleren gebruik duin (afschaffen duinkaart) (2019-2022).

Starten bestuurlijk overleg met het PWN over de mogelijke opties.

Begrotingsjaar (bedragen in €)	2019	2020	2021	2022
Wat kost het?	PM	215.000	150.000	150.000

Financiën Programma Fysiek domein

(bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot
Programma's	2017	2018 VJN	2019	2020	2021	2022
Ruimte	4.268	5.008	5.719	2.360	1.033	1.038
Bereikbaarheid	3.667	3.735	4.170	4.259	4.934	5.065
Milieu en duurzaamheid	9.814	10.092	10.102	10.304	10.471	10.695
Totaal lasten Fysiek domein	17.748	18.836	19.992	16.923	16.438	16.798
Ruimte	16.295	3.845	4.818	1.637	298	298
Bereikbaarheid	144	160	581	786	640	388
Milieu en duurzaamheid	8.499	8.483	8.724	8.872	9.023	9.231
Totaal baten Fysiek domein	24.938	12.488	14.123	11.296	9.960	9.917
Ruimte	-12.027	1.163	901	722	736	740
Bereikbaarheid	3.523	3.576	3.589	3.473	4.294	4.677
Milieu en duurzaamheid	1.315	1.609	1.379	1.432	1.448	1.463
Uitvoeringsprogramma coalitieakkoord	-	-	-	215	150	150
Saldo Fysiek domein	-7.190	6.348	5.869	5.842	6.628	7.031

Algemene dekkingsmiddelen

Algemeen

In het overzicht van algemene dekkingsmiddelen worden de algemene inkomstenbronnen van de gemeente opgenomen. Dit betreft met name de lokale heffingen en de Algemene uitkering; daarnaast zijn er nog inkomsten uit de financieringsfunctie van de gemeente. De informatie over de heffingen wordt uitgebreid toegelicht in paragraaf Lokale heffingen en het saldo van de financieringsfunctie is opgenomen in paragraaf Financieringen. Inzake de Algemene uitkering uit het gemeentefonds is hierna een toelichting opgenomen.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

bedragen x € 1.000	Rekening	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot
Overzicht Algemene dekkingsmiddelen	2017	2018 VJN	2019	2020	2021	2022
1. Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is:						
a Onroerende zaakbelastingen	-5.051	-5.158	-5.263	-5.385	-5.554	-5.655
b Hondenbelasting	-206	-214	-208	-211	-215	-219
c Precario rechten	-104	-37	-37	-38	-39	-39
2. Treasury	-360	-188	-507	-616	-656	-430
3. Algemene uitkering Gemeentefonds	-51.853	-54.381	-58.074	-60.297	-62.083	-63.850
4. Overige Algemene dekkingsmiddelen	98	189	339	340	341	342
5. Overhead	11.778	11.911	12.500	12.808	13.149	13.512
6. Onvoorzien	50	50	50	50	50	50
7. Vennootschapsbelasting		29	35	4	64	0
Totaal saldo Algemene middelen	-45.648	-47.799	-51.165	-53.345	-54.943	-56.289

De in bovenstaande tabel opgenomen bedragen betreffen saldi van lasten en baten. De lokale heffingen die onder de Algemene dekkingsmiddelen zijn opgenomen betreffen alleen de heffingen waarvan de besteding niet is gebonden aan specifieke uitgaven. In de paragraaf Lokale heffingen is een meer uitgebreide toelichting van alle lokale heffingen opgenomen.

Uitkering gemeentefonds

a. Algemene uitkering

Grootste inkomstenbron voor gemeenten wordt gevormd door de Algemene uitkering uit het Gemeentefonds. De Algemene uitkering is een ongebonden uitkering dat wil zeggen dat het Rijk niet aangeeft wat de gemeente met het geld mag doen. Dit in tegenstelling tot specifieke uitkeringen waarvan de bestedingsrichting wel is voorgeschreven. Drie factoren bepalen de

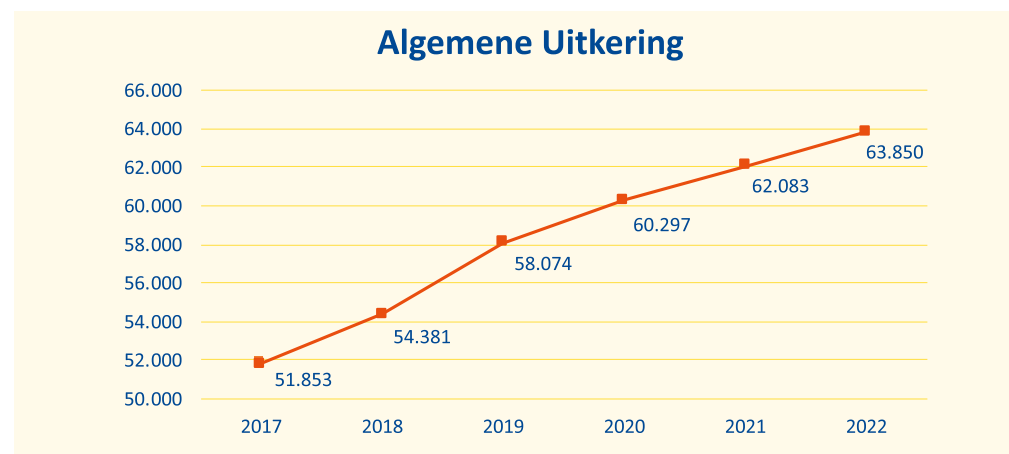
omvang van het gemeentefonds: de voedingssystematiek, de taakgerelateerde mutaties en de kortingen. De ontwikkeling van de Algemene uitkering is met name afhankelijk van de rijksuitgaven.

De gezamenlijke gemeenten hebben over een uitkeringsjaar recht op het in de begroting van het Gemeentefonds vermelde bedrag. Dit bedrag wordt eerst verminderd met het totaal aan verplichtingen voor aanvullende uitkeringen (zgn. artikel 12-gemeenten). Het dan resterende bedrag wordt over alle gemeenten verdeeld op basis van verdeelmaatstaven zoals het inwoneraantal en de oppervlakte van een gemeente.

In de Mei- en Septembercirculaire worden de bedragen per verdeelmaatstaf aangegeven. Het totaal van de verdeelmaatstaven wordt vervolgens vermenigvuldigd met de uitkeringsfactor. Zo ontstaat de Algemene uitkering van elke individuele gemeente. Elke verandering in de hoogte van de Algemene uitkering uit het Gemeentefonds beïnvloedt direct de beschikbare ruimte in de begroting.

De Algemene uitkering omvat ook de decentralisatie- en integratie-uitkeringen. Dit zijn uitkeringen voor activiteiten die nog niet zijn opgenomen in de Algemene uitkering en zijn evenals de Algemene uitkering vrij besteedbaar maar met een andere verdelingsystematiek dan de standaard verdeelmaatstaven. Tot en met 2018 is voor het Sociaal domein een integratie-uitkering in de uitkering opgenomen. Vanaf 2019 is het grootste deel van deze integratie-uitkering overgegaan in de Algemene uitkering. Een aantal kleinere onderdelen van de integratie-uitkering Sociaal domein zal de komende jaren ook overgaan naar de Algemene uitkering.

Voor 2019 wordt de totale Algemene uitkering voor Heemskerk begroot op € 58,074 miljoen. Hieronder is de ontwikkeling van de Algemene uitkering voor Heemskerk weergegeven (gebaseerd op de Meicirculaire 2018).

Dividend, bespaarde rente en saldo van de financieringsfunctie

Dividend

Onder dividend zijn in de begroting twee posten opgenomen. Ten eerste ontvangt de gemeente als aandeelhouder van de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) jaarlijks dividend. Daarnaast wordt in verband met de garantstelling voor leningen van de N.V. Huisvuilcentrale (HVC) jaarlijks een provisie ontvangen.

Bespaarde rente

De gemeente zet het eigen vermogen in als financieringsmiddel. De rente die hierdoor wordt bespaard omdat minder vreemd vermogen wordt aangetrokken wordt opgenomen als bespaarde rente (baten).

Saldo van de financieringsfunctie

Het saldo van de financieringsfunctie betreft het verschil tussen enerzijds de rentebaten die op basis van de boekwaarde van de activa worden doorberekend aan de producten en anderzijds de rentelasten van geldleningen en de bespaarde rente (lasten).

Overige algemene dekkingsmiddelen

Onder de overige algemene dekkingsmiddelen worden verstaan algemene lasten en baten die niet aan specifieke producten kunnen worden toegerekend.

Risico's

Omschrijving	Kwantificering/Categorie	Beheersmaatregel
De N.V. Huisvuilcentrale Noord-Holland (HVC) kan niet aan zijn betalingsverplichtingen voldoen waardoor de Gemeenschappelijke Regeling Afvalschap IJmond-Zaanstreek wordt aangesproken waarvan Heemskerk aandeelhouder is.	Financieel: € 1.000.000 - € 13.000.000	Gemeente Heemskerk ziet als aandeelhouder (via de AIJZ) toe op het risicoprofiel van de HVC.
Gemeente Heemskerk wordt als borg aangesproken van een lening die is verstrekt aan Heliomare ten behoeve van de onderwijs gerelateerde sportvoorzieningen van het K.J.C. aan De Velst te Heemskerk.	Financieel: € 0 - € 14.800.000	- Heliomare communiceert financiële rapportages en de jaarstukken actief naar de gemeente. - De gemeente heeft het eerste recht van hypotheek op het K.J.C. aan De Velst.
De BNG spreekt de gemeente aan als borg van leningen die zijn verstrekt aan WoonopMaat en/of Sint Agnes Woning stichting.	Financieel: € 0 - € 1.600.000	

Overhead

De overhead wordt, conform de regelgeving, als apart onderdeel van het programmaplan in de begroting opgenomen. De overhead bestaat uit alle ondersteunende functies in de ambtelijke organisatie met bijbehorende budgetten. De gangbare definitie luidt als volgt: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Een onderverdeling van deze kosten is als volgt weer te geven.

Bedragen x € 1.000	Rekening	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot
Overhead	2017	2018 VJN	2019	2020	2021	2022
Management	873	1.188	1.306	1.335	1.365	1.396
HRM, juridische zaken en communicatie	1.030	1.087	1.154	1.152	1.174	1.202
Automatisering	1.550	1.666	1.860	1.867	1.897	1.948
Financiën en control	1.579	1.660	1.567	1.607	1.645	1.686
Facilitaire zaken	2.591	2.411	2.617	2.681	2.738	2.807
Huisvesting	1.444	1.477	1.547	1.533	1.520	1.509
Overigen	2.711	2.422	2.449	2.633	2.810	2.964
Totaal kosten Overhead	11.778	11.911	12.500	12.808	13.149	13.512

Het management betreft alle leidinggevenden binnen de organisatie. Daarnaast is een aantal ondersteunende diensten met specifieke kosten. Onder de overige kosten vallen bijvoorbeeld verzekeringen, leasekosten etc.

Heffing van de vennootschapsbelasting

Op basis van artikel 8, onderdeel d van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (Bbv) dient als onderdeel van het programmaplan in de begroting een schatting van het bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting te worden opgenomen. Voor 2019 wordt de heffing geschat op € 24.000. Dit bedrag is met name gerelateerd aan de activiteiten binnen de grondexploitatie.

Onvoorzien

Conform de notitie Budget onvoorziene uitgaven van 1-2-2015 wordt jaarlijks een budget voor onvoorziene uitgaven van € 50.000 in de begroting opgenomen. Dit betreft een op grond van de gemeentewet verplichte uitgave voor het opvangen van onvoorziene, niet-uitstelbare en onvermijdbare uitgaven, die bij het opstellen van de begroting niet zijn te voorzien. De hoogte van het budget is aan het bestuur om te bepalen.

Deel 3

Paragrafen

A. Lokale heffingen

Algemeen

De paragraaf Lokale heffingen bevat de volgende onderdelen:

- Het totaaloverzicht van lokale heffingen.
- Het beleid ten aanzien van lokale heffingen.
- De ontwikkeling van de lokale lastendruk op hoofdlijnen.
- Beleidsmatige en financiële onderbouwing van de kostendekkendheid van de heffingen.
- Het kwijtscheldingsbeleid.

Overzicht opbrengst lokale heffingen

Bedragen x € 1.000	Rekening	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot
Belasting/heffing	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1. Onroerendezaakbelastingen	5.580	5.671	5.792	5.920	6.089	6.195
2. Afvalstoffenheffing	4.916	4.888	5.055	5.144	5.234	5.326
3. Rioolheffing	3.082	3.130	3.203	3.259	3.316	3.475
4. Toeristenbelasting	73	66	71	71	71	72
5. Hondenbelasting	221	219	222	226	230	234
6. Precariobelasting	108	41	41	42	43	43
7. Leges omgevingsvergunningen	1.029	303	308	313	319	324
8. Leges burgerlijke stand	55	63	64	65	66	67
9. Leges reisdocumenten	495	455	402	409	416	423
10. Leges rijbewijzen	195	158	161	163	166	169
11. Overige leges publiekszaken	89	88	89	91	93	94
12. Marktgeden	72	80	77	77	77	79
13. Begraafrechten	141	217	219	223	226	230
14. Overige vergunningen	80	66	67	68	68	69
15. BIZ bedrijven investeringszone	67	68	69	70	72	73
Totaal	16.202	15.514	15.841	16.141	16.487	16.875

Het beleid ten aanzien van de lokale heffingen

Het beleid ten aanzien van de lokale heffingen bevat de volgende uitgangspunten en ontwikkelingen:

- Het profijtbeginsel (het beginsel dat inhoudt dat de openbare voorzieningen zoveel mogelijk betaald worden door degenen die hier daadwerkelijk profijt van hebben) is uitgangspunt bij heffingen en tarieven.
- Er wordt gestreefd naar kostendekkendheid van de tarieven. Een uitzondering daarop vormen de kosten van BTW. Bij de invoering van het BTW-compensatiefonds zijn de

tarieven namelijk verlaagd met het bedrag aan BTW dat niet volledig wordt vergoed. Als gevolg hiervan zijn de meeste tarieven niet kostendekkend.

- Voor toerekening van de overhead aan de tarieven wordt uitgegaan van een aandeel in de overhead op basis van het aantal fte dat in relatie tot het betreffende tarief werkzaam is.
- De tarieven worden maximaal trendmatig verhoogd.
- Gestreefd wordt naar het beperken van de lastendruk voor de burger.

Ontwikkeling lokale lastendruk

	Tarief	Tarief	Tarief	Tarief	Tarief	Tarief
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
A. Ozb gebruikers niet-woningen	0,00130	0,00139	0,00127	0,001340	0,001360	NB
A. Ozb eigenaren niet-woningen	0,00154	0,00162	0,00160	0,001690	0,001710	NB
A. Ozb eigenaren woningen	0,00112	0,00119	0,00117	0,001140	0,001101	NB
B. Afvalstoffenheffing eenpersoonshuishoudens	233,40	250,20	253,95	249,00	252,60	NB
B. Afvalstoffenheffing meerpersoonshuishoudens	292,08	313,08	317,78	312,72	317,40	NB
C. Rioolheffing tot 300 m ³	156,60	163,08	169,85	169,80	172,20	NB
C. Rioolheffing boven 300m ³ per 100 m ³	73,08	76,08	79,24	79,20	80,40	NB

Voor 2019 worden de tarieven (behoudens de ozb) trendmatig met 1,5% verhoogd.

De tarieven voor 2019 worden in december 2018 definitief met het vaststellen van de verordeningen voor 2019. Wat de ozb betreft zal rekening worden gehouden met de waardeontwikkeling van de woningen en wordt gerekend met een trendmatige verhoging van 1,5% van de totale opbrengst ozb, behoudens eventuele voorstellen in het dekkingsplan en de besluitvorming bij de vaststelling van deze begroting.

Voor het berekenen van de lastendruk kunnen verschillende methodes worden toegepast. Om goed met andere gemeenten te kunnen vergelijken wordt met ingang van deze begroting voor de berekening van de gemiddelde lokale lasten de methode van het landelijk bekende Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) toegepast. Bij deze methode wordt voor ozb uitgegaan van een woning met een gemiddelde waarde. Als gevolg hiervan zullen de bedragen afwijken van de bedragen in voorgaande begrotingen en jaarrekeningen.

Op grond van de in de begroting geraamde opbrengsten aan onroerendezaakbelastingen, afvalstoffenheffing en rioolrecht, inclusief de hiervoor vermelde mutaties in de tarieven, zal de verwachte gemiddelde lastendruk per woonruimte in 2019 afgerond € 754 bedragen. Ten opzichte van 2018 een stijging met 1,5 %. Na 2019 wordt uitgegaan van een trendmatige verhoging van 1,5%.

De gemiddelde woonlasten ontwikkelen zich (naar verwachting) als volgt:

	Rekening	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot
Lastendruk	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Lastendruk per woonruimte	732	743	754	765	777	788

A. Onroerende zaakbelastingen

In deze begroting is rekening gehouden met een verhoging van de opbrengst van de onroerendezaakbelastingen van 1,5%. Dit percentage betreft de trendmatige verhoging conform het gehanteerde percentage in de Kadernota 2019.

Uitgaande van de tarieven 2018, en met inachtneming van een stijging met 1,5% bedragen de tarieven voor 2019:

- Gebruikers niet-woningen 0,1380 %
- Eigenaren niet-woningen 0,1736 %
- Eigenaren woningen 0,1118 %

Bovenstaande tarieven hebben een voorlopig karakter en dienen uitsluitend om het budgettaire kader vast te stellen. Zij zijn gebaseerd op de waarde-peildatum 1 januari 2017. In dit verband wordt er met nadruk op gewezen dat het resultaat van de waardeontwikkeling in samenhang met de beoogde opbrengst de werkelijke tarieven bepalen.

Sinds 2007 dient een jaarlijkse waardering plaats te vinden. Uitgangspunt daarbij is een jaarlijkse aanpassing van de waarden met de marktontwikkeling van elk onroerend goed. Voor de definitieve bepaling van de tarieven 2019 dient daarom de waarde-vaststelling per 1 januari 2018 (waarde-peildatum) als basis te dienen. Ten tijde van het samenstellen van deze begroting zijn de resultaten van de herwaardering nog niet bekend. De voorstellen met betrekking tot de definitieve tarieven worden u tegen het einde van het jaar aangeboden. Daarbij geldt dat een besluit tot aanpassing van de tarieven voor 1 januari 2019 dient te zijn vastgesteld.

In het kader van het beheersbaar houden van lokale lasten is door het Rijk voor het totaal van gemeenten een macronorm ingesteld. Deze macronorm betreft een afspraak over de maximale stijging van de totale opbrengst aan ozb tussen twee jaren. Op deze wijze kan het Rijk een 'vinger aan de pols houden' met betrekking tot fluctuaties in de ozb. Een stijging van de ozb-opbrengst boven de norm binnen een individuele gemeente behoeft daarom niet te leiden tot een overschrijding van de voor alle gemeenten gezamenlijk geldende norm. Er kunnen immers ook gemeenten zijn waar de opbrengst minder stijgt dan de norm. Bij

overschrijding van de macronorm kan het Rijk echter zo nodig ingrijpen via een correctie op het volume van het gemeentefonds. Tot op heden is van dit instrument geen gebruikgemaakt.

Voor het jaar 2018 is deze macronorm vastgesteld op 4% (Meicirculaire gemeentefonds 2018). De geraamde stijging van de opbrengst in de Begroting 2019 ten opzichte van 2018 betreft alleen de trendmatige verhoging van 1,5%. Er is dus sprake van een onderschrijding ten opzichte van de macronorm.

B. Afvalstoffenheffing

Voor de afvalstoffenheffing is volledige kostendekkendheid uitgangspunt van beleid. Op grond van eerdere besluitvorming wordt 30% van de kosten van straatreiniging aan de afvalstoffenheffing toegerekend. In 2019 bedraagt het toe te rekenen bedrag afgerond € 355.000. Daarnaast wordt naar rato van personele inzet een deel van de overhead toegerekend.

Rekening houdend met deze toe te rekenen kosten is sprake van een batig saldo van afgerond € 197.000. Op basis van het uitgangspunt van volledige kostendekkendheid wordt dit voordelig saldo toegevoegd aan de bestemmingsreserve afvalstoffenheffing. Deze middelen zullen worden ingezet ter dekking van enkele projecten op het gebied van scheiding van afvalstoffen.

Een uitzondering op het uitgangspunt van volledige kostendekkendheid betreft de omzetbelasting. Er wordt geen rekening gehouden met de lasten van de omzetbelasting bij de bepaling van de heffing. In 2019 gaat het om een begroot bedrag van ruim € 922.000.

Berekening kostendekkendheid afvalstoffenheffing	Bedrag
Kosten taakveld(en), inclusief (omslag)rente	4.564.375
Inkomsten taakveld(en), exclusief heffingen	0
Netto kosten taakveld	4.564.375
Toe te rekenen kosten	
Overhead inclusief (omslag)rente	194.465
BTW	0
Storting in BR Afvalstoffenheffing	196.632
Totale kosten	4.955.472
Netto-opbrengst heffingen	4.955.473
Dekkingspercentage	100,00%

C. Rioolheffing

Het uitgangspunt van volledige kostendekkendheid is ook van toepassing op de rioolheffing. Op grond van eerdere besluitvorming wordt 20% van de kosten van straatreiniging aan de rioolheffing toegerekend. Voor 2019 bedraagt het toe te rekenen bedrag € 237.000. Daarnaast wordt naar rato van personele inzet een deel van de overhead toegerekend.

In het Gemeentelijk rioleringsplan (GRP) 2018-2021 is evenals in de Begroting 2019-2022 een inflatiepercentage van 1,5% aangehouden.

Een uitzondering op het uitgangspunt van volledige kostendekkendheid betreft de omzetbelasting. Er wordt geen rekening gehouden met de lasten van de omzetbelasting bij de bepaling van de heffing. In 2019 gaat het om een begroot bedrag van afgerond € 156.000.

Berekening kostendekkendheid rioolheffing	Bedrag
Kosten taakveld(en), inclusief (omslag)rente	2.203.790
Inkomsten taakveld(en), exclusief heffingen	
Netto kosten taakveld	2.203.790
Toe te rekenen kosten	
Overhead inclusief (omslag)rente	798.992
BTW	0
Totale kosten	3.002.782
Netto-opbrengst heffingen	3.002.782
Dekkingspercentage	100,00%

D. Omgevingsvergunning

De bouwleges omgevingsvergunningen zijn niet kostendekkend. Het dekkingspercentage is 49,9%. Dit dekkingspercentage wordt in de praktijk sterk beïnvloed doordat de legesopbrengst geheel afhankelijk is van ingediende verzoeken en de daaraan gekoppelde bouwsom. Daar komt bij dat voor veel kleinere verbouwingen geen vergunning meer hoeft te worden aangevraagd maar kan worden volstaan met alleen een melding.

Berekening kostendekkendheid omgevingsvergunning	Bedrag
Kosten taakveld(en), inclusief (omslag)rente	423.313
Inkomsten taakveld(en), exclusief heffingen	
Netto kosten taakveld	423.313
Toe te rekenen kosten	
Overhead inclusief (omslag)rente	259.035
BTW	0
Totale kosten	682.348
Opbrengst heffingen	328.731
Dekkingspercentage	48,18%

E. Marktgeden

Ten aanzien van de marktgeden is volledige kostendekkendheid uitgangspunt van beleid. Om volledige kostendekkendheid te realiseren zou een daling van het tarief mogelijk kunnen zijn. De verwachting is echter dat de kosten zullen stijgen en de inkomsten dalen. Op 1 januari 2019 wordt een nieuwe overeenkomst afgesloten voor de inkoop van energie; het effect op de tarieven is nog niet duidelijk. Wel is te zien dat de prijzen voor het transport van de energie stijgen waardoor de energieprijzen ook zullen stijgen.

Daarnaast heeft de markt te maken met een veroudering van de deelnemers. De verwachting is dat deelnemers zullen stoppen. Een daling van de inkomsten in 2019 is dan ook de verwachting.

Gezien deze ontwikkelingen en de wens voor een stabiel beleid worden de tarieven niet aangepast.

Daarnaast is de BTW-component niet meegenomen in de tarieven.

Berekening kostendekkendheid marktgeden	Bedrag
Kosten taakveld(en), inclusief (omslag)rente	59.817
Inkomsten taakveld(en), exclusief heffingen	
Netto kosten taakveld	59.817
Toe te rekenen kosten	
Overhead inclusief (omslag)rente	10.930
BTW	
Totale kosten	70.747
Opbrengst heffingen	77.101
Dekkingspercentage	108,98%

F. Begraafrechten

De leges op begrafenissen zijn niet kostendekkend. Het dekkingspercentage bedraagt 66,2%. De jaarlijkse legesopbrengst is vrijwel geheel afhankelijk van het aantal begrafenissen.

Berekening kostendekkendheid begraafrechten	Bedrag
Kosten taakveld(en), inclusief (omslag)rente	227.604
Inkomsten taakveld(en), exclusief heffingen	
Netto kosten taakveld	227.604
Toe te rekenen kosten	
Overhead inclusief (omslag)rente	103.020
BTW	
Totale kosten	330.988
Opbrengst heffingen	218.750
Dekkingspercentage	66,16%

Voor de tarieven van alle overige belastingen en heffingen is conform de in de Kadernota 2019 vastgestelde kaders een trendmatige verhoging van 1,5% gehanteerd.

Kostenonderbouwing gemeentelijke heffingen

De bovenstaande overzichten op hoofdlijnen van de diverse heffingen verstrekken inzicht hoe bij de berekening van deze tarieven wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de terzake geraamde lasten niet overschrijden. Naast deze berekening op hoofdlijnen heeft de Vereniging van Nederlandse Gemeenten met de Rijksoverheid ook modellen ontwikkeld die leiden tot een duidelijke onderbouwing van de kosten die de gemeente verhaalt. Op deze wijze wordt meer gedetailleerd zichtbaar gemaakt welke kosten in rekening worden gebracht voor de diverse diensten en taken van de gemeente. Door de werkzaamheden vervolgens in een standaard activiteitenoverzicht te presenteren, ontstaat inzicht in de totstandkoming van de tarieven en kunnen gemeenten zich onderling goed met elkaar vergelijken. Deze detailberekeningen zijn gebruikt om de overzichten op hoofdlijnen samen te stellen.

Aanleiding tot de behoefte aan meer transparantie in de kostenonderbouwing vormen de discussies over de gemeentelijke tarieven en vooral over de verschillen tussen deze tarieven. Zonder eenduidige vastlegging van de kosten en de beleidskeuzes is het lastig te verklaren waaruit deze verschillen bestaan. Door goed inzicht te geven in de kosten, de activiteiten en de beleidskeuzes kunnen deze discussies worden beperkt.

Kwijtscheldingsbeleid

De uitvoering van het kwijtscheldingsbeleid is gebaseerd op de rijksregeling Uitvoeringsregeling invorderingswet 1990. Sinds 1997 worden de aanvragen getoetst aan 100% van de opgelegde rijksnormen. Deze rijksnormen zijn geënt op 100% van de genormeerde bijstandsuitkeringen (inclusief de maximale toeslag van het gereserveerde vakantiegeld). Aanvragers kunnen in aanmerking komen voor zowel volledige als gedeeltelijke kwijtschelding.

De procedure voor het aanvragen van kwijtschelding gemeentelijke belastingen maakt deel uit van het verminderen van de administratieve lasten voor de Heemskerkse inwoners en is bedoeld voor inwoners die een uitkering of een AOW-uitkering zonder pensioenaanvulling ontvangen. Kwijtschelding volgt automatisch zonder dat het uitgebreide formulier moet worden ingevuld. Door via het Inlichtingenbureau de gemeentelijke bestanden te vergelijken met de gegevens van de Belastingdienst kunnen deze inwoners per direct van kwijtschelding van de gemeentelijke belastingen gebruikmaken. Bovendien stimuleert deze maatregel het gebruik van de kwijtscheldingsregeling en daarmee eveneens het armoedebeleid.

Sinds 1 januari 1998 werkt de gemeente Heemskerk samen met het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier op het gebied van kwijtschelding belastingen.

Voor kwijtschelding zijn in de begroting de volgende bedragen opgenomen.

	Werkelijk	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot
Onderdeel	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kwijtschelding afvalstoffenheffing	332	270	300	300	300	300
Kwijtschelding rioolheffing	200	180	200	200	200	200

B. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

Bij het begrip weerstandsvermogen gaat het om de mate waarin de gemeente in staat is middelen vrij te maken om substantiële tegenvallers (niet-begrote uitgaven) op te vangen zonder dat dit gevolgen heeft voor het beleid en de bedrijfsvoering. Het weerstandsvermogen geeft de relatie weer tussen enerzijds de weerstandscapaciteit (middelen) en anderzijds de risico's die de gemeente loopt en waarvoor geen voorziening is getroffen of verzekering is afgesloten. Het weerstandsvermogen is van belang bij het bepalen van de financiële positie voor de korte (begrotingsjaar) en middellange (meerjarenraming) termijn. Onderscheid kan worden gemaakt tussen structurele en incidentele weerstandscapaciteit.

Op grond van artikel 11 Bbv bevat de paragraaf Weerstandsvermogen tenminste:

1. Een inventarisatie van de weerstandscapaciteit.
2. Een inventarisatie van de risico's, waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.
3. Het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's.
4. De financiële kengetallen.
5. Een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.

1. Inventarisatie weerstandscapaciteit

Weerstandscapaciteit	2019		2020		2021		2022	
	S	I	S	I	S	I	S	I
<i>Bedragen x € 1.000</i>								
<i>Vermogen:</i>								
Algemene reserve en Bestemmingsreserve volkshuisvesting		21.376		21.140		20.950		20.761
Stille reserves		p.m.		p.m.		p.m.		
<i>Exploitatie:</i>								
Onvoorzien	50		50		50		50	
Onbenutte belastingcapaciteit	3.572		3.572		3.572		3.572	
Totaal	3.622	21.376	3.622	21.140	3.622	20.950	3.622	20.761

S = structureel, I = incidenteel

Weerstandscapaciteits vermogen

Algemene reserve

De Algemene reserve (inclusief Volkshuisvestingsfonds) is het deel van het eigen vermogen waaraan geen specifieke bestemming is gegeven. Zoals de naam reeds doet vermoeden heeft deze reserve een algemeen karakter en is dan ook bestemd voor het opvangen van substantiële tegenvallers (bufferfunctie). De Algemene reserve is tevens een intern financieringsmiddel en aanwending kan rentenadelen betekenen (zie paragraaf D Financiering). Als mogelijke dekkingsmiddelen kunnen worden genoemd: de onbenutte belastingcapaciteit, ombuigingen en eventueel beschikbare ruimte in de begroting. Overigens kan nog worden vermeld dat binnen het Sociaal domein/decentralisaties vanaf 2015 een tweetal bestemmingsreserves is gevormd.

Stille reserves

Stille reserves zijn de meerwaarde van activa met een economisch nut die te laag of op nul zijn gewaardeerd maar direct verkoopbaar als dat gewenst is. De hoogte van deze reserves is moeilijk of niet te bepalen en verkoop van dergelijke activa is vooralsnog niet mogelijk of aan de orde. Om deze reden zijn de stille reserves als p.m. post opgenomen.

Weerstandscapaciteit exploitatie

Onvoorzien uitgaven

De post voor onvoorzien uitgaven is een budget dat jaarlijks in de begroting wordt opgenomen om onverwachte uitgaven te kunnen dekken. De financiële gevolgen van risico's die zich voordoen zijn onderdeel van deze onverwachte kosten. Deze post wordt daarom tot de weerstandscapaciteit gerekend.

Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit kan worden gedefinieerd als het bedrag dat nog aan extra inkomsten kan worden gegenereerd voor het geval zich tegenvallers voordoen. Daarbij wordt uitsluitend rekening gehouden met de onroerendezaakbelastingen, aangezien de meeste andere belastingen en heffingen kostendekkend of substantieel van geringe betekenis zijn. Voor de berekening van de omvang van de onbenutte belastingcapaciteit wordt de ruimte in aanmerking genomen tussen de eigen tarieven (volgens deze begroting) en het normtarief voor de zgn. artikel 12-gemeenten van 0,1905% (Meicirculaire 2018, in plaats van 0,1952%).

2. Gemeentelijke risico's en risicoprofiel

Onder risico kan worden verstaan 'de kans op/het gevaar van schade of verlies als gevolg van interne en externe omstandigheden' c.q. een kans van het optreden van een onzekere

gebeurtenis met een effect op het behalen van doelstellingen. Van belang is verder dat het bij dit onderwerp moet gaan om 'alle voorzienbare risico's waarvoor geen voorzieningen zijn gevormd of die niet tot afwaardering van activa hebben geleid en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot het balanstotaal of de financiële positie'.

Voor de risico's die hieronder zijn opgenomen, geldt in zijn algemeenheid dat deze voorzienbaar, niet kwantificeerbaar en van substantiële betekenis zijn.

Het niet treffen van een voorziening kan zijn gebaseerd op twee argumenten:

1. Het is niet of nauwelijks mogelijk een realistische schatting te maken van de financiële consequenties.
2. In het verleden is van enig feitelijk risico niet gebleken; het risico heeft in het verleden niet of nauwelijks geleid tot financieel nadeel.

De risico's zijn geïnventariseerd, waarbij per risico de volgende punten zijn benoemd:

- De kans dat het risico zich voordoet.
- Het met het risico gemoeide bedrag.
- De termijn waarbinnen het risico kan optreden.
- Welke maatregelen er zijn genomen om het risico te beheersen (zie ook de programmabegroting).

Door het regelmatig actualiseren van deze inventarisatie en het daadwerkelijk toezien op de toepassing van de beheersmaatregelen worden de risico's beheersbaar gemaakt. Risicomanagement is een integraal onderdeel van de bedrijfsvoering en is onderdeel van de rapportages in de P&C cyclus.

Hierna is onder beleid de sturing op verbonden partijen over financiële risico's en voldoende weerstandscapaciteit vermeld.

Om inzicht in de risico's van de gemeente krijgen is een risicoprofiel opgesteld. Dit risicoprofiel is tot stand gekomen met behulp van het Risicomanagement Informatie Systeem NARIS® van het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NARIS).

Totaal risico's

Op het moment van het samenstellen van deze jaarstukken zijn in totaal 117 risico's in kaart gebracht met een totaal geraamd risicobedrag van € 43,2 miljoen. Hiervan zijn er 67 gekwantificeerd met mogelijke geldgevolgen. In onderstaand overzicht zijn de belangrijkste

risico's vermeld, de zogenaamde top 10. Deze risico's leveren de hoogste bijdrage aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit (77%). Daarnaast zijn 34 imago- en reputatie risico's geïnventariseerd. Het volume is toegenomen ten opzichte van de Begroting 2018 (+0,9%) en afgenomen ten opzichte van het Jaarverslag 2017 (-1,0%).

In onderstaande tabel is de top 10 van risico's opgenomen met het verschil tussen de Begroting 2019 en 2018. In de programmabegroting is per onderdeel een overzicht van de belangrijkste of gewijzigde risico's opgenomen.

Top 10 risico's

Bij het bepalen van het risicoprofiel van de gemeente is de focus in belangrijke mate gelegd op de financiële risico's rond het beleid en de bedrijfsvoering. In onderstaand overzicht worden van het totaal aantal geïnventariseerde risico's de tien belangrijkste gepresenteerd. Dit zijn de risico's die de hoogste bijdrage leveren aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit.

Tabel top 10 risico's

Nr.	Risico	Kans ¹	Maximaal gevolg	Invloed ²	Vershil 2019/2018 ³
1.	Borgstelling geldlening Heliomare Kinder- en Jeugdcentrum	10%	14.800.000	16,8	0
2.	Garantstelling geldlening N.V. Huisvuilcentrale Alkmaar (HVC)	10%	13.800.000	16,0	0
3.	Bestemmingsreserve Desintegratiekosten ontoereikend voor de dekking van de doorlopende personeelslasten van de achtergebleven medewerkers van de voormalige Muziekschool van de medewerkers	50%	1.000.000	8,6	+5
4.	Open-einde karakter van de WMO	70%	500.000	5,6	0
5.	Hogere tarieven na aanbestedingen voor maatwerkvoorzieningen	70%	500.000	5,6	0
6.	Toenemende druk op algemene (welzijns- en zorg) voorzieningen als gevolg van de transformatie, met als risico dat problemen van burgers verergeren en alsnog een duurdere maatwerkvoorziening ingezet moet worden	70%	500.000	5,6	0
7.	Open-einde karakter van de regeling jeugdhulp inclusief het risico dat de transformatie van maatwerk naar algemene voorzieningen onvoldoende gerealiseerd kan worden	50%	500.000	4,0	0
8.	Gevolgen klimaatveranderingen	30%	1.000.000	3,4	+2
9.	Meer klanten die aanspraak kunnen maken op een uitkering Participatiewet ten opzichte van het beschikbare budget	50%	500.000	2,9	-6
10.	Kaders rioleringsplan te krap wegens overige kosten zoals kwijtschelding, toerekening overhead	70%	200.000	2,0	N
Totaal grote risico's (top 10)			33.300.000		
Overige risico's			9.859.002		
Totaal alle risico's			43.159.002		

¹ In de kolom **Kans** wordt weergegeven hoe groot de kans is dat het risico zich voordoet. Daarbij wordt de volgende indeling gehanteerd:

- < 1 keer per 10 jaar: 10%.
- 1 keer per 5-10 jaar: 30%.
- 1 keer per 2-5 jaar: 50%.
- 1 keer per 1-2 jaar: 70%.
- > 1 keer per jaar 90%.

² De kolom **Invoed** geeft, rekening houdend met het kanspercentage, het relatieve aandeel weer van het betreffende risico ten opzichte van het totaal van de risico's bij de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit.

³ De kolom **Verskil** geeft het verschil met de Begroting 2018. N = nieuw of gewijzigd; 0 = ongewijzigd, + = gestegen en - = gedaald.

Risicokaart

Tabel 2: Risicokaart (spreiding naar kans en financieel gevolg)

De risicokaart geeft inzicht in de spreiding van de risico's naar kans en gevolg. De nummers in de risicokaart corresponderen met het aantal risico's dat zich in het desbetreffende vak van de risicokaart bevindt. Een risicoscore in het onderste groene gebied, vormt geen direct gevaar voor de continuïteit van de organisatie. Risico's vanaf € 500.000 en in oranje/rood vragen aandacht bijvoorbeeld in de vorm van beheermaatregelen. Zie de top 10, met nadere info.

Geld	Netto				
	10%	30%	50%	70%	90%
x > €1.000.000	3				
€ 500.000 < x < € 1.000.000	1	1	1		
€ 200.000 < x < € 500.000	2	1	2	3	
€ 50.000 < x < € 200.000	7	9	5	4	
x < € 50.000	10	12		3	3
Geen geldgevolgen	38	4	5	2	1
Kans	10%	30%	50%	70%	90%

3. Benodigde weerstandscapaciteit

Op basis van de geïnventariseerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. Deze risicosimulatie wordt toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag (€ 43,2 miljoen)

niet zinvol is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit is afhankelijk van het zekerheidspercentage dat in aanmerking wordt genomen voor het kunnen afdekken van alle risico's.

Onderstaande tabel toont de resultaten van de risicosimulatie.

Percentage	Bedrag	Percentage	Bedrag
70%	3.779.094	85%	6.165.401
75%	4.040.459	90%	10.009.590
80%	4.471.781	95%	13.824.529

Bij de vaststelling van de Begroting 2010 is als beleidskader voor de komende jaren het zekerheidspercentage bepaald op 80%, in plaats van op 90%. In de Voorjaarsnota 2017 is bevestigd om dit percentage te handhaven. De daarbij behorende benodigde weerstandscapaciteit bedraagt volgens bovenstaande tabel € 4,5 miljoen. Bij deze weerstandscapaciteit bestaat dus voor 80% zekerheid dat alle risico's kunnen worden afgedekt.

4. Beleid betreffende weerstandscapaciteit en risico's

Het risicobeleid en -beheer is gericht op het verschaffen van een redelijke mate van zekerheid ten aanzien

- Van de realiseerbaarheid van de gemeentelijke doelstellingen.
- De beheersing van risico's in bedrijfsprocessen.
- De betrouwbaarheid van de financiële verslaglegging en de
- Naleving van relevante wet- en regelgeving.

Bij het nemen van belangrijke beslissingen met een onzekere uitkomst worden vooraf de risico's overwogen, waarbij dus expliciet de mate van risicoacceptatie wordt bepaald. In de beleidsprogramma's is ook de informatie van de risico's in relatie tot de te behalen doelen opgenomen. Op basis van het risicoprofiel worden verdere keuzen gemaakt bijvoorbeeld de mate van te treffen beheersmaatregelen. De risico inventarisatie wordt via de P&C cyclus geactualiseerd.

Beleid rond sturing op financiële risico's op gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen

De controle en toezicht krijgen vorm via deelname aan het bestuur van een gemeenschappelijke regeling en vervolgens via de geboden informatie via de P&C-cyclus en periodiek

in de raadscommissies. In de paragraaf Verbonden partijen is per samenwerkingsverband informatie over risico's opgenomen. Vooral bij de grote gemeenschappelijke regelingen qua deelnemersbijdrage e.d. krijgt de risicoparagraaf en het hebben van voldoende weerstandscapaciteit in de P&C-stukken van de verbonden partij extra aandacht bij de beoordeling (zoals VRK, ODIJ en IJmond Werkt! en daarnaast ook het RAUM).

Bepaling ratio

Om te kunnen bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is dient een relatie te worden gelegd tussen enerzijds de benodigde weerstandscapaciteit (de financieel gekwantificeerde risico's) en anderzijds de beschikbare weerstandscapaciteit. Voor de oordeelsvorming wordt de volgende normtabel gebruikt:

Het bepalen van de ratio vindt plaats met behulp van de volgende formule:

$$\frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{25}{4,5} = 5,6$$

De berekende ratio van valt in klasse A, hetgeen duidt op een uitstekend weerstandsvermogen.

De streefwaarde C wordt derhalve ruimschoots gerealiseerd.

Ten opzichte van de Begroting 2018 is sprake van een verbetering van de weerstandsratio. Deze stijgt van 4,9 naar 5,6. Dit wordt vooral veroorzaakt door een stijging van de beschikbare weerstandscapaciteit (van € 23,0 naar € 25,0 miljoen in 2019). De benodigde weerstandscapaciteit volgens het risicoprofiel is licht gedaald (van € 4,6 naar € 4,5 miljoen in 2019 bij een zekerheidspercentage van 80%).

Opgemerkt wordt dat zowel de beschikbare als de benodigde weerstandscapaciteit een momentopname betreft. Wijzigingen in het risicoprofiel en mutaties in het eigen vermogen zullen leiden tot een andere uitkomst van de ratio.

5. Financiële kengetallen

Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen helpen bij de beoordeling van de financiële positie van de gemeente. Om dit te bereiken is voorgeschreven dat de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing de volgende kengetallen bevat: netto schuldquote en de netto schuldquote

gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, solvabiliteitsratio, grondexploitatie, structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit. Deze kengetallen maken inzichtelijk over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven zodoende inzicht in de financiële weerbaar- en wendbaarheid.

	Werkelijk	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Netto schuldquote	39%	34%	36%	37%	37%	39%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	40%	37%	39%	40%	40%	42%
Solvabiliteitsratio	50%	51%	52%	51%	50%	48%
Structurele exploitatieruimte	0,6%	-0,6%	-2,1%	1,4%	0,8%	1,5%
Grondexploitatie	0%	-1%	-1,3%	-3,9%	-5,2%	-5,1%
Belastingcapaciteit	101%	103%	105%	NB	NB	NB

Netto schuldquote

De netto-schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossing op de exploitatie. Voor de berekening van dit kengetal wordt de netto schuld gedeeld door het totaal aan inkomsten binnen de exploitatie. Indien de uitkomst lager is dan 100% dan kan dit als voldoende worden beschouwd, tussen de 100% en 130% is matig, en hoger dan 130% als onvoldoende.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Ofwel; het aandeel van het eigen vermogen in het totale vermogen. Hoe hoger de verhouding eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen, hoe gezonder de gemeente. Indien de uitkomst 50% en hoger bedraagt dan wordt dit als voldoende beschouwd, tussen de 30% en 50% als matig en kleiner dan 30% als onvoldoende.

Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte geeft aan hoe groot de ruimte is tussen de structurele baten en structurele lasten in de begroting. Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen of er voldoende structurele ruimte is om de eigen lasten te dragen, of dat een structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten noodzakelijk is. Dit kengetal dient daarbij in samenhang te worden gezien met de andere kengetallen. Wanneer bijvoorbeeld de grondexploitatie er niet toe bijdraagt om de schuldpositie te verminderen en de structurele exploitatie ruimte negatief is, geeft het kengetal belastingcapaciteit inzicht in de mogelijkheid tot hogere baten.

Het cijfer wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves te delen door de totale baten.

De structurele baten betreffen met name de Algemene uitkering uit het Gemeentefonds en opbrengsten van de belastingen en heffingen. In Heemskerk is meerjarig sprake van ruimte voor nieuw beleid.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (boekwaarde) is ten opzichte van de jaarlijkse baten. Wanneer de gemeente grond tegen een veel lagere prijs heeft aangekocht loopt ze minder risico dan wanneer er dure grond is aangekocht. Een algemene norm bepalen voor het kengetal grondexploitatie is niet goed mogelijk. Hiervoor is maatwerk van toepassing, dat wil onder andere zeggen: hoe groot is de vraag, hoeveel woningen of m²-bedrijventerrein zijn gepland,

het type, welke plek? Over het algemeen kan voor dit kengetal de uitspraak “hoe lager, hoe beter” worden aangehouden. Als gevolg van een positieve stand van de grondexploitaties is er sprake van een negatief percentage. Feitelijk loopt de gemeente hier dus geen risico.

Belastingcapaciteit

Het kengetal belastingcapaciteit geeft aan hoeveel ruimte de gemeente heeft om de belastingen te verhogen. Dit wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. De woonlasten bestaan uit de onroerend zaakbelasting, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. De belastingcapaciteit wordt berekend door de totale woonlasten van meerpersoonshuishoudens te vergelijken met het landelijk gemiddelde van het voorgaande jaar en uit te drukken in een percentage. Op basis van de begrote opbrengsten voor 2019 bedraagt dit percentage 105%. Om een beeld te geven van de landelijke spreiding van de belastingcapaciteit: de percentages lopen uiteen van 70% tot 170% (cijfers 2018).

C. Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Doelstelling van de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen is het verstrekken van inzicht in de onderhoudstoestand en de kosten van de kapitaalgoederen die in eigendom zijn van de gemeente. Deze gemeentelijke kapitaalgoederen moeten worden onderhouden en op termijn worden vervangen.

Doelstelling en beleidskader

Doelstelling van de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen is het verstrekken van inzicht in de onderhoudstoestand van de kapitaalgoederen in relatie tot het hiertoe beschikbaar gestelde budget, welke acties moeten worden genomen om de staat te handhaven dan wel te verbeteren en welke budgettaire middelen dienen hiertoe beschikbaar te zijn.

In deze paragraaf worden voor de belangrijkste kapitaalgoederen te weten: wegen, straten, pleinen en kunstwerken, openbare verlichting en straatmeubilair, riolering, oppervlaktewater, groen, spelen, kunst en accommodaties en kunst de volgende aspecten behandeld:

- De doelstelling en het beleidskader.
- De onderhoudstoestand.
- Wat gaan we ervoor doen?
- De hieraan gekoppelde financiële consequenties en de vertaling daarvan in de begroting.
- De risico's en beheersmaatregelen.

Beleid en beheer

Er wordt gestreefd naar een openbare ruimte die schoon, veilig en heel is alsmede om deze op een zo efficiënt mogelijke wijze te beheren. De algemeen geldende richtlijnen en wettelijke kaders zijn hierbij leidend.

De onderhoudstoestand van de kapitaalgoederen is van belang voor een zo optimaal mogelijk functioneren van de gemeente op het gebied van onder meer leefbaarheid, veiligheid en vervoer. Het is ook van belang om kapitaalvernietiging te voorkomen. Het onderhouden van de kapitaalgoederen waarborgt de continuïteit van de voorzieningen.

1. Wegen, straten, pleinen, kunstwerken, openbare verlichting en straatmeubilair

Doelstelling en beleidskader

Openbare verlichting

Doelstelling van het beheer en onderhoud van de openbare verlichting is de functionaliteit te waarborgen. In het beleidsplan Openbare verlichting 2012-2020 zijn de kaders gesteld met als speerpunten het in stand houden van de verlichting en het reduceren van energie waar mogelijk.

Wegen

Het op een zo efficiënt mogelijke wijze beheren en onderhouden van wegen, straten en pleinen om de veiligheid, het comfort en de kwaliteit in stand te houden. De algemeen geldende richtlijnen en wettelijke kaders zijn leidend voor het beheer.

Het Wegenbeheerplan 2017-2021 geeft aan dat het wegbeheer uitgevoerd zal gaan worden volgens de landelijke gebruikelijk richtlijn CROW publicatie 147, uitgangspunt is technische kwaliteitsniveau B.

Onkruidbeheersing op verhardingen en het verwijderen van veeg, zwerf, bloesem en blad afval op verhardingen is een onderdeel van het wegbeheer en is bepaald op beeldkwaliteitsniveau A in de centrumgebieden en beeldkwaliteitsniveau B in de overige gebieden.

De onderhoudstoestand

Openbare verlichting

De openbare verlichting is functioneel zoals gesteld bij de doelstellingen. Het beheer en onderhoud vindt plaats middels preventief vervangen en een actieve storingsdienst.

Wegen

Het areaal aan wegen dat de gemeente Heemskerk beheert beslaat 1.857.000 m². Hiervan is 73% elementenverharding, 25% asfalt en 2% overige verharding.

In onderstaande tabel staat de kwaliteit van de diverse verhardingen. Dit zijn de resultaten van de technische inspectie van eind 2017.

Kwaliteit

Aan de hand van de wegininspectieresultaten van 2017 kunnen we de kwaliteit van de wegen bepalen.

Samengevat kunnen de schades voor asfalt en elementen als volgt worden weergegeven. Circa 63% van de asfaltverharding bevat geen schade, bijna 14 procent bevat ernstige schades. Bij elementenverharding kent bijna de helft van het areaal matige schades.

Op basis van de inspectiecijfers zijn tevens kwaliteitscijfers gegenereerd. De kwaliteitscijfers zijn in onderstaande tabel per wegtype weergegeven.

Wegtype	Dicht asfaltbeton m ²	Elementen m ²	Totaal m ²	Kwaliteitscijfers dicht asfaltbeton	Kwaliteitscijfer elementen	Kwaliteitscijfer eindtotaal
Hoofdwegenennet	642	28	670	10	10	10
Gemiddelde belaste weg	101.932	45.487	147.419	6,4	5,1	5,8
Licht belaste weg	183.258	16.102	199.360	4,1	7,1	4,3
Weg in woongebied	41.908	707.763	749.671	8,1	5,8	5,9
Weg in verblijfsgebied	43.305	564.085	607.390	6,6	5,1	5,2
Fietspaden	96.434	33.805	130.239	7,5	9	7,7
Eindtotaal/ gewogen gemiddelde	467.479	1.367.270	1.834.749	5,4	5,5	5,5

De fietspaden en het asfalt met het wegtype 'weg in woongebied' zitten op het kwaliteitsniveau hoog. Licht belaste wegen en wegen in verblijfsgebied zitten gemiddeld op het kwaliteitsniveau laag

Bij 37% van de asfaltverhardingen is enige vorm van schade waargenomen, bij elementenverharding is dit 60%. Op basis van de schadecijfers is berekend dat de kwaliteit van de wegen in Heemskerk gemiddeld een 5,5 scoort. Dit voldoet nog net aan de landelijke richtlijn van minimaal een 5,5.

Kunstwerken

De onderhoudstoestand van de kunstwerken voldoet aan de norm. De grote bruggen en viaducten, zoals de tunnel Laan van Broekpolder, fietstunnel Kleine Houtweg/ Binnenduinrandweg en het leidingenviaduct in de aansluiting A9, zijn van recente datum en vereisen nog geen groot onderhoud. De betonnen verkeersbruggen zijn de afgelopen jaren gerenoveerd. Kleinere voetgangersbruggen worden regelmatig geïnspecteerd, groot onderhoud is nog niet noodzakelijk waar nodig wordt klein onderhoud verricht.

Wat gaan we er voor doen?

Jaarlijks uitvoeren van het onderhoudsprogramma. Het onderhoudsprogramma komt voort uit de weg-inspectie en de maatregelentoets. Door het uitvoeren van het onderhoudsprogramma

zal de kwaliteit van verhardingen minimaal op niveau B blijven. Voor de periode van 2018 tot 2022 is het elementenbestek opnieuw aanbesteed.

Financiële consequenties

Voor de wegen, straten, pleinen, kunstwerken, straatverlichting en straatmeubilair zijn budgetten voor begrote onderhoudskosten opgenomen in het programma Fysiek domein. Deze lasten en baten zijn, op hoofdlijnen, als volgt in de begroting opgenomen.

Bedragen in € 1.000	Rekening	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot
Producten	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Wegen, straten en pleinen	1.552	1.530	1.687	1.711	2.278	2.312
Verkeersmaatregelen	264	276	307	311	320	323
Openbare verlichting	498	536	695	606	626	637
Verbeteren woonomgeving	0	0	0	0	0	2
Totaal Lasten	2.314	2.343	2.689	2.627	3.225	3.273
Reclame	36	38	38	39	40	40
Wegen, straten en pleinen	1	1	421	625	476	221
Openbare verlichting	129	140	140	141	142	145
Totaal Baten	166	178	599	805	658	406
Saldo	2.480	2.521	3.288	3.432	3.883	3.680

Risico's

Omschrijving	Kwantificering/Categorie	Beheersmaatregel
Uitval van de verlichting. Gevolg toenemende klachten en onveilige situaties.	Financieel: € 1 - € 50.000 Materieel Aansprakelijkheid Imago	Het uitvoeren van preventief onderhoud en het in stand houden van een 24/7 storingsdienst.
Onvoldoende getroffen verkeersmaatregelen bij de uitvoering van wegwerkzaamheden.	Financieel: > € 1.000.000 Juridisch Veiligheid Aansprakelijkheid	De verkeersmaatregelen worden uitgevoerd conform de landelijke richtlijnen, hier wordt toezicht op gehouden.

2. Riolering

Doelstelling en beleidskader

In stand houden van de riolering inclusief alle kolken, rioolaansluitingen, pompinstallaties, randvoorzieningen alsmede het bestaande drainagesysteem.

De algemeen geldende wettelijke kaders als de Waterwet, de Wet milieubeheer en het Gemeentelijk water- en rioleringsplan 2017-2021 (GRP) zijn leidend voor het beheer. Het GRP betreft niet alleen de riolering, maar eveneens de zorgplicht voor regen- en grondwater.

De onderhoudstoestand

De algemene onderhoudstoestand van riolering voldoet over het algemeen aan het vastgestelde kwaliteitsniveau. Kleinschalige gebreken zijn incidenteel, beperkt van omvang en worden binnen de periode van een jaar verholpen. Bij grootschalige vervangingsinvesteringen wordt zoveel mogelijk meegelift met herstructureringsprojecten. Hierdoor wordt onder meer het vervangingstempo bepaald.

De kwaliteit van de pompinstallaties is onder invloed van het regionale gemalenbestek verbeterd. Drainage is opgenomen in het beheerbestand en wordt structureel onderhouden.

Omdat alle riolering inmiddels minstens één keer is geïnspecteerd wordt samen met andere gemeenten gekeken naar een andere manier van inspecteren (ten opzichte van de statische cyclus: één keer in de tien jaar inspecteren), zonder dat de kennis en inzicht over de kwaliteit van de riolering verloren raakt.

Wat gaan we ervoor doen?

Jaarlijks wordt de riolering (inclusief de kolken, pompinstallaties, randvoorzieningen en drainagesystemen) planmatig gereinigd en onderhouden. Indien nodig worden bewoners geïnformeerd over het juiste gebruik van de riolering middels informatiebrieven en -folders.

Financiële consequenties

Voor rioleringswerkzaamheden is budget voor begrote onderhoudskosten opgenomen in het programma Fysiek domein. De lasten en baten zijn, op hoofdlijnen, als volgt in de begroting opgenomen.

Bedragen x € 1.000	Rekening	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot
Riolering	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Grondwater	85	84	79	80	82	84
Pompinstallaties	143	165	155	158	161	164
Kolken	90	95	116	118	120	122
Inning rioolheffing	39	40	42	43	44	45
Gemeentelijk rioleringsplan (GRP)	1.035	1.012	1.183	1.206	1.229	1.354
Randvoorzieningen	39	44	40	41	42	43
Riool	473	504	352	358	365	372
Kwijtschelding	200	180	200	200	200	200
Totale lasten	2.103	2.124	2.167	2.205	2.243	2.383
Rioolheffing	3.082	3.130	3.203	3.259	3.316	3.475
Totale baten	3.082	3.130	3.203	3.259	3.316	3.475
Saldo	-979	-1.006	-1.036	-1.054	-1.073	-1.092

Algemeen

- Voor de riolering is volledige kostendekkendheid uitgangspunt van beleid (zie ook paragraaf A Lokale heffingen).
- De kosten die betrekking hebben op de riolering worden gedekt uit de opbrengst rioolheffingen.
- 20% van de kosten van straatvegen wordt via de rioolheffing gedekt.
- De afschrijvingslasten van bestaande en toekomstige investeringen worden op basis van annuïteiten berekend.
- De rekenrente voor de rioolinvesteringen is tot en met 2022 vastgesteld op 1,75%.
- Het saldo is gelijk aan de kosten van straatvegen en overheadkosten die aan de rioolheffing worden toegerekend.

Exploitatie

Bij de begroting wordt uitgegaan van 100% kostendekkendheid. Een eventueel tekort op het product Riolering wordt bij de jaarrekening verrekend met de algemene middelen indien de bestemmingsreserve Riolering geen of niet voldoende saldo heeft.

Bestemmingsreserve

- De bestemmingsreserve Riolering wordt bij de jaarrekening aangevuld met het positieve resultaat op het product Riolering dat is bereikt uit efficiencymaatregelen. Eventuele tekorten op het product Riolering worden eveneens met de bestemmingsreserve Riolering verrekend.
- De omvang van deze bestemmingsreserve is beperkt.

Voorzieningen

- Voorziening Rioleringen GRP.
- Voorziening Verplichtingen riolering.

De voorziening Rioleringen GRP wordt jaarlijks aangevuld middels een storting. De voorziening wordt jaarlijks ingezet om vervangingsinvesteringen voor de riolering te bekostigen. Pas als de voorziening niet toereikend is, wordt het resterende bedrag van de vervangingsinvesteringen afgeschreven.

De voorziening Verplichtingen riolering wordt bij de jaarrekening aangevuld met de resterende budgetten vanwege uitstel van (onderhouds)werkzaamheden. Gedurende het nieuwe begrotingsjaar worden zoveel mogelijk uitgestelde werkzaamheden alsnog uitgevoerd, zodat deze voorziening aan het eind van het jaar volledig is aangewend.

Risico's

Omschrijving	Kwantificering/Categorie	Beheersmaatregel
Slechte staat van de riolering kan leiden tot gaten in de weg.	Financieel: € 1 - € 50.000 Imago Milieu	Inzicht in onderhoudstoestand door regelmatige inspectie.
Door verstoppingen in het rioelstelsel, belemmering van afvoer van afvalwater.	Financieel: € 1 - € 50.000 Milieu	Regelmatig reinigen om afvoer te kunnen waarborgen en adequaat reageren op verstoppingsmeldingen.

3. Oppervlaktewater

Doelstelling en beleidskader

Het doel is zorgdragen voor een goed functionerend watersysteem en voldoen aan de kaderrichtlijn water (KRW). Het Gemeentelijk water- en rioleringsplan 2017-2021 (Verbinden met water) is ook leidend voor het waterbeheer.

Het onderhoud van het stedelijk water is door het Hoogheemraadschap overgenomen. De gemeente blijft verantwoordelijk voor de doorstroming van het water door duikers en roosters. Dit gebeurt door het schoonhouden van de roosters en duikers en indirect door het opruimen van drijfvuil.

Het gewenste onderhoudsniveau is beeldkwaliteit drijfvuil B.

Beeldkwaliteitsniveau water-oever-drijfvuil.

A+	A	B	C	D
				
Er is geen drijfvuil	Er zijn enkele stukjes drijfvuil	Er zijn geen duidelijke meerdere stukjes drijfvuil	Er is regelmatig drijfvuil op opvallende/ beeldbepalende locaties	Er is veel drijfvuil op opvallende/ beeldbepalende locaties

De gemeente is verantwoordelijk voor de beschoeiingen langs de waterkanten (voor zover dat niet privaatrechtelijk met derden is geregeld).

De onderhoudstoestand

De gestelde beeldkwaliteit wordt behaald. In 2018 wordt een plan van aanpak ter besluitvorming aangeboden om de beschoeiingen die in slechte staat verkeren gefaseerd te gaan vervangen.

Wat gaan we ervoor doen?

Gedurende het jaar wordt het verwijderen van drijfvuil op beeldkwaliteit B gehandhaafd. De roosters voor de duikers worden wekelijks schoongemaakt. Volgens het vastgestelde plan van aanpak, om de beschoeiingen die in slechte staat verkeren te herstellen, zal op diverse locaties de beschoeiing worden vervangen.

Voorziening

De greppels rondom het archeologische monument Oud-Haerlem moeten nog worden gebaggerd. Dat wordt gecombineerd met de maatregel om de waterpartijen in de Broekpolder met water uit het park Assumburg Oud-Haerlem op peil te houden en in geval van hevige neerslag het water uit het gebied rondom de Lessestraat juist af te voeren richting het watersysteem van park Assumburg Oud-Haerlem.

Financiële consequenties

Voor het beheer van oppervlaktewater is budget voor begrote onderhoudskosten opgenomen in het programma Fysiek domein. De lasten en baten zijn, op hoofdlijnen, als volgt in de begroting opgenomen.

Bedragen x € 1.000	Rekening	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot
Oppervlaktewater	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Watergangen en vijvers	374	394	284	300	302	302
Baggeren	62	63	69	70	71	71
Beschoeiing en duikers	36	54	95	107	118	130
Totale lasten	473	512	448	477	491	504
Saldo	473	512	448	477	491	504

Risico's

Omschrijving	Kwantificering/Categorie	Beheersmaatregel
Verzakking achter de beschoeiing.	Financieel: € 1 - € 50.000 Imago Juridisch/aansprakelijkheid Veiligheid/letsel	Tijdig vervangen van de beschoeiingen (zie plan van aanpak).
Mogelijke overstrooming van vijvers door verstopte duikers en ernstig vervuilde roosters.	Financieel: € 1 - € 50.000 Imago Juridisch/aansprakelijkheid Milieu	Regelmatig inspecteren en reinigen van duikers en roosters.
Kans op vissterfte en/of botulisme door sterk vervuilde of verstopte duikers.	Financieel: € 1 - € 50.000 Imago Juridisch/aansprakelijkheid Milieu	Regelmatig inspecteren en reinigen van duikers.
Schade aan beschermde plant- en diersoorten door onderhoudswerkzaamheden.	Financieel: € 1 - € 50.000 Imago Juridisch/Aansprakelijkheid Milieu	Uitvoering door geclassificeerd personeel.
Hoge transportkosten in verband met het ontbreken definitief baggerdepot.	Financieel: € 1 - € 50.000	Tijdige besluitvorming voor een definitief baggerdepot.

4. Groen, speeltoestellen en kunstobjecten

Doelstelling en beleidskader

Openbaar groen

Het op een zo efficiënt mogelijke wijze in stand houden van het openbaar groen, bomen en sportvelden en het waarborgen van de veiligheid en de kwaliteit.

In het Groenbeleidsplan en de APV zijn de onderhoudsniveaus voor beplanting en gras bepaald. Het onderhoudsniveau is gesteld op niveau B volgens een landelijk geldende normering. De bomen worden onderhouden op basis van technische inspecties waarbij getoetst wordt op gezondheid en veiligheid.

Speeltoestellen

Uitgangspunt van de speelruimte is dat de speelplekken schoon, heel en veilig moeten zijn. Daarnaast dient de inrichting van de speelplekken uitdagend en veelzijdig te zijn. Uitdaging op de speelplek voorkomt verveling en verkeerd gedrag van kinderen. Hierdoor kunnen ongelukken en/of ongewenst gedrag voorkomen worden.

De algemeen geldende wettelijke kaders zijn het Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen (WAS) en de bij behorende NEN-normen en het Speelruimtebeleidsplan 2015-2019.

Kunstobjecten

Er is geen specifiek beleid aanwezig voor het onderhoud en beheer van kunstobjecten. Wel is er een Cultuurnota die het beleid voor kunst in zijn algemeenheid beschrijft. Voor de kunstobjecten is er geen beeldkwaliteit vastgelegd. Jaarlijks vindt er inspectie plaats waarvan de resultaten worden meegenomen in het onderhoudsplan.

De onderhoudstoestand

De onderhoudstoestand van het openbaar groen en bomen voldoet aan de kwaliteitseisen in het beheerplan (niveau B).

Wat gaan we ervoor doen?

Groen

Bestekmatig onderhoud aan bomen, gazons en beplanting.

Speeltoestellen

Regulier onderhoud op de Cruiff Court en valdempende kunstgras ondergronden. Inspectie, reinigen en onderhouden van de speeltoestellen.

Kunstobjecten

Inspectie, reinigen en poetsen van kunstobjecten.

Financiële consequenties

Voor groen, spelen en kunst zijn budgetten voor begrote onderhoudskosten opgenomen in programma Sociaal domein en Fysiek domein. De lasten en baten zijn, op hoofdlijnen, als volgt in de begroting opgenomen:

Bedragen x € 1.000	Rekening	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot
Groen, speeltoestellen en kunstobjecten	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Openbaar groen	1.772	1.838	2.043	2.079	2.114	2.147
Sportvelden	471	463	464	459	690	367
Recreatieve voorzieningen	419	447	466	465	491	464
Begraafplaatsen	257	273	280	281	282	283
Totale lasten	2.919	3.021	3.253	3.284	3.576	3.260
Openbaar groen	0	0	0	0	0	0
Sportvelden	66	67	68	70	71	72
Recreatieve voorzieningen	64	64	65	66	67	70
Begraafplaatsen	151	217	219	223	226	230
Totale baten	281	348	352	358	365	372
Saldo	2.637	2.672	2.901	2.925	3.211	2.888

Risico's

Omschrijving	Kwantificering/Categorie	Beheersmaatregel
Kans op letsel en/of schade door uitval van takken en omvallen van bomen door beschadiging en/of bomen die aan het einde van hun levensduur zijn.	Financieel: € 1 - € 50.000 Imago Juridisch/aansprakelijkheid Veiligheid/letsel	Uitvoeren van visuele inspecties.
Zichtbelemmering door te hoog gras in bochten en bij kruispunten.	Financieel: € 1 - € 50.000 Imago Juridisch/aansprakelijkheid Veiligheid/letsel	Zorgdragen voor frequent snoei- en maaiwerk zowel bij particulieren als op openbaar terrein.
Kaalslag door het niet-tijdig vervangen van beplanting.	Financieel: € 1 - € 50.000 Imago Juridisch/aansprakelijkheid	Prioriteiten stellen aan de vervanging en renovatie van het groen.

Omschrijving	Kwantificering/Categorie	Beheersmaatregel
Kans op letsel door onveilige of niet-deugdelijk onderhouden speelvoorzieningen.	Financieel: € 1 - € 50.000 Imago Juridisch/aansprakelijkheid Veiligheid/letsel	Strikte inspectie uitvoeren conform de landelijke richtlijnen en wetgeving.
Kans op letsel door onveilige situaties aan gedenktekens.	Financieel: € 1 - € 50.000 Imago Juridisch/aansprakelijkheid Veiligheid/letsel	Jaarlijkse inspectie.
Kans op blessures op sport- en speelvelden.	Financieel: € 1 - € 50.000 Imago Juridisch/aansprakelijkheid Veiligheid/letsel	Regulier groot onderhoud uitvoeren.
Onveilige of niet-deugdelijk onderhouden speelvoorzieningen kunnen leiden tot letsel aan de gebruikers en een negatieve beleving van de burgers.	Financieel: € 1 - € 50.000 Imago Juridisch/Aansprakelijkheid Veiligheid/letsel	Strikte inspectie en naleving van de milieuwetgeving en -verordeningen.

5. Accommodaties

Doelstelling en beleidskader

Doelstelling van het beheer en onderhoud is het functioneel en veilig houden van de gemeentelijke accommodaties.

De algemeen geldende wettelijke kaders als het Bouwbesluit en het gebruiksbesluit alsmede diverse normen zijn leidend voor het beheer en onderhoud. Het gewenste onderhoudsniveau voor alle accommodaties is gesteld op redelijk (niveau 3).

De gemeente houdt toezicht op de onderwijshuisvesting en de staat van het onderhoud en monitort dit via een afgesproken conditiemeting.

De onderhoudstoestand

De onderhoudstoestand bevindt zich op het vastgestelde niveau.

Wat gaan we ervoor doen?

Jaarlijks opstellen en uitvoeren van een uitvoeringsprogramma voor planmatig onderhoud aan alle accommodaties op grond van een meerjarig onderhoudsprogramma.

Financiële consequenties

Onderstaande bedragen voor de lasten met betrekking tot de accommodaties zijn inclusief de dotaties in de onderhoudsvoorzieningen. De jaarlijkse uitgaven uit de

onderhoudsvoorzieningen zijn opgenomen in het overzicht van de voorzieningen. De lasten en baten zijn, op hoofdlijnen, als volgt in de begroting opgenomen.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Rekening	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot
Accommodaties	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Brandweerkazerne	351	190	192	194	196	197
Onderwijshuisvesting	2.811	3.323	3.401	3.385	3.346	3.296
Gymnastiekaccommodaties	349	245	228	232	236	233
Welzijnsaccommodaties	215	218	223	213	213	212
Kunst- en cultuuraccommodaties	224	142	138	139	142	143
Sporthal/zwembad de Waterakkers en sporthal De Velst	347	467	409	452	452	434
Tolhek/de Werf	1	1	1	1	1	1
Overige accommodaties	172	92	93	93	94	95
Totale lasten	4.470	4.676	4.684	4.709	4.680	4.610
Brandweerkazerne	0	0	0	0	0	0
Onderwijshuisvesting	15	13	8	8	8	8
Gymnastiekaccommodaties	218	137	107	108	110	111
Welzijnsaccommodaties	146	150	102	104	107	110
Kunst- en cultuuraccommodaties	104	66	62	62	63	64
Sporthal/zwembad de Waterakkers	163	218	232	236	240	244
Tolhek/de Werf	0	0	0	0	0	0
Overige accommodaties	81	97	91	93	95	97
Totale baten	727	680	601	611	622	634
Saldo	3.743	3.996	4.083	4.098	4.058	3.977

Risico's

Omschrijving	Kwantificering/Categorie	Beheersmaatregel
Elektrische installaties in de accommodaties zijn niet veilig.	Financieel: € 1 - € 50.000 Juridisch/aansprakelijkheid Veiligheid	Iedere vijf jaar worden alle installaties gekeurd en, indien nodig, hersteld.
In oudere accommodaties kan asbest aanwezig zijn waardoor tijdelijke sluiting nodig kan zijn.	Financieel: € 50.000 - € 200.000 Juridisch/aansprakelijkheid Veiligheid	Bij het vermoeden van aanwezigheid asbest, zal conform wet- en regelgeving worden gehandeld.

D. Financieringen

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft het renterisico op de korte termijn weer. De kasgeldlimiet is het bedrag dat de gemeente maximaal met kort geld mag financieren (rentetypische looptijd korter dan één jaar). In principe worden financieringstekorten zoveel mogelijk gefinancierd met kasgeldleningen. Deze zijn het meest voordelig en geven een grote flexibiliteit. Overigens zijn situaties denkbaar waarbij lange financiering de voorkeur heeft. Op dit moment is daarvan geen sprake. De mogelijkheid tot het aangaan van kasgeldleningen is gemaximeerd door het instellen van een kasgeldlimiet. Deze limiet is bij ministeriële regeling vastgesteld en bedraagt voor het jaar 2019 8,5% van de begroting. De kasgeldlimiet moet berekend worden bij aanvang van het kalenderjaar en bij wijziging van het percentage.

De kasgeldlimiet voor 2019 bedraagt 8,5% van € 98.000.000 is € 8.330.000.

Renterisiconorm

De renterisiconorm is opgesteld met als doel de rentegevoeligheid van de portefeuille van leningen met een looptijd van een jaar of langer te beperken. Dit houdt in dat de jaarlijks verplichte aflossingen en renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. De renterisiconorm voor 2019 bedraagt 20% van € 98.000.000 is € 19.600.000. De huidige leningenportefeuille kent geen renteherzieningen.

Meerjarige ruimte renterisiconorm in schema:

Bedragen x € 1.000	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot
	2019	2020	2021	2022
Renteherziening	0	0	0	0
Aflossingen	2.727	2.738	2.751	2.764
Renterisico (1 + 2)	2.727	2.738	2.751	2.764
Renterisiconorm (3)	19.596	19.115	19.364	19.630
Ruimte renterisiconorm (3 - (1 + 2))	16.869	16.377	16.613	16.866

Uit deze tabel blijkt dat gemeente Heemskerk ruimschoots binnen de renterisiconorm blijft. Over het algemeen bestaat de leningenportefeuille uit leningen die lineair worden afgelost waardoor sprake is van een redelijk gelijkmatig aflossingspatroon en geringe renterisico's.

Rentevisie

Een belangrijke factor bij het uitvoeren van het treasurybeleid is het verloop van de marktrente. Voor het nemen van beslissingen over het optimaal beleggen van gelden bij het Rijk, het afdekken van risico's en voor het aantrekken van vaste geldleningen is een rentevisie nodig, met dien verstande dat op basis van de huidige prognose van het financieringstekort er in 2019 geen geld hoeft te worden aangetrokken.

De Europese Centrale Bank (ECB) heeft het ruime monetaire beleid van de afgelopen jaren langzaam afgebouwd. Het opkoopprogramma van obligaties is naar verwachting per 1 januari 2019 geheel afgebouwd. Voor 2019 verwacht de ECB op zijn vroegst pas na de zomer een besluit te nemen om de herfinancieringsrente geleidelijk te verhogen. Tot die tijd blijft deze rente 0%.

De (korte) geldmarktrente was in 2018 negatief. De verwachting is dat deze rente medio 2019 oploopt naar rond de 0%. Op grond van de laatste rentevisies van enkele toonaangevende banken (juni/juli 2018) wordt er vanuit gegaan dat het lange rentetarief (10 jaar lineair) in 2019 geleidelijk iets gaat oplopen ten opzichte van de stand medio 2018 (0,7%).

Onderstaand de percentages die gehanteerd zijn in de begroting van 2019 op basis van de gegevens uit de Kadernota Begroting 2019:

- Verwachting korte rente financieringstekort 0,00%
- Verwachting korte rente financieringsoverschot 0,00%
- Verwachting lange rente financieringstekort 1,50%

Liquiditeitsplanning en financieringsbehoefte

De meerjarige prognose van de financieringsbehoefte ziet er als volgt uit:

Het betreft geprognosticeerde gemiddelde jaarlijkse financieringstekorten. De (eventuele) werkelijke tekorten kunnen over een jaar gezien pieken en dalen vertonen. Om adequaat te kunnen reageren, rekening houdend met de geprognosticeerde ruimte, wordt het maximaal benodigde mandaat voor het aantrekken van kort geld (kasgeldleningen) en lang geld voor 2019 gelijk gehouden aan de kasgeldlimiet, afgerond: € 8.000.000.

Bedragen x € 1.000	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot
Prognose financieringsbehoefte	2019	2020	2021	2022
Financieringsoverschot/-tekort	13.000	7.000	-3.000	-15.000
Kasgeldlimiet	8.498	8.184	8.323	8.446
Prognose aan te trekken kasgeld	0	0	3.000	8.446
Minimaal aan te trekken lang geld	0	0	0	6.554

Rentekosten en -opbrengsten financieringsfunctie

Belegingsportefeuille

Er zijn geen opbrengsten uit belegde gelden begroot.

Leningenportefeuille

De gemeente streeft ernaar benodigde leningen tegen zo laag mogelijke kosten aan te trekken en tegelijkertijd de renterisico's te beheersen. Bij de financiering van de gemeentelijke activiteiten wordt uitgegaan van integrale financiering. Hierbij wordt gekeken naar de totale financieringsbehoefte.

Lening	Verstrekker	Soort lening	Rente %	1-1-2019	Rente	Aflossing	31-12-2019	Einddatum
<i>(Bedragen x 1.000)</i>								
1141	BNG	Annuïteit	5,980	616	28	194	422	april 2021
1145	BNG	Lineair	2,415	4.000	80	1.000	3.000	juli 2022
1144	NWB	Lineair	4,918	19.167	902	833	18.334	jan. 2041
1146	Prov. Flevoland	Lineair	0,495	4.900	21	700	4.200	maart 2025
				28.683	1.031	2.727	25.956	

Renteparagraaf

Dit onderdeel maakt met ingang van 2017 verplicht onderdeel uit van de begroting.

De commissie Bbv heeft met betrekking tot de rente de volgende stellige uitspraken opgesteld:

- Een rentevergoeding over eigen vermogen en/of voorzieningen mag maximaal het gewogen gemiddelde rentepercentage over de aangetrokken leningen bedragen.
- Over de boekwaarden van integraal gefinancierde vaste activa per 1 januari wordt een eenduidige omslagrente berekend die aan de taakvelden wordt toegerekend. Dit percentage mag binnen een marge van 0,5% worden afgerond.
- Het toerekenen van rente aan de taakvelden vindt plaats via het taakveld Treasury. Hiertoe

worden alle rentelasten en -baten in eerste instantie op het taakveld Treasury geboekt. Dit geldt ook voor de rentelasten en -baten van eventuele projectfinanciering.

De commissie Bbv adviseert om geen rentevergoeding over het eigen vermogen (meer) te berekenen en aan de taakvelden door te belasten.

In het renteschema hierna wordt inzicht gegeven in de rentelasten, de rentetoerekening aan de begroting en het renteresultaat.

Bedragen x € 1.000	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot
Renteschema	2019	2020	2021	2022
Externe rentelasten	1.031	951	870	788
Externe rentelasten (lang en kort) financieringsbehoefte 2019	0	0	15	230
Externe rentebaten	0	0	0	0
Totaal door te rekenen externe rente	1.031	951	885	1.018
Verplicht door te berekenen rente aan grondexploitatie	0	0	0	0
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	1.031	951	885	1.018
Rente over eigen vermogen (Algemene reserve)	280	279	279	279
Rente over voorzieningen	0	0	0	0
Aan taakvelden toe te rekenen (interne en externe) rente	1.311	1.230	1.164	1.297
Werkelijk aan taakvelden toegerekende rente op basis van rente-omslag 1,75% (Kadernota begroting 2019)	1.552	1.589	1.587	1.580
Renteopbrengst taakveld treasury	241	359	423	283

Daarnaast zijn op de treasury de kapitaallasten van de financiële activa opgenomen (€ 40.000) en de bankkosten (€ 21.300). Het saldo van de totale treasuryfunctie komt uit op -€ 70.397.

Overige risico's

De gemeente heeft de beschikking over een rekening-courant faciliteit bij de BNG van € 8 miljoen.

Daarboven bestaat de mogelijkheid om dit bedrag aan te vullen met kas- of daggeldleningen voor zover de kasgeldlimiet dit toelaat. Mede hierdoor is het liquiditeitsrisico gering. Door de invoering van het verplicht schatkistbankieren is het kredietrisico over eventuele overtollige middelen komen te vervallen, de Staat heeft dit risico overgenomen.

Daarnaast is er risico verbonden aan gemeentelijke borgstellingen. Deze borgstellingen komen op twee manieren voor:

1. Directe borgstellingen.
2. Achtervang.

Bij directe borgstellingen staat de gemeente borg voor de betaling van rente en aflossing op langlopende geldleningen die zijn aangetrokken door derden voor activiteiten welke in het verlengde liggen van de gemeentelijke publieke taak. Het bedrag aan borgstellingen bedroeg ultimo 2017 € 30 miljoen.

De achtervang houdt in dat de gemeente samen met het Rijk, een rol speelt in de zekerheidsstructuur van het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Door deze structuur is het voor de corporaties mogelijk om tegen een lager rentetarief te kunnen lenen. Mede door de strenge toelatingscriteria en periodieke toetsing door dit fonds loopt de gemeente hierbij een veel lager risico dan bij directe borgstellingen. Ultimo 2017 stond de gemeente als achtervang garant voor € 157 miljoen.

Relatiebeheer

De Bank Nederlandse Gemeenten is de huisbankier van de gemeente Heemskerk. Daarnaast wordt gebruikgemaakt van diensten van zowel de Rabobank als de ING.

Voor wat het uitzetten van overtollige middelen betreft is vanaf 2014 het zogenaamde schatkistbankieren van kracht hetgeen impliceert dat de gemeente eventuele overschotten moet aanhouden in de kas van het Rijk. Dit vereist een efficiënt rekeningbeheer waarbij de rekeningen niet teveel versnipperd zijn over verschillende banken.

E. Bedrijfsvoering

Inleiding

Bedrijfsvoering is het stelsel van sturen en beheersen van de primaire en ondersteunende processen dat wordt ingezet ter realisering van de organisatiedoelstellingen. Daarbij vormen doelmatig- en doeltreffendheid, wet- en rechtmatigheid, integriteit, integraliteit, transparantie, flexibiliteit, creativiteit en duurzaamheid een samenhangend geheel ten behoeve van het uitvoeren van taken en werkzaamheden.

De gemeente is, in de context van een toegankelijke, participerende en betaalbare overheid, een professionele organisatie die in staat is haar burgers en bedrijven zo goed mogelijk te bedienen. Daarnaast is het een organisatie die in staat is haar dagelijks bestuur deskundig en integraal te adviseren.

Heemskerk is een goede werkgever. Een organisatie waarbinnen medewerkers, stagiaires en trainees de mogelijkheid wordt geboden hun talenten (verder) te ontplooiën. De medewerkers leveren met plezier en een hoge mate van betrokkenheid en verantwoordelijkheid een zinvolle bijdrage aan het beter en efficiënter maken van de gemeente Heemskerk.

Gedurende de komende jaren ligt binnen de bedrijfsvoering de nadruk voornamelijk op de uitvoering van de decentralisaties, de digitalisering van de dienstverlening, de invoering van de Omgevingswet en de samenwerking in de regio. Tevens ligt de focus op efficiency met behulp van digitalisering en het eenvoudiger maken van processen, gericht op het verbeteren van de kwaliteit en verhogen van de productiviteit. Daarbij krijgt de wettelijke taak op het gebied van gegevensbescherming de nodige aandacht.

Bedrijfsvoering heeft betrekking op de volgende ondersteunende onderdelen binnen de ambtelijke organisatie:

- Personeel & organisatie.
- Planning & control, inclusief administratieve organisatie en interne controle (AO/IC).
- Informatievoorziening, informatie- en communicatietechnologie (ICT).
- Gegevensbescherming.
- Juridische kwaliteitszorg.
- Communicatie.
- Inkoop.

Personeel & Organisatie

Uitwerking organisatievisie en strategisch HRM

In 2018 is de nota 'Organisatievisie 2018-2022 Een wendbare organisatie' vastgesteld. Uitgangspunt is een wendbare, betrouwbare en dienstverlenende organisatie te zijn, gericht op mens en omgeving. De gemeente toont zich bewust verantwoordelijk voor het welzijn van de samenleving. Met 'wendbaar' wordt bedoeld dat de organisatie in staat is zich aan te passen aan de veranderende omgeving en inzet van mensen en middelen biedt die nodig zijn om de maatschappelijke en bestuurlijke opgave te realiseren. Per beleidsterrein wordt gekozen voor de verstandigste oplossing: we doen het zelf; we doen het samen of we besteden het uit. We zitten niet vooraan, maar zijn een 'slimme volger'. Op de organisatie van de gemeente kan het bestuur bouwen evenals de inwoners, bedrijven, instellingen en toeristen die er graag een beroep op doen. De medewerkers van de gemeente zijn trots op hun organisatie en de resultaten die worden bereikt. De strategie is dat er van buiten naar binnen wordt gewerkt zodat er beter aangepast kan worden aan de veranderende omgeving.

In het kader van de organisatievisie is een nieuwe organisatiestructuur opgesteld. Met het vaststellen hiervan zijn nieuwe functies van domeinmanager en teamleider ingevoerd en zijn verantwoordelijkheden en rollen bepaald. De formele ingangsdatum van deze aanpassing is 1 januari 2019.

De aanpassing van de organisatiestructuur vraagt om versterking van het strategisch management en concernsturing. Deze versterking is een kritische succesfactor om de doelstelling uit de nota 'Organisatie ontwikkeling 2018-2022' te realiseren. Daartoe zijn formatieplaatsen nodig voor het managen op het strategisch niveau van de domeinen en ook op het tactisch management niveau (teamleiders) is uitbreiding noodzakelijk. Hiertegenover ontstaat, door het werk anders en efficiënter uit te voeren in relatie tot natuurlijke uitstroom, ruimte in de formatie en budgetten die ingezet kunnen worden ter dekking van de voornoemde kosten. Het structurele effect op de begroting wordt door de organisatie beperkt gehouden tot € 185.000 met ingang van 2019; het merendeel van de kosten wordt gedekt uit bestaande middelen, vacatureruimte en natuurlijk verloop.

Het strategisch personeelsbeleid wordt in lijn met de organisatievisie uitgewerkt. Opleiding, competentie-ontwikkeling, werving en selectie en mobiliteitsbeleid zal ondersteunend worden gemaakt aan de ontwikkeling om meer 'van buiten naar binnen' te werken. Er zal een strategische HRM-agenda worden opgesteld met daarin de prioriteiten voor de komende vier jaar. Daarbij wordt aangesloten bij thema's 'Van buiten naar binnen', 'Samenwerken &

sturen' en 'Wendbare medewerker' uit de organisatievisie, die de komende vier jaar worden uitgewerkt.

Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren (Wnra)

Volgens planning wordt landelijk per 1 januari 2020 de Wnra ingevoerd. Deze wetwijziging houdt in dat de CAO gemeenten, de lokale arbeidsvoorwaarden en de aanstelling van medewerkers gaan vallen onder het Burgerlijk Wetboek in plaats van het Bestuursrecht. Als gevolg hiervan zullen alle lokale arbeidsvoorwaarden en regelingen 'BW-proof' moeten worden gemaakt en alle individuele aanstellingsbesluiten moeten worden omgezet in individuele arbeidsovereenkomsten. Dit zal veel extra werkzaamheden met zich meebrengen voor P&O en Juridische Zaken.

Garantiebanen

De overheid heeft met organisaties voor werkgevers en werknemers een banenafpraak gemaakt. Deze afspraak houdt in dat begin 2026 er in totaal 125.000 banen zijn bijgekomen voor mensen met een arbeidsbeperking, waarvan 25.000 banen in de overheidssector. In het coalitieakkoord is aangegeven dat de gemeente een voorbeeldfunctie heeft en gericht vacatures beschikbaar stelt. Inmiddels werken er vijf personen en voldoen we voor 2018 aan de afgesproken aantallen binnen de arbeidsmarktregio Zuid-Kennemerland en IJmond. In 2019 zetten we erop in om ook aan de afgesproken aantallen te voldoen.

Loonkosten

De huidige CAO gemeenten heeft een looptijd tot 1 januari 2019. Hierin is een loonstijging opgenomen van in totaal 3,25% over 20 maanden. In november 2018 starten de onderhandelingen over een nieuwe CAO. Gelet op de landelijke loonontwikkeling moet rekening worden gehouden met een loonstijging die wordt ingeschat op 2,5% in 2019. Het ABP heeft aangegeven dat het werkgeversaandeel in de premiestijging voor pensioenen 1,54 % bedraagt in 2019.

Risico's

Omschrijving	Kwantificering/Categorie	Beheersmaatregel
De huidige personeelsbezetting dreigt in kwantitatieve en kwalitatieve zin uit de pas te gaan lopen ten opzichte van hetgeen van onze organisatie in een snel veranderende omgeving wordt gevraagd.	Personeel Financieel	Strategische personeelsplanning biedt aanknopingspunten om te komen tot een optimale personeelsbezetting waarmee op een slagvaardige wijze doelstellingen, nu en in de toekomst, kunnen worden behaald.
Organisatievisie/structuuraanpassing. Door voor het merendeel van de extra kosten dekking te vinden binnen de bestaande organisatie, kan er extra druk ontstaan op organisatieonderdelen. Ook kunnen er frictiekosten ontstaan.	Personeel Financieel	Met medewerkers die niet terugkeren in één van de nieuwe managementfuncties zal in gesprek worden gegaan om 'van werk naar werk' afspraken te maken. Met behulp van mobiliteitsbeleid op maat wordt ingezet op zorg voor het personeel en op zo laag mogelijke frictiekosten.

Planning & Control

Om vorm te geven aan de financiële beleids- en beheersfunctie van de gemeente wordt gewerkt met een planning- & controlinstrumentarium en -cyclus.

Doelstelling van planning & control is het, rekening houdend met wetgeving en interne beleidsregels, voorzien in kwalitatief hoogwaardige transparante informatie benodigd door het bestuur bij de uitoefening van haar kaderstellende, controlerende en uitvoerende rol. Daarom wordt ingezet op een goede (interne) dienstverlening, met continue verbeteringen.

Optimalisatie van de planning- en controlcyclus is een continu proces dat aandacht vraagt. Het doel is het vergroten van het sturend vermogen van de producten binnen de planning- en controlcyclus en de daarbij behorende processen met gebruik van de diverse systemen. De nadruk binnen het financieel beheer ligt op de transparantie en betrouwbaarheid van de informatie en integrale afstemming binnen de beleidsuitvoering met budgethouders en management.

De aanschaf van een software-toepassing om de totstandkoming van de diverse planning & control documenten te optimaliseren begint zijn vruchten af te werpen. De samenstelling van rapportages verloopt efficiënter en de leesbaarheid is verbeterd en de begroting en jaarrekening zijn inmiddels via een website te raadplegen.

Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (Bbv) dient binnen de externe wet- en regelgeving als leidraad. Om binnen de financiële activiteiten te (blijven) voldoen aan alle wettelijke bepalingen, worden de ontwikkelingen binnen het Bbv periodiek in beeld gebracht en doorgevoerd. Diverse wijzigingen zijn doorgevoerd, waarmee de begroting en jaarrekening in overeenstemming blijven met de regels.

Vanaf april 2019 is de gemeente verplicht om leveranciers de mogelijkheid te bieden om elektronische facturen in te kunnen dienen. Hiervoor zijn diverse aanpassingen in systemen en processen in voorbereiding, zodat aan de nieuwe wetgeving wordt voldaan.

Omschrijving	Kwantificering/Categorie	Beheersmaatregel
Geen adequaat beheer van de financiële middelen.	Juridisch Financieel	Gezien het belang van de publieke dienstverlening en de bedragen die hierin omgaan zijn kaders gesteld waaraan het financieel beheer, de verantwoording, het intern toezicht en het extern financieel toezicht bij instellingen met een publiek belang ten minste moeten voldoen.

Informatievoorziening, informatie- en communicatietechnologie (ICT)

Informatiebeleid

De gemeente Heemskerk beschikt over een regionaal door de raden vastgestelde informatievisie (Informatievisie 2016-2020 IJmond gemeenten) en een door de colleges vastgesteld informatiebeleid (Informatiebeleid 2017-2020 IJmond gemeenten). Samen vormen deze de basis en het kader waarbinnen uitvoering gegeven kan worden aan informatiemanagement en automatisering (ICT) binnen onze organisatie.

Samengevat is de kernboodschap van de informatievisie en het daaruit volgend beleid dat de IJmond gemeenten, waar mogelijk in gezamenlijkheid, de landelijk ontwikkelingen nauwgezet volgen en vanuit de positie van 'slimme volger' implementeren. Leidraad daarbij is de zogenaamde landelijke Digitale Agenda 2020 en inmiddels de gezamenlijke aanpak van de VNG onder de noemer 'Samen Organiseren'.

Daarbij wordt een projectmatige manier van werken voorgestaan waarbij dienstverlening leidend is voor de inrichting van de ICT. ICT-projecten bestaan niet, wel projecten met een ICT-component. Informatiebeveiliging en privacy zijn belangrijke aspecten en het beleid daarvoor is in hoge mate medebepalend voor de inrichting van onze informatievoorziening en ICT.

De doelstellingen van de Digiale Agenda 2020 zijn:

- Meer datagedreven werken.
- Optimaliseren van een gemeenschappelijke infrastructuur.
- Samen Organiseren: gezamenlijke producten ontwikkelen op een gezamenlijke technische infrastructuur.

- Verbeteren dienstverlening inwoners.
- Verbetering dienstverlening ondernemers.
- Verder brengen van innovatie en onderzoek.

Deze doelstellingen zijn landelijke doelstellingen maar daardoor ook tevens Heemskerkse doelstellingen. Bijzondere aandacht zal door ons worden gegeven aan het ontwikkelen en implementeren van datagedreven werken: het door het combineren van data en het slim gebruik daarvan bijdragen aan betere beleidsvoorbereiding en -uitvoering. Dat doen we op basis van de bij ons beschikbare data en waar mogelijk zoeken we daarbij de samenwerking met de IJmond gemeenten of andere partijen, zoals bijvoorbeeld het CBS.

Onder de noemer 'Samen Organiseren' werken gemeenten in samenwerking met de VNG aan een landelijk meer gestandaardiseerde dienstverlening en aan een landelijke informatie- en technische infrastructuur. Kern daarvan is dat gemeenten gebruik kunnen gaan maken van een gezamenlijk en goed beveiligd eigen netwerk, waarin gemeenten eigenaar zijn van de data en leveranciers hun producten daarop kunnen laten aansluiten.

Onderdeel van Samen Organiseren is Common Ground ('gezamenlijk grondgebied': dit project beoogt een landelijke gezamenlijke oplossing voor het beheren van hard- en software, veelal buiten het eigen gemeentehuis en op een privacy- en beveiligingstechnisch verantwoorde wijze. Deze ontwikkeling is nog pril zal de komende jaren stapsgewijs gerealiseerd gaan worden. Wij volgen dit op de voet vanuit onze rol van 'Slimme Volger' en zijn alert op de toepassingsmogelijkheden.

Informatiebeheer

Informatiebeheer blijft de gemeentelijke bedrijfsvoering en haar digitale dienstverlening ondersteunen door verder te gaan met de digitalisering van werkprocessen, producten en diensten. Hierdoor worden de digitale aanvragen van burgers en bedrijven efficiënter afgehandeld. Er wordt gewerkt met zo generiek mogelijk ingerichte processen, dit bevordert de digitale samenwerking in de keten.

Het berichtenverkeer van en naar inwoners en ondernemers verloopt steeds meer digitaal, van webformulier tot berichtenbox van MijnOverheid. Door de procesgerichte aanpak worden informatiebehoeftevertaald naar informatievoorziening. Een kwalitatief goed werkend informatiebeheer, digitaal of fysiek, blijft van wezenlijk belang voor het functioneren van het de gemeente die in de basis een informatieverkende organisatie is.

Informatie dient samenhangend en voor langere tijd te worden opgeslagen en soms permanent te blijven bewaard. Naast formele maatregelen en afspraken versterken we de grip op het beheer van informatie, onder andere door een vernieuwd zaaksysteem, een digitale archiefbewaarplaats, implementatie van beleid. Ook is er aandacht voor rationalisatie van het applicatielandschap, dat betekent het doelmatig inzetten van software en het zo goed mogelijk benutten van de mogelijkheden daarvan. Tot slot streven we ernaar door verdergaande digitalisering het papiergebruik te verminderen.

Gegevensbescherming

Het beveiligen van informatie en het beschermen van gegevens heeft een hoge prioriteit. Het is helaas niet mogelijk om dit voor 100% te realiseren, maar dat neemt niet weg dat we een maximale inspanning op dit vlak nastreven. Naast technische- en juridische invalshoeken gaat het ook om houding en gedrag van een ieder die met gegevens omgaat. Er worden dan ook permanent inspanningen verricht om het bewustzijn hierover te vergroten. Leidraad voor ons handelen is de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Daarnaast implementeren wij onverkort de adviezen en voorbeelden van de Informatiebeveiligingsdienst (IBD) en VNG.

De inspanningen die verricht worden vinden momenteel nog plaats binnen de huidige ter beschikking gestelde middelen. Daar zit weinig rek meer in. Het is niet uit te sluiten dat er in de toekomst meer en zwaardere maatregelen gewenst en nodig zijn naar aanleiding van de implementatie van wet- en regelgeving. Als dat zo is komen we daar in een later stadium met aanvullende voorstellen middels de Planning & Control cyclus op terug.

Risico's

Omschrijving	Kwantificering/Categorie	Beheersmaatregel
Uitval van informatiesystemen en daarbij behorend gegevensverlies of het in openbaarheid geraken van privacygevoelige gegevens.	Aansprakelijkheid Imago Juridisch	Opstellen van beschrijving van de organisatie en verantwoordelijke personen voor integrale beveiliging (personen, gebouwen, materieel en informatie). Protocol informatiebeveiliging.
Implementatie van nieuwe ICT-systemen verloopt niet als gepland.	Aansprakelijkheid Juridisch	Een duidelijke planning met ingebouwde ijkmomenten waaraan duidelijke voortgangseisen worden gesteld.
Bedrijfsvoering wordt meer afhankelijk van geautomatiseerde processen. Deze processen worden ondersteund via het netwerk door allerlei systemen. Bij uitval van deze systemen komt de dienstverlening in gevaar.	Aansprakelijkheid Imago Juridisch	Om deze kwetsbaarheid te beperken zijn op systeem-netwerkniveau (door middel van een metro-cluster, noodstroomvoorziening en back-ups) alle maatregelen getroffen om de gegevens zeven dagen x 24 uur beschikbaar te hebben om de continuïteit van onze dienstverlening te borgen. Op applicatieniveau zijn afspraken gemaakt met leveranciers om eventuele storingen in systemen en/of koppelingen op een zo kort mogelijke termijn te verhelpen. Het aanbrengen van wijzigingen in systemen vindt plaats aan de hand van vastgestelde protocollen, die voorzien in het testen van een update voordat deze in productie wordt genomen. Met vorenstaande maatregelen en getoetst door verschillende audits worden de risico's van eventuele uitval van systemen, toe te passen werkprocessen en het niet kunnen beschikken over gewenste gegevens tot het minimum gereduceerd.

Juridische kwaliteitszorg

Juridische kwaliteitszorg richt zich op het systematisch borgen en verbeteren van de juridische kwaliteit van gemeentelijke producten, diensten en handelingen. In 2019 wordt ingezet op het optimaliseren van processen, het up-to-date houden van het regelingenbestand, het aansluiten bij de rechtmatigheidsonderzoeken en het organiseren van juridische workshops in de organisatie.

Communicatie

Communicatie legt de focus op de dialoog met inwoners, bedrijven, organisaties en andere groepen. Het is van belang dat deze groepen zich door de gemeente uitgenodigd en gehoord voelen. Luisteren en aansluiten bij de kennis, informatie en beleving van de inwoners is

daarbij de basishouding. De communicatie-activiteiten ondersteunen daarom bestuurders en ambtenaren, inwoners, ondernemers, organisaties en andere publieksgroepen. Communicatie is altijd aan verandering onderhevig door de digitale ontwikkelingen; snelheid, transparantie en de juiste, betrouwbare informatie worden dan ook steeds belangrijker. Social media (Facebook, Instagram en Twitter) nemen een steeds grotere plaats in en zijn bij uitstek geschikt om proactief en interactief op te halen wat er in de buitenwereld speelt. Het brengt gemeente, bestuur en inwoners dichterbij elkaar. Hiervoor wordt ook de methodiek Factor C ingezet, waarbij het gaat om omgevingsbewust werken, het op verschillende manieren betrekken van publieksgroepen bij onderwerpen en het vervolgens vertalen van deze informatie naar beleid en activiteiten. De gemeentelijke website is een ander middel om informatie te delen en de dienstverlening sneller en soepeler te laten verlopen. Internet biedt mogelijkheden tot interactieve beleidsvorming, meningspeiling en verdere uitbreiding van de online dienstverlening.

Inkoop

Sinds 1 januari 2018 is de gemeente Heemskerk aangesloten bij Stichting Regionaal Inkoopbureau IJmond en Kennemerland (RIJK). RIJK ondersteunt en adviseert de gemeente Heemskerk met inkoop en aanbesteden. Op basis van het inkoopjaarplan wordt de ondersteuning vanuit RIJK bepaald, zo kan optimaal gebruik worden gemaakt van de expertise op de verschillende terreinen. Doelstelling is dat alle inkopen en aanbestedingen zowel rechtmatig, doelmatig, duurzaam, diervriendelijk als fair trade worden uitgevoerd. De algemene wettelijke kaders liggen verankerd in landelijke wetgeving en lokale regelgeving. Kernbegrippen binnen het proces van inkoop en aanbesteden zijn integriteit, zakelijk en professioneel opdrachtgeverschap, optimale prijs – kwaliteit verhouding en administratieve lastenverlichting. In 2019 gaat RIJK de inkoopbegeleiding meer richten op de vraag van de gemeenten en op duurzaamheid (maatschappelijk verantwoord inkopen). Dit sluit aan bij het coalitieakkoord.

Risico's

Omschrijving	Kwantificering/Categorie	Beheersmaatregel
Binnen de inkoop en met name de naleving van Europese aanbestedingsregels kan er sprake zijn van tekortkomingen in het beheer. Deze worden vooral veroorzaakt door de implementatie van de nieuwe complexe Aanbestedingswet, die ook geldt voor overheidsopdrachten onder de EU-drempelwaarden.	Aansprakelijkheid Imago Juridisch	Verdere digitalisering van het inkoopproces verhoogt de transparantie van het inkoopproces.

F. Verbonden Partijen

Algemeen beleid

Het kader rondom het nemen van beslissingen over (regionale) samenwerking, de verbonden partij, is vastgelegd in de notitie Verbonden partijen gemeente Heemskerk 2015. In deze notitie is de strategische visie rondom verbonden partijen opgenomen. Verder zijn daarin regels opgenomen rond de verschillende fasen die een verbonden partij kent rond: het oprichten (afwegingskader), sturing en controle (governance) en evalueren/beëindigen van deelname. Onderdeel hiervan is dan ook het verkrijgen van informatie over risicobeheersing.

De paragraaf Verbonden partijen is om twee redenen van belang voor de raad:

1. De verbonden partijen voeren beleid uit, dat de gemeente in principe ook zelf kan (blijven) doen, maar dat in deze gevallen is overgedragen aan de verbonden partij. De gemeente blijft de uiteindelijke verantwoordelijkheid houden voor het realiseren van de beoogde doelstellingen van de programma's. De raad blijft nog steeds een kaderstellende en controlerende taak bij de programma's houden. De verbonden partijen spelen een rol bij het realiseren van de beleidsdoelstellingen zoals ze in de programma's zijn opgenomen. In deze paragraaf wordt de koppeling tussen de verbonden partijen en deze beleidsdoelstellingen gelegd. Hierbij moet in ogenschouw worden genomen dat de algemene doelstelling van de gemeente in relatie met de verbonden partijen moet zijn 'het openbare belang behartigen' ofwel 'de publieke taak uitoefenen'. Wat de publieke taak is, bepaalt de raad en daarbij kunnen de volgende vragen aan de orde komen:
  - Wat is de bijdrage van de verbonden partij aan de uitvoering van de gemeentelijke programma's?
  - Waarom dient de gemeente dit belang te behartigen?
  - Gaat het om een belang dat zonder bemoeienis van de gemeente niet naar behoren wordt gediend?
2. Ook is het van belang mogelijke externe en interne ontwikkelingen over de verbonden partijen in ogenschouw te nemen. Belangrijke ontwikkelingen kunnen zijn:
  - (Voornemens tot) het aangaan van relaties met nieuwe partijen.
  - (Voornemens tot) het beëindigen van relaties met bestaande partijen.
  - Een wijziging van de doelstelling van een verbonden partij.
  - Een (komende) wijziging van de eigenheid van de verbonden partij als gevolg van fusie of integratie.
  - Een afwijking van de voorgenomen of gerealiseerde activiteiten en prestaties.
  - Wetswijzigingen.

In de raad van 2 februari 2017 zijn de aanbevelingen van de rekenkamercommissie besproken over de 'versterking sturing verbonden partijen'. Deze aanbevelingen zijn overgenomen en de stand van zaken wordt via de P&C-cyclus meegenomen.

Provinciaal beleid

De provincie Noord-Holland heeft in de Kaderbrief financieel toezicht 2019 nog een aantal algemene aandachtspunten meegegeven voor de verbonden partijen. Het gaat dan bijvoorbeeld om thema's als het werken met een meerjarenbeleidsplan met een reële (meerjaren)begroting. De gemeente dient in haar meerjarenbegroting rekening te houden met de ontwikkelingen bij de verbonden partijen. Verder gaat het om, goed inzicht houden in de financiële risico's/weerstandscapaciteit van een verbonden partij. Zo nodig risico's op te nemen in de paragraaf weerstandsvormen bij onvoldoende weerstandscapaciteit en partijen die de risico's geheel of gedeeltelijk afwenden op de deelnemers.

Goed bestuur (governance)

Met het op afstand zetten van één of meerdere taken van de gemeente in verbonden partijen, moet de gemeente het toezicht op verbonden partijen inrichten. De ene verbonden partij heeft meer risico's dan andere verbonden partijen, waardoor het benodigde toezicht per verbonden partij verschilt. Andere thema's in dit verband zijn sturen, beheersen en verantwoorden. Van belang is hierbij een goede procesgang van de besluitvorming rond bijvoorbeeld P&C informatie en regionale afstemming (ambtelijk en bestuurlijk). Nadere aandacht heeft ook het beheersen van risico's en het weerstandsvormen van een verbonden partij. In de P&C informatie is dit inmiddels in zijn algemeenheid een onderdeel bij de verbonden partijen.

Voor 15 april dienen de gemeenschappelijke regelingen de voorlopige jaarrekening en ontwerpbegroting (incl. kaders) aan de deelnemers toe te sturen, zodat de gemeente tijdig over de informatie beschikt en zo nodig de raad een zienswijze kan afgeven. Het Algemeen Bestuur van de GR dient tijdig besluiten te nemen over de definitieve jaarrekening en begroting en deze stukken en in te sturen naar de provincie respectievelijk het Rijk indien de provincie deelneemt (de jaarrekening uiterlijk voor 15 juli en de begroting voor 1 augustus).

Op grond van art. 15 Bbv bevat de paragraaf verbonden partijen tenminste:

- a. De visie op en de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen.

b. De lijst van verbonden partijen, die wordt onderverdeeld in:

1. Gemeenschappelijke regelingen.
2. Vennootschappen en coöperaties.
3. Stichtingen en verenigingen.
4. Overige verbonden partijen.

In de lijst van verbonden partijen wordt ten minste de volgende informatie opgenomen (verkorte versie):

- De wijze waarop de gemeente een belang heeft in de verbonden partij en het openbaar belang ermee gediend wordt; het belang aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar.
- Informatie over vermogen en resultaat.
- Eventuele risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

Verder is onder het programma de betrokkenheid van de verbonden partijen bij de realisatie van de doelstellingen binnen het programma vermeld (volgens art. 8, lid 3b Bbv).

In de Notitie Verbonden partijen (oktober 2016) van de commissie Bbv wordt ingegaan op een bewustwording van gemeenten van de governance aspecten en het optimaal benutten van de instrumenten van bestuur en toezicht. Deze notitie is leidraad van handelen.

Inleiding verbonden partijen

Nr.	Programma	Soort VP	Naam 1)	Verplichte deelname?
1	1 en 2	Gemeenschappelijke regeling	o.l. Veiligheidsregio Kennemerland	Ja 2)
2	2	Idem	o.l. Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer	Nee
3	2	Idem	g.o. Schoolverzuim en Voortijdig Schoolverlaten regio Zuid en Midden-Kennemerland	Nee/deels
4	2	Idem	o.l. IJmond Werkt!	Nee
5	3	Idem	o.l. Omgevingsdienst IJmond	Ja 2) overige taken nee
6	3	Idem	o.l. Afvalschap IJmond-Zaanstreek en NV HVC	Nee
7	3	Idem	o.l. ReinUnie	Nee
8	3	Vennootschap	Grondexploitatie maatschappij Broekpolder	Nee
9	3	Idem	Grondexploitatie maatschappij CV Tweede Fase Heemskerk Heemskerk	Nee
10	AD	Idem	NV Bank Nederlandse Gemeenten	Nee
11	AD	Stichting	Stichting Rijk	Nee

1 o.l. = openbaar lichaam; g.o. = gemeenschappelijk orgaan volgens de Wet gemeenschappelijke regelingen.

2 Resp. Wet veiligheidsregio's en Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.

Organisaties met een bestuurlijk belang en een maatschappelijk of algemeen belang

Volgens een aanbeveling Commissie Bbv dienen de organisaties benoemd te worden die de gemeente structureel en in overwegende mate bekostigt via een of meer geldstromen (zoals subsidie en dergelijke) en waarin de gemeente een bestuurlijk belang heeft. Dit gezien het maatschappelijke of algemene belang en de mogelijke risico's. In Heemskerk is er geen sprake van een dergelijk belang.

Overige informatie samenwerking

De gemeente neemt tot en met 2018 deel aan de Gemeenschappelijke regeling verevening gelden jeugdzorg. Het is een lichte vorm van samenwerking, ofwel een 'regeling zonder meer' in het kader van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Het is dus geen verbonden partij. Op basis van deze regeling wordt het verschil in budgets in de jeugdzorg (volgens bepaalde regels) verevend binnen de gemeenten Beverwijk, Heemskerk en Velsen. Er wordt gekeken in hoeverre verevening van gelden jeugdzorg nog wenselijk is en zo ja, in welke vorm. Dit kan leiden tot aanpassing van de gemeenschappelijke regeling.

Verder lopen er diverse overige samenwerkingen op basis van convenanten e.d, zoals met de Metropool regio Amsterdam (MRA, raad 15-12-2016). De doelstelling van de MRA is het versterken van een toekomstbestendige economische ontwikkeling en hoogwaardige leefkwaliteit van de MRA.

Per verbonden partij is hierna nadere informatie opgenomen.

Verbonden partijen

1	Veiligheidsregio Kennemerland				
Programma 1	Veiligheidsregio Kennemerland				
Webadres	www.vrk.nl				
Vestigingsplaats	Haarlem				
Verplichte deelname	Ja, respectievelijk Wet veiligheidsregio's en Wet algemene bepalingen omgevingsrecht				
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (openbaar lichaam)				
Deelnemende partijen	Gemeenten Beverwijk, Bloemendaal, Haarlem, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Haarlemmermeer, Heemskerk, Heemstede, Uitgeest, Velsen en Zandvoort				
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Burgemeester mw. A.E.H. Baltus en wethouder dhr. Q.J.A. Rijke				
Behartigd openbaar belang	<p>Het college heeft de volgende taken aan het bestuur van de Veiligheidsregio overgedragen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het inventariseren van risico's van branden, rampen en crises. 2. Het adviseren van het bevoegd gezag met betrekking tot risico's van branden, rampen en crises in de bij of krachtens de wet aangewezen gevallen alsmede in de gevallen die in het beleidsplan zijn bepaald. 3. Het adviseren van het college over de brandweertaak. 4. Het voorbereiden op de bestrijding van branden en het organiseren van rampenbestrijding en crisisbeheersing. 5. Het instellen en in stand houden van een brandweer. 6. Het instellen en in stand houden van een GHOR. 7. Het voorzien in de meldkamerfunctie. 8. Het aanschaffen en beheren van gemeenschappelijk materieel. 9. Het inrichten en in stand houden van de informatievoorziening binnen de diensten van de veiligheidsregio en tussen deze diensten en de andere diensten en organisaties die betrokken zijn bij de onder 4, 5, 6, en 7 genoemde taken. 10. Publieke gezondheidszorg en jeugdgezondheidszorg. 				
Visie op de verbonden partij	Zorg dragen voor bescherming van burgers tegen onveilige situaties en het adequaat optreden op het moment dat zich een ramp voordoet. Niet alleen de Veiligheidsregio vervult hierin een belangrijke taak. Ook de deelnemende gemeenten dragen verantwoordelijk voor bijvoorbeeld opvang en verzorging.				
Beleidsvoornemens 2019-2023					
Wijziging belang	Het belang van de gemeente Heemskerk is niet gewijzigd.				
Financiële gegevens (bedragen x € 1.000)	2018 2019 2020 2021 2022				
Eigen vermogen	1.824	1.824	1.824	1.824	1.824
Vreemd vermogen	34.250	35.478	35.030	32.880	34.574
Resultaat voor bestemming	76	18	-20	-30	112
Financiële bijdrage van de gemeente	2.759	2.929	2.929	2.929	2.929
Bron					

Toelichting financiële gegevens

Risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen Zie de begroting VRK 2019 pagina's 51 tot en met 54. Dit geeft een compleet overzicht van de gedetecteerde risico's en de maatregelen die daar tegenover staan.

2	Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer (RAUM)/de Buitenlanden
Programma 2	Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer (RAUM)/de Buitenlanden
Webadres	www.alkmaarder-enuitgeestermeer.nl
Vestigingsplaats	Uitgeest
Verplichte deelname	Nee
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Deelnemende partijen	Provincie Noord-Holland en de gemeenten Alkmaar, Beverwijk, Castricum, Heemskerk, Heiloo, Uitgeest en Zaanstad
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Wethouder dhr. A.W.M. Schoorl
Behartigd openbaar belang	<p>Het Recreatieschap zet zich in voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het verzekeren van een evenwichtige ontwikkeling van de recreatie en de watersport op en rondom het meer en aangrenzende gebieden. • Het tot stand brengen, bewaren en onderhouden van het landschap in het recreatiegebied Alkmaarder- en Uitgeestermeer en De Buitenlanden. <p>De doelstelling kan worden samengevat als "duurzaam in stand houden van natuur- en recreatiegebieden, gericht op oeverrecreatie en watersport, ten behoeve van bewoners uit de omliggende gemeenten en wijde regio". Vanaf 2008 is de gemeenschappelijke regeling RAUM uitgebreid met de nieuwe recreatiegebieden De Buitenlanden en De Omzoom, als onderdeel van het Strategisch Groenproject IJmond tot Zaanstad. Door het wegvallen van een deel van de rijks gelden ten behoeve van de ontwikkeling van dit gebied, vindt nu slechts een gedeeltelijke aanleg plaats. De nadruk ligt hierbij op recreatieve verbindingen (IJ-Z).</p>
Visie op de verbonden partij	Bevordering van goede mogelijkheden voor het recreëren in de buitenruimte in alle wijken met de daaraan verbonden leefbaarheid voor alle bewonersgroepen, voldoende voorzieningen voor dagrecreatie voor alle groepen van de bevolking, waaronder het gebruik van strand, duingebied, volkstuinten, het Alkmaarder- en Uitgeestermeer en De Buitenlanden.
Beleidsvoornemens 2019-2023	Het Recreatieschap draagt zorg voor het behoud van de openheid van het natuurhistorische karakter en de ontwikkeling van het gebied. Het RAUM wil zich meer profileren als watersporthart van de regio. De activiteiten en beleidsvoornemens van het RAUM liggen in het verlengde van de doelstelling met betrekking tot recreatie van de gemeente Heemskerk. De gemeente Heemskerk ondersteunt de ontwikkeling van nieuwe wandel- en vaarroutes en fietsverbindingen tussen de recreatiegebieden.
Wijziging belang	

Financiële gegevens (bedragen x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
Eigen vermogen	743	853	967	1.085	1.207
Vreemd vermogen	1.450	1.605	1.769	1.943	2.128
Resultaat voor bestemming	98	265	278	292	307
Financiële bijdrage van de gemeente	43	45	48	50	52
Bron	Programmabegroting RAUM 2019 Programmabegroting BTL 2019				

Toelichting financiële gegevens

Voor het RAUM en voor de Buitenlanden Y-Z is door het Recreatieschap een aparte Programmabegroting 2019 opgesteld. Hieronder volgt een specificatie van de bedragen zoals deze zijn opgenomen in de Begrotingen 2019 (bedragen x € 1.000):

Eigen vermogen

Algemene reserve RAUM € 45
Algemene reserve Y-Z € 807

Vreemd vermogen

Bestemmingsreserve vervangingsinvesteringen RAUM € 1.038
Bestemmingsreserve Y-Z € 567

Resultaat

RAUM € 73
Y-Z € 192

Welke financiële bijdrage levert de gemeente

RAUM € 33
Y-Z € 12

Ontwikkelingen RAUM/De Buitenlanden Y-Z

Op dit moment spelen de volgende ontwikkelingen bij het RAUM/De Buitenlanden Y-Z

- Een verlaging van de provinciale bijdrage van 75 naar 50%.
- Een wijziging van de financiële verdeelsleutel van Zaanstad/IJmond van 60-40 naar 40-60.
- Het (mogelijk) in beheer nemen door het RAUM van het Aagtenpark in de gemeente Beverwijk.

Bovenstaande heeft tot gevolg dat de bijdrage van de gemeente Heemskerk voor RAUM/De Buitenlanden meer dan verviervoudigt. Zoals in de raadsmemo van 10 juli j.l. staat vermeld heeft het Algemeen bestuur van het RAUM op 4 juli een toezegging gedaan om de komende jaren geen verdere verhogingen aan deelnemende gemeenten op te leggen. Concreet betekent dit dat ten aanzien van genoemde ontwikkelingen in het Algemeen Bestuur van 4 juli 2018 het volgende is afgesproken:

1. Geen nieuwe verhogingen van de gemeentelijke bijdragen in de naaste toekomst, behalve die ten behoeve van indexatie en een verhoging van 2,5 % ten behoeve van reservering groot onderhoud.
2. De provincie voert de verlaging van haar bijdrage van 75 naar 50% gestaffeld uit over twee jaren.

3. In het najaar wordt een herziene begroting met vermelding risico's geagendeerd voor het Algemeen bestuur.
4. Het Aagtenpark wordt per 01-01-2019 in beheer genomen waarbij de thans voorziene begroting taakstellend is voor het beheer en onderhoud van het park.
5. De gemeente Beverwijk draagt alle (financiële) verantwoordelijkheid voor eventuele en toekomstige milieuverontreinigingen in en om het Aagtenpark en de financiële gevolgen daarvan.

Zodra het RAUM een nieuwe Begroting 2019 heeft ingediend wordt de begroting van de gemeente Heemskerk hierop aangepast.

Risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen

Zoals hiervoor bij de ontwikkelingen is gemeld, zijn er diverse risico's, waarover in het najaar in een herziene begroting wordt gerapporteerd.

3	Schoolverzuim en Voortijdig Schoolverlaten regio Zuid en Midden-Kennemerland
Programma 2	Schoolverzuim en Voortijdig Schoolverlaten regio Zuid en Midden-Kennemerland

Webadres	
Vestigingsplaats	Haarlem
Verplichte deelname	Nee/deels
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (een gemeenschappelijk orgaan niet zijnde een openbaar lichaam c.q. geen rechtspersoon)
Deelnemende partijen	Gemeenten Beverwijk, Bloemendaal, Haarlem, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Heemskerk, Heemstede, Uitgeest, Velsen en Zandvoort
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Wethouder dhr. A.W.M. Schoorl
Behartigd openbaar belang	Deze regeling behartigt het belang van een centrale registratie voor de uitvoering van de Leerplichtwet 1969 en de Wet regels inzake Regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten. De gemeente Haarlem is aangewezen als centrumgemeente.
Visie op de verbonden partij	Ten behoeve van uitvoering van de wet is een uitvoeringsorganisatie ingesteld voor het verzorgen leerlingadministratie en verzuimmeldingen via digitale verwerking. Scholen in de regio melden verzuim op identieke wijze aan.

Beleidsvoornemens 2019-2023	
Wijziging belang	Niet van toepassing

Financiële gegevens (bedragen x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
Eigen vermogen					
Vreemd vermogen					
Resultaat voor bestemming					
Financiële bijdrage van de gemeente	20	21	22	22	23
Bron					

Toelichting financiële gegevens De gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude is per 1 januari 2019 uitgetreden uit de Gemeenschappelijke Regeling. De uittrekking gaat gepaard met frictiekosten. Hiervoor is met die gemeente een afkoopsom voor percelen 1, 2 en 3 over vijf jaar afgesproken. Deze afkoopsom zal de komende vijf jaar worden ingezet om te voorkomen dat de resterende gemeenten geconfronteerd worden met een financieel nadeel als gevolg van de uittrekking (conform artikel 32, lid 6, van de Gemeenschappelijke Regeling). In de definitieve Begroting 2019 van de Gemeenschappelijke Regeling zal dit financieel exact worden verwerkt.

Risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen

4	IJmond Werkt!
Programma 2	IJmond Werkt!
Webadres	www.IJmondwerkt.com
Vestigingsplaats	Beverwijk
Verplichte deelname	Nee
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (openbaar lichaam)
Deelnemende partijen	Gemeente Beverwijk, Heemskerk, Uitgeest en Velsen
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Wethouder mw. A. van Dijk en wethouder Q.J.A. Rijke
Behartigd openbaar belang	IJmond Werkt! is de gezamenlijke uitvoeringsorganisatie van de vier IJmondgemeenten die uitvoering geeft aan de re-integratietaken in het kader van de participatie voor mensen, met of zonder arbeidsbeperking, die maximaal twee jaar van de arbeidsmarkt afstaan en voert de re-integratie taken voor de Wsw uit en Nieuwe Beschut Werk (NBW).
Visie op de verbonden partij	De economische zelfstandigheid en maatschappelijke participatie bevorderen en voorkomen van sociaal isolement van een ieder die niet in de eigen bestaansmiddelen kan voorzien door betrokkenen te stimuleren tot werk met ondersteuning van een geschikt aanbod van instrumenten en activiteiten.
Beleidsvoornemens 2019-2023	Het beleid richt zich erop om zoveel mogelijk mensen met of zonder arbeidsbeperking aan het werk te helpen. IJmond Werkt! onderhoudt intensieve contacten met het bedrijfsleven om (garantie)banen te realiseren. Zij doen dit vanuit het Werkgevers Service Punt (WSP). Het WSP is een belangrijke schakel tussen het bedrijfsleven en werkzoekenden. De activiteiten van IJmond Werkt! liggen in het verlengde van de beleidsvoornemens van de gemeente Heemskerk. Op 21 februari 2017 is de Uitgangspuntennotitie Participatiewet IJmond Werkt! 2017-2021 vastgesteld. Deze notitie en het opgestelde werkplan wat toegevoegd is aan de begroting vormen voor komende jaren de basis van de samenwerking tussen IJmond Werkt! en de gemeenten. De financiële vertaling van de uitgangspunten is jaarlijks terug te vinden in de (meerjaren)begroting en het jaarverslag. De ervaringen van de afgelopen jaren, de uitwerking van een aantal efficiencymaatregelen en diverse landelijke ontwikkelingen hebben gezorgd voor de totstandkoming van de geformuleerde uitgangspunten.
Wijziging belang	Het belang bedraagt 25,651%. De gemeente Uitgeest is voornemens om uit de Gemeenschappelijke regeling te treden. Het is onduidelijk wanneer dit gebeurt. Dit heeft gevolgen voor het belang van de overige gemeente.

Financiële gegevens (bedragen x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
Eigen vermogen	1.791	1.762	1.734	1.705	1.677
Vreemd vermogen	2.760	2.473	2.273	2.127	1.976
Resultaat voor bestemming					
Financiële bijdrage van de gemeente	4.632	4.568	4.308	4.437	4.420
Bron	Bron: Primaire begroting 2019 en Meerjarenraming 2020 t/m 2022 van de Gemeenschappelijke Regeling IJmond Werkt!.				

Toelichting financiële gegevens **Re-integratiebudget** (bedragen x € 1.000)

2018 € 1.045
2019 € 1.086
2020 € 1.114
2021 € 1.123
2022 € 1.149

Bijdrage Wsw

2018 € 3.587
2019 € 3.386
2020 € 3.194
2021 € 3.133
2022 € 3.042

Extra financiële bijdrage op tekort Wsw

2019 € 96
2020 € 148
2021 € 180
2022 € 229

Het eigen vermogen bestaat uit de bestemmingsreserves en de Algemene reserve. De Algemene reserve is gemaximeerd tot een bedrag van € 500.000. De financiële bijdrage bestaat uit 90% van het P-budget van het Participatiebudget ter uitvoering van de re-integratie activiteiten. IJmond Werkt! ontvangt het totale Wsw-budget. Het betreft de budgetten zoals opgenomen in de Septembercirculaire 2017 plus een extra bijdrage (raadsvergadering 21 december 2017). Hierop zijn de Primaire begroting 2018 en de Meerjarenraming 2019 t/m 2022 van IJmond Werkt! gebaseerd.

Risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen

- De oplopende kortingen op het Wsw-budget. Hiervoor is in 2018 een onderzoek gestart en de verwachting is dat in 2019 het plan van aanpak, wat hierop volgt, wordt uitgevoerd om de tekorten te reduceren. Terug melding van Wsw kandidaten die gedetacheerd zijn.
- Verminderde LIV subsidie.
- Teruglopende inkomsten uit activiteiten.
- Mogelijk tekort op het re-integratiebudget.

5	Omgevingsdienst IJmond
Programma 3	Omgevingsdienst IJmond
Webadres	www.odij.nl
Vestigingsplaats	Beverwijk
Verplichte deelname	Ja, respectievelijk Wet veiligheidsregio's en Wet algemene bepalingen omgevingsrecht/overige taken: nee
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (openbaar lichaam)
Deelnemende partijen	Gemeenten Beverwijk, Heemskerk, Uitgeest, Velsen, Haarlem, Purmerend en Beemster en vanaf 1 mei 2017 Bloemendaal, Edam-Volendam, Heemstede, Landsmeer, Oostzaan, Wormerland en Zandvoort alsmede de provincie Noord-Holland
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Wethouder G.J.W de Vries en wethouder mw. A. van Dijk
Behartigd openbaar belang	Omgevingsdienst IJmond heeft tot doel het zo effectief en efficiënt mogelijk voorbereiden, waaronder (gevraagd en ongevraagd) adviseren en het (laten) uitvoeren van de integrale milieutaken van de deelnemers. Daarbij maken de Omgevingsdienst en de deelnemende gemeenten toetsbare afspraken over de omvang en de kwaliteit van de te leveren producten en diensten, evenals de daaraan verbonden kosten. In navolging van de afspraak tussen het Rijk, het interprovinciaal overleg (IPO) en de vereniging van Nederlandse gemeenten (VNG) om regionale uitvoeringsdiensten (RUD) op te richten, fungeert de Omgevingsdienst sinds 1 januari 2013 als uitvoeringsdienst voor de gemeenten die bij de Omgevingsdienst zijn aangesloten. Voor deze gemeenten voert de Omgevingsdienst minimaal de milieuhandhaving van zware bedrijven en de ketenhandhaving asbest en grond uit (het zogenaamde basistakenpakket). In het kader van de decentralisatie van de handhavingstaken zijn de provinciale bedrijven in de aangesloten gemeenten ook bij de Omgevingsdienst ondergebracht. De provincie heeft ook de bevoegdheid voor de vergunningverlening, toezicht en handhaving inzake de Wet bodembescherming gemandateerd aan de Omgevingsdienst voor het werkgebied van de Omgevingsdienst. Naar aanleiding van een wijziging van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, zijn de gemeenten die het basistakenpakket lieten uitvoeren op basis van een dienstverleningsovereenkomst per 1 mei 2017 toegetreden tot de Gemeenschappelijke Regeling.

Visie op de verbonden partij Het behouden en, waar mogelijk, verbeteren van de milieukwaliteit waarbij duurzaamheid en leefbaarheid als standaard centraal staan. In het Milieubeleidsplan 2014-2018 van de gemeente is duurzaamheid in drie thema's onderverdeeld: een beter klimaat, samen met inwoners en bedrijven en gemeente als voorbeeld. Vanwege het verlopen van dit Milieubeleidsplan zal voor de periode 2019 tot en met 2022 een nieuw Milieubeleidsplan vastgesteld worden waaraan vanaf 2019 uitvoering gegeven wordt. In het plan zullen de ontwikkelingen zoals de energietransitie inclusief het landelijk klimaatakkoord, klimaatadaptatie en de circulaire economie zijn opgenomen. Specifiek voor het aardgasvrij maken van de bestaande bouw wordt uitvoering gegeven aan het energietransitieplan die thans in wording is. Voor het verbeteren van de kwaliteit van fysieke leefomgeving zijn beleidsnotities vastgesteld op het gebied van milieuhandhaving, lucht, geluid, Schiphol, bodem en externe veiligheid. Ten aanzien van deze wettelijke taken is de ambitie om (blijvend) aan de wettelijke normen te voldoen.

Beleidsvoornemens 2019-2023 De Omgevingsdienst IJmond heeft zelf geen beleidsdoelstellingen en is een uitvoerende dienst. Wel heeft de Omgevingsdienst een doelstelling ten aanzien van de uitvoering van haar taken. Per deelnemende gemeente wordt voor een periode vier jaren een Milieubeleidsplan geschreven. De activiteiten en beleidsvoornemens van de Omgevingsdienst liggen in het verlengde van de doelstelling met betrekking tot het milieubeleid van de gemeente Heemskerk. De gemeente Heemskerk heeft zijn voornemens in een beleidsplan verwoord. Vanwege het verlopen van dit Milieubeleidsplan zal een nieuw Milieubeleidsplan voor de periode 2019-2023 worden opgesteld.

Wijziging belang Is gewijzigd i.v.m. nieuwe deelnemers. Het belang van de gemeente bedraagt nu 10,5% op basis van de nieuwe verdeelsleutel 2017-2019.

Financiële gegevens (bedragen x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
Eigen vermogen	483	412	367	348	330
Vreemd vermogen	9	8	8	8	8
Resultaat voor bestemming					
Financiële bijdrage van de gemeente	457	471	478	481	489
Bron	Begrotingen 2018 en 2019 Omgevingsdienst IJmond				

Toelichting financiële gegevens In de bijdrage voor 2018 is de heden voorgestelde begrotingswijziging ten gunste van de CAO-stijging nog niet doorgerekend, omdat deze nog niet is vastgesteld door het Algemeen Bestuur. In de bijdragen 2019 en verder is wel rekening gehouden met de actuele CAO.

Risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen Niet van toepassing

6	Afvalschap IJmond-Zaanstreek (en Huisvuilcentrale HVC)
Programma 3	Afvalschap IJmond-Zaanstreek (en Huisvuilcentrale HVC)
Webadres	
Vestigingsplaats	Zaanstad
Verplichte deelname	Nee
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (openbaar lichaam)
Deelnemende partijen	Gemeenten Beverwijk, Heemskerk, Velsen en Zaanstad
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Wethouder dhr. G.J.W. de Vries en wethouder dhr. Q.J.A. Rijke
Behartigd openbaar belang	Het Afvalschap IJmond-Zaanstreek (AIJZ) heeft tot doel de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten Zaanstad, Velsen, Beverwijk en Heemskerk te behartigen met betrekking tot het beheer van de aandelen van de N.V. HVC en alles wat daartoe dienstbaar is. En daarnaast een doelmatig en milieuhygiënisch verantwoord beheer van afvalstoffen en het ontwikkelen van beleid en uitvoering op het terrein van preventie en hergebruik. De taken van het AIJZ zijn beperkt tot de taken die behoren bij het aandeelhouderschap van HVC; het via het bestuur van het AIJZ adviseren van de voorzitter van het AIJZ om een standpunt te bepalen namens het AIJZ in de Algemene Vergadering van HVC. Het AIJZ levert samen met het Centraal Afvalverwijderingsbedrijf West- Friesland (CAW) een commissaris binnen de raad van commissarissen van HVC. De HVC verwerkt het huishoudelijk afval van de deelnemende gemeenten. De deelname in HVC kan op indirecte wijze bijdragen, maar is niet per definitie de gemeentelijke partner om de gemeentelijke (duurzaamheids)doelen te realiseren.
Visie op de verbonden partij	Ter verwezenlijking van de doelstelling draagt het AIJZ zorg voor de be- en verwerking van de door de deelnemende gemeenten aan AIJZ overgedragen afvalstoffen die AIJZ vervolgens ter be- verwerking aanbiedt aan HVC. Daarnaast beheert AIJZ de aandelen van gemeenten Zaanstad, Velsen, Beverwijk en Heemskerk in de NV Huisvuilcentrale NH (HVC). Het AIJZ bezit 529 aandelen, zijnde 18,15% van het totaal aan aandelen HVC. Het in het aandelenkapitaal gestort eigen vermogen bedraagt € 45,45 per aandeel. De overige financiering vindt plaats met geleend geld waar de aandeelhoudende gemeenten garant voor staan. Heemskerk staat garant voor 12,5% van de aandelen AIJZ (ofwel 2,3% van het totaal aan gegarandeerde leningen). De totale omvang gegarandeerde lening ultimo 2016 bedroeg € 600 mln. Aandeelhouders staan op basis van een gezamenlijke aandeelhouders(ballotage) overeenkomst ook garant voor eventuele verliezen van HVC, de betaling van rente en aflossing voor de geldleningen die HVC is aangegaan.
Beleidsvoornemens 2019-2023	
Wijziging belang	Niet van toepassing.

Financiële gegevens (bedragen x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
Eigen vermogen	43	43	43	43	43
Vreemd vermogen					
Resultaat voor bestemming					
Financiële bijdrage van de gemeente	1	1	1	1	1
Bron					

Toelichting financiële gegevens

Risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen	Het eigen vermogen van AIJZ wordt voldoende geacht om mogelijke risico's op te vangen. Voor de toekomst wordt onderzocht of AIJZ en Reinunie samengevoegd kunnen worden.
--	--

7	ReinUnie
Programma 3	ReinUnie

Webadres	
Vestigingsplaats	Heemskerk
Verplichte deelname	Nee
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (openbaar lichaam)
Deelnemende partijen	Gemeenten Beverwijk, Heemskerk en Velsen
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Wethouder dhr. G.J.W. de Vries en wethouder dhr. Q.J.A. Rijke
Behartigd openbaar belang	De gemeenschappelijke ReinUnie heeft tot doel de gemeenschappelijke belangen van de deelnemers te behartigen die verband houden met de koopovereenkomst tussen ReinUnie en NV HVC alsmede het financieel beheer van het onroerend en roerend goed. Daarnaast wordt gestreefd naar de bevordering van gemeenschappelijke standpuntbepaling van de deelnemers op het gebied van afvalverwerking en reiniging.
Visie op de verbonden partij	Ondanks dat de concessie van de uitvoeringsovereenkomst is afgelopen, wordt de regeling vanuit de signing- en closingbinder (overeenkomst tot koop en verkoop van activa en passiva) met betrekking tot de ReinUnie nog in stand gehouden totdat de regeling is opgeheven.

Beleidsvoornemens 2019-2023

Wijziging belang	Het beheren van deze huur, financiering en andere overeenkomsten en het gemeenschappelijk bepalen van standpunten voor zover het onderwerpen betreft op het gebied van afvalbeheer, zijn de activiteiten van de gemeenschappelijke regeling.
-------------------------	--

Financiële gegevens (bedragen x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
Eigen vermogen	1				
Vreemd vermogen	3.420	3.195			
Resultaat voor bestemming	-16				
Financiële bijdrage van de gemeente		4			
Bron					

Toelichting financiële gegevens

Risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen Het eigen vermogen van de Reinunie is nihil; Over de toekomst van de GR Reinunie in samenhang met de AIJZ is nog niet beslist. De bijdragen vanaf 2019 zijn dan ook niet bekend.

8	Grondexploitatiemaatschappij Broekpolder (GEM) (CV/BV)
Programma 3	Grondexploitatiemaatschappij Broekpolder (GEM) (CV/BV)

Webadres	
Vestigingsplaats	Beverwijk
Verplichte deelname	Nee
Rechtsvorm	Commanditaire en Besloten vennootschap
Deelnemende partijen	Gemeenten Heemskerk en Beverwijk, AM BV en Heijmans Vastgoed BV
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Wethouder dhr. G.J.W de Vries
Behartigd openbaar belang	“Unieke samenwerking gemeenten” De Broekpolder ligt op het grondgebied van de gemeenten Heemskerk en Beverwijk. Deze beide gemeenten hebben hun krachten gebundeld teneinde een wijk te ontwikkelen met kwaliteit en toekomstwaarde. Niet alleen voor de bouw van de wijk, maar ook voor wat de voorzieningen betreft, worden in samenwerking plannen gemaakt en werkzaamheden uitgevoerd.
Visie op de verbonden partij	Bij de ontwikkeling van de Broekpolder werken de gemeenten Heemskerk en Beverwijk samen met projectontwikkelaars en woningbouwcorporaties. Voor dit Publiek-Private Samenwerkingsverband (PPS) is speciaal de GEM opgericht die plannen ontwikkelt en bewaakt en de grond bouw- en woonrijp maakt.
Beleidsvoornemens 2019-2023	De gemeenten Beverwijk en Heemskerk hebben het gezamenlijke Projectbureau Broekpolder ingesteld. Dit projectbureau werkt binnen de daartoe opgericht Grondexploitatiemaatschappij Broekpolder (GEM) samen met de marktpartijen aan de ontwikkeling en de realisatie van De Broekpolder. De voor de ontwikkeling in 1999 aangegane Samenwerkingsovereenkomst eindigde per 31 maart 2014. Per diezelfde datum is de Afwikkelingsovereenkomst aangegaan die voorziet in de gezamenlijke ontwikkeling van de per die datum nog niet uitgegeven kavels. Deze overeenkomst eindigt op 1 oktober 2019. Zo spoedig mogelijk daarna wordt de GEM CV geliquideerd. De gemeente Heemskerk bezit aandelen in de GEM Broekpolder.
Wijziging belang	Niet van toepassing.

Financiële gegevens (bedragen x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
Eigen vermogen					
Vreemd vermogen					
Resultaat voor bestemming					
Financiële bijdrage van de gemeente					
Bron					

Toelichting financiële gegevens

Risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen

9	Grondexploitatiemaatschappij Herstructurering Heemskerk
Programma 3	Grondexploitatiemaatschappij Herstructurering Heemskerk

Webadres	
Vestigingsplaats	Heemskerk
Verplichte deelname	Nee
Rechtsvorm	CV Vennootschap
Deelnemende partijen	Gemeente Heemskerk en WOONopMAAT
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Wethouder dhr. Q.J.A. Rijke
Behartigd openbaar belang	De gemeente Heemskerk en stichting WOONopMAAT hebben hun krachten gebundeld teneinde acht (oorspronkelijk elf) projectlocaties binnen de gemeente Heemskerk te (her)ontwikkelen in een CV. De herontwikkeling omvat de sloop van verouderde sociale huurwoningen en de ontwikkeling en realisatie van onder meer sociale huurwoningen en koopwoningen. Ook wordt het openbaar gebied ingericht. In samenwerking worden plannen voor de locaties gemaakt en werkzaamheden uitgevoerd.
Visie op de verbonden partij	De gemeente en de stichting zijn overeengekomen hun samenwerking bij de (her) ontwikkeling van de acht (oorspronkelijk elf) projectlocaties uit te (doen) voeren door middel van de inmiddels opgerichte GEM Herstructurering Heemskerk, ook wel de Tweede Tranche Herstructurering (TTH) genoemd. De GEM houdt zich bezig met de locatieontwikkeling: de ontwikkeling van de deelgebieden, in hoofdzaak bestaande uit grondverwerving, de sloop van de bestaande gebouwen, sanering, het vervaardigen van een wijkontwikkelingsvisie, het bouwrijp maken en woonrijp maken en de uitgifte van bouw kavels. Partijen delen de risico's evenredig met betrekking tot de grondexploitatie. De GEM wordt vormgegeven door het in het leven roepen van een CV Tweede Fase Heemskerk en daaronder liggend drie BV's, de Gemeente Heemskerk BV, GEM Herstructurering Heemskerk Beheer BV en WOONopMAAT BV.

Beleidsvoornemens 2019-2023 In 2010 is de Tweede Tranche Herstructurering gestart. In 2013 zijn de projectlocaties De Velst en de Debora Bakelaan en in 2015 is het project Coornhertstraat ontvlochten uit de Tweede Tranche Herstructurering, waarna nog acht locaties resteren. Van de resterende acht locaties zijn er zeven gereed. De laatste locatie, de Simon van Haerlemstraat, is in ontwikkeling. Naar verwachting vindt afronding plaats in 2019.

Wijziging belang Er hebben zich geen veranderingen voorgedaan in het belang dat de gemeente in de GEM Herstructurering heeft. De gemeente Heemskerk BV heeft een belang van 49% in de CV Tweede Fase, WOONopMAAT BV heeft ook een belang van 49% in de CV en de GEM Herstructurering Heemskerk Beheer BV heeft een belang van 2% in de CV Tweede fase.

Financiële gegevens (bedragen x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
Eigen vermogen					
Vreemd vermogen					
Resultaat voor bestemming					
Financiële bijdrage van de gemeente					
Bron					

Toelichting financiële gegevens

Risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen

10	NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)
	NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Webadres	
Vestigingsplaats	Den Haag
Verplichte deelname	Nee
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap (NV)
Deelnemende partijen	Diverse overheden en instellingen die werk doen op het gebied van maatschappelijk belang. Het aandelenpakket bedraagt € 55.690.720
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Gemeente Heemskerk is aandeelhouder

Behartigd openbaar belang De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak. Het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de Staat alsmede het door de statuten beperkte werkteerrein van de bank bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening aan dit instituut zeer beperkt is. De gemeente Heemskerk heeft zeggenschap in de BNG via het stemrecht op aandelen die de gemeente bezit. De lasten van burgers zo laag mogelijk houden door het aantrekken van leningen ofwel het aantrekken van financieringsmiddelen tegen een zo laag mogelijk rentepercentage.

Visie op de verbonden partij De lasten van burgers zo laag mogelijk houden door het aantrekken van leningen ofwel het aantrekken van financieringsmiddelen tegen een zo laag mogelijk rentepercentage.

Beleidsvoornemens 2019-2023

Wijziging belang Op de gemeentelijke balans zijn aandelen in de BNG opgenomen voor een bedrag van € 19.305. Dit is tevens het risicobedrag.

Financiële gegevens (bedragen x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
Eigen vermogen	4.220				
Vreemd vermogen	135.072				
Resultaat voor bestemming	393				
Financiële bijdrage van de gemeente					
Bron	Jaarverslag BNG 2017				

Toelichting financiële gegevens Genoemde bedragen zijn in miljoenen.

Risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen

11	Stichting Rijk
	Stichting Rijk
Webadres	www.stichtingrijk.nl
Vestigingsplaats	Heemstede
Verplichte deelname	Nee
Rechtsvorm	Stichting
Deelnemende partijen	Gemeenten: Beverwijk, Bloemendaal, Castricum, De Ronde Venen, Diemen, Heemskerk, Heemstede, Hillegom, Lisse, Noordwijk, Noordwijkerhout, Oostzaan, Ouder-Amstel, Teylingen, Uitgeest, Uithoorn, Velsen, Wormerland.
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Gemeentesecretaris dhr. J.S.W. Ozenga
Behartigd openbaar belang	Stichting RIJK is een collectief waarin gemeenten samenwerken bij het vormgeven van inkoop en aanbesteding binnen hun organisaties.
Visie op de verbonden partij	Het samenwerkingsverband zorgt voor een efficiëntere en effectievere uitvoering van de inkoop- en aanbestedingsprocessen.
Beleidsvoornemens 2019-2023	De inkoop- en aanbestedingsprocessen professionaliseren en uitvoering geven aan Maatschappelijk Verantwoord Inkopen.
Wijziging belang	

Financiële gegevens (bedragen x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
Eigen vermogen	332	332	332	332	332
Vreemd vermogen					
Resultaat voor bestemming					
Financiële bijdrage van de gemeente	115	159	143	146	148
Bron	Concept-begroting 2019 Stichting Rijk.				

Toelichting financiële gegevens De eerste begroting 2019 Stichting Rijk is aangeleverd.

Risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen Bij het voordoen van een calamiteit of een incident wordt ingeschat dat het vrije deel van de Algemene reserve niet toereikend zal zijn en in het ongunstigste geval zullen deelnemende partijen in de lasten meedragen.

G. Grondbeleid

Algemeen

Grondbeleid is een uitvoeringsinstrument dat kan worden ingezet ter realisering van ruimtelijk beleid. De gemeente is verantwoordelijk voor het ontwikkelen en uitvoeren van een evenwichtig grondbeleid. Binnen het grondbeleid wordt rekening gehouden met de uitgangspunten van de Woonvisie. Daarbij gaat het om concrete uitvoerende taken waaronder verwerving en beheer, bouw- en woonrijp maken, gronduitgifte, kostenverhaal, samenwerking, grondexploitaties, programma en kwaliteit, reserves en voorzieningen, sturing en verantwoorden van en over risico's. Er worden drie vormen van grondbeleid onderscheiden: namelijk actief grondbeleid, passief grondbeleid en samenwerking met externe partijen. Onder de laatste vorm valt ook het faciliterend grondbeleid.

Doelstelling van deze paragraaf is het verschaffen van inzicht in het gemeentelijk grondbeleid. Hierbij komen achtereenvolgens de volgende onderwerpen aan bod:

- 1 De visie op het grondbeleid in relatie tot realisatie van programmadoelstellingen.
- 2 De beleidsuitgangspunten.
- 3 Kaderstelling.
- 4 Wat gaan we er voor doen?
- 5 Een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de grondexploitaties.
- 6 Nieuwe complexen.
- 7 Het verwachte verloop van de reserves en voorzieningen.
- 8 Verbonden partijen.
- 9 Risico's.

Context en achtergronden

In het Coalitieakkoord 2018-2022 wordt gestreefd naar:

Woningbouw

Het vergroten van het woningaanbod en het stimuleren van de doorstroming op de woningmarkt.

Dit zou bereikt kunnen worden door:

- Gewenste woningbouwlocaties op te nemen in de ruimtelijke structuurvisie voor de gemeente.

- Faciliteren van locaties voor het realiseren van nieuwe woningen, middels grondverkoop en/of inrichting van het openbaar gebied.
- Particuliere initiatieven voor eigenbouw, splitsing van bestaande woonpercelen en woningen.
- Een gedifferentieerd woningaanbod voor uiteenlopende inkomensgroepen.

Duurzaamheid, infrastructuur en milieu

Bij nieuwe bouwprojecten zal duurzaamheid en energietransitie een prominente rol krijgen.

Daarnaast wordt er bij nieuwe ontwikkelingen in de openbare buitenruimte rekening gehouden met verbetering en uitbreiding van infrastructuur en voorzieningen te treffen voor flora en fauna.

1. Visie: wat wil de gemeente met grondbeleid bereiken?

Het grondbeleid wordt ingezet om gewenste en toekomstige ontwikkelingen te realiseren en om ruimtelijke doelstellingen op het gebied van onder meer de volkshuisvesting, lokale economie, natuur en groen, infrastructuur en maatschappelijke voorzieningen te verwezenlijken. Dit wordt gestimuleerd door het uitvoeren van lopende plannen en het ontwikkelen van nieuwe plannen.

2. Beleidsuitgangspunten

Het ruimtelijke beleid van de gemeente richt zich onder andere op het herinrichten van de openbare ruimte naar een meer klimaatbestendige duurzame leefomgeving voortvloeiend uit de herontwikkeling en/of herstructurering van bestaande gebieden.

Voor gewenste ruimtelijke ontwikkelingen op privaat terrein stelt de gemeente Heemskerk zich faciliterend op. Dit heet publiek-private samenwerking ook wel faciliterend grondbeleid. Voor deze samenwerking kunnen onder meer anterieure overeenkomsten worden afgesloten vanwege kostenverhaal voor de herinrichting van de openbare ruimte waarin de onderstaande ambitie wordt meegenomen. Het streven is om in 2050 een klimaatbestendige en water robuuste gemeente te zijn, waarin natuur en recreatie op een veilige manier gecombineerd zijn en waarin het openbaar groen een belangrijke component is om de gevolgen van klimaatverandering op te vangen.

Bij sommige locaties is het wenselijk om actief grondbeleid toe te passen. Dit houdt in, dat de situatie kan ontstaan, dat de gemeente opstallen en/of gronden wenst te verwerven om uitvoering te kunnen geven aan haar ruimtelijk beleid. De gemeente Heemskerk kiest voor de optie om actief grond en opstallen te verwerven indien noodzakelijk, dit is strategisch grondbeleid. Slagvaardig handelen bij grondverwerving is belangrijk om uitvoering te kunnen geven aan ruimtelijk beleid.

Voor de complexen die de gemeente in exploitatie neemt is het uitgangspunt dat de grondexploitaties minimaal sluitend dienen te zijn. Dit neemt niet weg dat ruimtelijke belangen zodanig groot kunnen zijn dat wordt besloten om een verliesgevende exploitatie te starten. Bij een geprognosticeerd verlies op een grondexploitatie dient direct een voorziening te worden getroffen ter grootte van dit volledige verlies conform het Besluit begroting en verantwoording (Bbv).

De grondexploitaties vallen onder de Vennootschapsbelastingplicht, hiervoor worden fiscaal grondexploitatie-overzichten opgesteld voor aangifte. Het resultaat van de in deze paragraaf verwachte toekomstige resultaten zijn exclusief 25% vennootschapsbelasting.

3. Kaderstelling

Door Heemskerk vastgestelde beleidskaders met betrekking tot grondbeleid zijn:

- Nota Grondbeleid gemeente Heemskerk 2011.
- Nota Grondprijnsbeleid en bijbehorende grondprijzenbrief 2015.

Wettelijke kaders zijn onder meer: de Wet ruimtelijke ordening (waaronder de grondexploitatiewet), Besluit ruimtelijke ordening, Wet voorkeursrecht gemeenten, Onteigeningswet, de Wet Markt en Overheid, de Bbv (Besluit begroting en Verantwoording) en de daarop gebaseerde notities van de commissie Bbv en met ingang van 1 januari 2016 de Wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen. Als gevolg van de voorgenomen inwerkingtreding van de nieuwe Omgevingswet in 2021, wordt voor grondbeleid een aparte Aanvullingswet grondeigendom verwacht.

4. Wat gaan we ervoor doen?

In Heemskerk heeft het uitvoeren van grondbeleid binnen de kaders onder meer tot gevolg dat:

- Lopende ontwikkelingen worden uitgevoerd en daar waar mogelijk afgerond (bijvoorbeeld herstructurering, Waterakkers-Lunetten, De Velst, De Trompet, Assumburg-Oud Haerlem).
- Plannen worden voorbereid ter zake nieuwe ontwikkelingen zoals Tolhek, Stationsomgeving en Debora Bakelaan.
- (Strategische) gronden en gebouwen, die in eigendom zijn bij de gemeente, worden beheerd casu quo uitgegeven.
- Strategische gronden worden verworven, indien noodzakelijk; diverse gronden worden uitgegeven middels het opstellen van diverse overeenkomsten (verkoop, verhuur, erfpacht, recht van opstal, pacht), alsmede het toezicht houden op de uitvoering van deze overeenkomsten.
- Rapportage en verantwoording over de lopende grondexploitaties en niet in exploitatie

genomen gronden worden voorgelegd bij begroting, jaarrekening, voor- en najaarsnota. Tevens worden de projectstatusrapporten ruimtelijke projecten opgesteld en op de projectenkaart vermeld.

- Bij een ruimtelijke ontwikkeling op eigen (private) grond is er geen sprake van een grondexploitatie, maar zijn er wel aanpassingen aan de bestaande openbare ruimte nodig. De gemeente faciliteert hierbij en maakt voor deze dienstverlening kosten zoals voorbereiding van het bestemmingsplan, de aanleg voor openbare voorzieningen en het houden van toezicht. Deze kosten kan de gemeente verhalen op de ontwikkelaar.

5. Actuele prognose grondexploitaties

De uitgangspunten voor het beleid van winst en verlies in de gemeente Heemskerk zijn:

- Winsten worden pas genomen als deze gerealiseerd zijn.
- Verliezen worden genomen zodra deze bekend zijn.

Tussentijdse winstneming is mogelijk onder voorwaarden. Voor grote projecten geldt dat er deelplannen onderscheiden kunnen worden, waarna winstneming van een deelplan pas mogelijk is nadat onder andere deze winst gerealiseerd is, als de geraamde winst van de andere deelplannen positief is en er geen (substantiële) risico's worden verwacht.

Bij de herziening grondexploitaties in 2018 worden de financiële consequenties, voor zover mogelijk, inzichtelijk gemaakt naar aanleiding van de voornoemde wetswijziging vennootschapsbelasting voor overheden, indien van toepassing. In tabel 1 "verwacht verloop onderhanden werk" zijn de verwachte eindresultaten opgenomen die bij de herziening van de grondexploitaties in 2017 zijn vastgesteld.

Tabel 1: Verwacht verloop onderhanden werk meerjarig (bouwgrond in exploitatie).

Omschrijving Bedragen x € 1.000	Boekwaarde 31-12-2017	Verwachte kosten	Verwachte opbrengsten	Verwacht eindresultaat	Verwachte einddatum
Waterakker -Lunetten	-658	511	-600	-747	1 januari 2020
De Trompet	516	698	-2.781	-1.566	1 januari 2020
Assumburg Oud-Haerlem	-785	861	-2.985	-2.908	1 januari 2021
De Velst	-841	1.408	-3.321	-2.754	1 januari 2020
Totaal *	-1.769	3.478	-9.686	-7.976	

*Voor alle complexen is nog geen resultaat meegenomen in de Begroting 2019/meerjarenraming.

*Het verwachte eindresultaat is voor heffing van de eventuele verschuldigde Vennootschapsbelasting. De Exploitatie GEM Tweede tranche herstructurering is niet bij het totaal inbegrepen

6. Nieuwe complexen

Debora Bakelaan en omgeving

Op 21 december 2017 heeft de raad ingestemd met het aangaan van de samenwerkingsovereenkomst (SOK) “Debora Bakelaan en omgeving Gemeente Heemskerk-Stichting Woonopmaat. In 2018 is uitvoering gegeven aan deze overeenkomst met inachtneming van de stedenbouwkundige visie voor De Slotvrouw. Het ontwerp voor de reconstructie van de Tolweg is vastgesteld. De subsidieaanvraag (BDU) is ingediend. De aanvraag ontheffing Wet natuurbescherming is ingediend. De omgevingsvergunning is aangevraagd. De uitvoering start naar verwachting begin 2019. De stedenbouwkundige visie wordt verder uitgewerkt in een stedenbouwkundig plan en er worden welstandscriteria opgesteld. Het ontwerp bestemmingsplan voor het herstructureringsgebied is in het najaar van 2018 in procedure gebracht. Woonopmaat heeft in 2018 een sloopbedrijf geselecteerd. De sloop van het eerste flatgebouw (de rode flat) is aangevangen in september 2018. Woonopmaat heeft in het najaar van 2018 een ontwikkelende bouwer geselecteerd. Deze bouwer start volgens planning in april 2019 met de bouw van het eerste nieuwe woongebouw.

Tolhek

In 2016 is gestart met het bepalen van de ontwikkelingsrichting. Hiervoor is een voorbereidingskrediet aangevraagd, er zijn enkele ontwikkelmogelijkheden onderzocht maar bij de keuze voor de ontwikkeling is nader onderzoek nodig. De verwachting is dat in 2019 meer bekend zal zijn over de mogelijke ontwikkeling. Na besluitvorming zal een projectplan opgesteld worden samen met een grondexploitatie, hiervoor wordt een krediet aangevraagd.

Stationsgebied

In 2017 is er een krediet beschikbaar gesteld voor een op te stellen visie voor het stationsgebied. Een stedenbouwkundige bureau is opgedragen om integrale visies op hoofdlijnen voor de korte termijn en voor de lange termijn voor de omgeving van het Heemskerkse NS-station op te stellen. Medio 2018 is een rapportage beschikbaar, eind 2018, begin 2019 zal er besluitvorming en een krediet aangevraagd worden. Waar mogelijk zal subsidie aangevraagd worden. Deze opdracht sluit aan bij de Corridordialoog Kennemerlijn. De Kennemerlijn is de spoorlijn van Haarlem, via Bloemendaal, Velsen, Beverwijk en Heemskerk, naar Uitgeest. De gemeenten langs de Kennemerlijn en de provincie Noord-Holland werken samen om stationsomgevingen langs deze corridor te versterken en in samenhang te ontwikkelen, met als doel de ruimte rondom stations en van het openbaarvervoersnetwerk beter te benutten. In februari 2018 is het eindrapport Corridordialoog Kennemerlijn, Strategie voor de OV-knooppunten aan de Kennemerlijn, uitgebracht.

7. Verwacht verloop van de reserves en voorzieningen

Voor 2019 en volgende jaren zijn de volgende reserves en voorzieningen beschikbaar.

- Bestemmingsreserve verplichtingen Tweede Tranche Herstructurering (TTH)
- Bestemmingsreserve Procesbegeleiding TTH.
- Bestemmingsreserve Tolhek.
- Bestemmingsreserve Grondbeleid, -beheer.
- Voorziening Faciliterend Grondbeleid.

Bestemmingsreserve verplichtingen TTH

Jaarlijks ontvangt de gemeente gelden van de GEM TTH voor werkzaamheden ten behoeve van de realisatie van de plannen. Deze middelen worden gereserveerd omdat deze ontvangsten en uitgaven veelal niet binnen een kalenderjaar worden gerealiseerd.

Bestemmingsreserve Procesbegeleiding TTH

Deze bestemmingsreserve is ingesteld in 2010. Deze reserve wordt gebruikt voor de ambtelijke inzet. Deze reserve dient voor de procesbegeleiding die nodig is voor de periode 2012-2019 op basis van bijgestelde prognoses. Deze reserve is toereikend voor de resterende periode.

Bestemmingsreserve Tolhek

Deze bestemmingsreserve is ingesteld in 2011 ten behoeve van de voorbereidingskosten Tolhek. Deze reserve heeft een onbepaalde looptijd. Naar verwachting kan er in 2019 een grondexploitatie gestart worden. Zodra er een grondexploitatie is vastgesteld, zullen de nog te maken kosten ten laste van de grondexploitatie komen.

Bestemmingsreserve Grondbeleid, -beheer

Bij herziening 2015 is voor de uitvoering van diverse ontwikkelingen op locaties, voor het ontwikkelen van vrijgekomen vastgoed en voor de bekostiging van de afwaardering van de activa de bestemmingsreserve Grondbeleid, -beheer ingesteld. De looptijd bedraagt vijf jaar en er is geen financieel plafond vastgesteld.

Voorziening Faciliterend Grondbeleid

De inkomsten uit anterieure overeenkomsten gaan naar de Voorziening faciliterend grondbeleid en de uitgaven worden rechtstreeks vanuit deze voorziening bekostigd.

8. Verbonden partijen

De gemeente heeft een deelneming in de grondexploitaties van de GEM Broekpolder en de GEM Tweede tranche herstructurering.

GEM Broekpolder

De gemeenten Beverwijk en Heemskerk hebben een gezamenlijk projectbureau Broekpolder ingesteld. Dit projectbureau werkt samen met marktpartijen binnen de daartoe opgerichte GEM aan de afronding van de Broekpolder. Op 1 april 2014 is daartoe de Afwikkelingsovereenkomst Broekpolder afgesloten met de marktpartijen en de GEM met een looptijd tot 1 oktober 2019.

GEM Tweede tranche herstructurering (GEM TTH)

In 2010 is de Tweede Tranche Herstructurering gestart. Samen met WOONopMAAT participeert de gemeente in een commanditaire vennootschap (Grondexploitiemaatschappij) die zorg draagt voor de planvorming en de grondexploitatie. In aanvang is gestart met de ontwikkeling van elf locaties. In de loop der jaren zijn om diverse redenen drie locaties ontvlochten uit de TTH. De locaties De Velst, Debora Bakelaan en Coornhertstraat worden niet meer binnen de GEM TTH uitgevoerd en zijn teruggelegd bij de onderliggende partijen. Van de resterende acht locaties zijn er zeven gereed. De laatste locatie, de Simon van Haerlemstraat, is in ontwikkeling. Naar verwachting wordt de GEM Tweede tranche herstructurering in 2019 afgesloten.

9. Risico's

Ieder jaar worden de grondexploitaties van de lopende projecten geactualiseerd en vastgesteld. Mede op basis van deze bijgestelde exploitaties wordt de risicoanalyse opgesteld. Deze risicoanalyse wordt meegenomen in de berekening voor de weerstandsparagraaf. Overigens gaat het hier om de risico's die de gemeente Heemskerk zelf loopt met de grondexploitaties. Daarin wordt onder andere rekening gehouden met afzetrisico's bij de verkoop van grond. Ook wordt gekeken naar het geprognosticeerde eindresultaat van de exploitaties van de GEM Broekpolder en de GEM Tweede Tranche Herstructurering die uiteindelijk na afsluiting van die exploitaties ten laste dan wel ten gunste van de gemeentelijke exploitatie zal komen. Als op dat punt risico's worden verwacht, worden die in de gemeentelijke risicoanalyse meegenomen. De gemeentelijke risicoanalyse gaat niet over de risico's die de GEM Broekpolder en de GEM Tweede Tranche Herstructurering als GEM-organisatie lopen. Deze organisaties functioneren in dat opzicht zelfstandig en dienen hun eigen risico's te managen. Nadere informatie over beide GEM's staat vermeld in de paragraaf Verbonden partijen.

Deel 4

Financiële begroting

Toelichting op de financiële positie

Algemeen

Het totaal van de Meerjarenbegroting 2019-2022 op basis van de hiervoor beschreven inhoud van de programma's en paragrafen is als volgt weergegeven in het Programmaplan.

Programma's	Rekening 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022
Bestuurlijk domein	7.754	7.866	8.036	8.060	8.332	8.433
Sociaal domein	52.305	53.702	55.179	55.797	57.114	57.466
Fysiek domein	17.748	18.836	19.992	17.138	16.588	16.948
Totaal lasten programma's	77.807	80.403	83.207	80.995	82.034	82.847
Algemene dekkingsmiddelen	2.609	2.537	2.124	2.062	2.010	2.142
Overhead	12.257	12.457	13.056	13.371	13.724	14.096
Heffing Vennootschapsbelasting	0	29	24	0	0	0
Onvoorzien	0	50	50	50	50	50
Totaal lasten	92.673	95.476	98.461	96.478	97.818	99.135
Bestuurlijk domein	3.059	1.760	1.520	1.528	1.551	1.576
Sociaal domein	14.014	14.375	14.464	14.645	15.039	15.328
Fysiek domein	24.938	12.488	14.123	11.296	9.960	9.917
Totaal baten programma's	42.011	28.623	30.107	27.468	26.550	26.821
Algemene dekkingsmiddelen	60.085	62.466	65.868	68.262	70.220	72.091
Overhead	479	547	555	564	575	584
Heffing Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	102.576	91.635	96.530	96.294	97.345	99.496
Bestuurlijk domein	4.695	6.106	6.515	6.532	6.781	6.857
Sociaal domein	38.291	39.327	40.715	41.152	42.075	42.138
Fysiek domein	-7.190	6.348	5.869	5.842	6.628	7.031
Totaal saldo programma's	35.796	51.781	53.099	53.526	55.484	56.026
Algemene dekkingsmiddelen	-57.476	-59.929	-63.743	-66.200	-68.210	-69.949
Overhead	11.777	11.911	12.500	12.808	13.149	13.512
Heffing Vennootschapsbelasting	0	29	24	0	0	0
Onvoorzien	0	50	50	50	50	50
Saldo voor bestemming reserves	-9.903	3.841	1.931	184	473	-361
Toevoegingen aan reserves	12.723	453	1.997	710	1.094	1.217
Onttrekkingen aan reserves	-4.446	-3.809	-3.173	-1.767	-2.149	-2.225
Saldo na bestemming reserves	-1.625	486	754	-874	-582	-1.369

De Begroting 2019 sluit met een nadelig saldo van € 754.420 en geeft voor de komende jaren een positief beeld. In het overzicht van de financiële positie in de Voorjaarsnota 2018 is een batig saldo voor 2019 aangegeven € 542.104. De effecten die bij het opstellen van de Begroting 2019 tot dit verschil hebben geleid zijn als volgt :

Onderwerp	Begroot 2019	Begroot 2020
Saldo conform Voorjaarsnota	542.104	3.099.017
Loonkosten stijging	-236.890	-415.765
Meicirculaire 2018	-176.220	-403.665
Indexatie Sociaal Domein	-101.082	-219.592
Verhoging algemene indexatie +0,25%	-3.440	-45.315
Organisatie-ontwikkeling	-185.000	-185.000
Veiligheidsregio Kennemerland	-129.000	-129.000
Stichting Rijk	-42.667	-23.500
Correctie WMO	14.504	75.638
Actualisatie Vennootschapsbelasting	11.000	4.000
Overige verschillen	33.271	21.758
Uitvoeringsprogramma Coalitieakkoord	481.000	905.000
Totaal verschillen	-1.296.524	-2.225.441
Totaal Saldo Begroting	-754.420	873.576

De mutaties zijn het gevolg van effecten uit de kadernota en externe ontwikkelingen, die bij het opmaken van de begroting zijn verwerkt. Inzake de loonkosten wordt ook verwezen naar het onderdeel personeel en arbeidskosten.

Dekkingsplan

De opbrengsten rioolheffing, afvalstoffenheffing en marktgelden zijn, conform het huidige beleid, kostendekkend. In de paragraaf Lokale heffingen wordt een toelichting op de tarieven gegeven.

De Begroting 2019 sluit echter nog met een negatief saldo. Deels wordt dit veroorzaakt door enkele incidentele lasten. De jaren 2020 en daaropvolgend sluiten positief.

Dientengevolge is het niet opportuun de tarieven voor 2019 te verhogen en wordt voorgesteld het tekort over 2019 te dekken middels een éénmalige onttrekking aan de Algemene reserve.

De gronden waarop de ramingen zijn gebaseerd

De uitgangspunten waarop de ramingen in de Begroting 2019-2022 zijn gebaseerd zijn geformuleerd in de Kadernota 2019. Hieronder worden de belangrijkste uitgangspunten voor de begroting in het kort nogmaals weergegeven. Uitgangspunt is om naast de gegevens uit de Begroting van 2018-2021 alle structurele financiële effecten voortkomend uit de raadsbesluiten tot en met mei 2018 alsmede de Voorjaarsnota 2018 mee te nemen. Daarnaast liggen de volgende uitgangspunten ten grondslag aan deze begroting.

	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
<u>Inwoners en woonruimten:</u>					
Inwoners	39.200	39.200	39.400	39.550	39.620
Woonruimten	18.079	18.079	18.229	18.329	18.429
<u>Financieel:</u>					
Prijsniveau (inflatie)	1,50%	1,50%	1,75%	1,75%	1,75%
Rente-omslagpercentage	1,50%	1,75%	1,75%	1,75%	1,75%
Rente% kort geld (3-maands)	0,00%	0,00%	0,25%	0,50%	1,00%
Rente% lang geld (10-jaars)	1,00%	1,50%	1,50%	2,00%	2,25%
Rente% beleggingen	0,00%	0,50%	0,50%	0,50%	1,00%
Rente% eigen financierings-					
Middelen (Algemene reserve)	1,50%	1,50%	1,50%	1,50%	1,50%
Belastingen, tarieven en leges	1,50%	1,50%	1,75%	1,75%	1,75%
Subsidies	1,50%	1,50%	1,75%	1,75%	1,75%
<u>Personeel en organisatie:</u>					
Loonkostenstijging	3,00%	2,75%	2,25%	2,25%	2,25%
Productieve norm-uren per	1.425	1.425	1.425	1.425	1.425
<u>Risico's en weerstandsvermogen:</u>					
Zekerheidspercentage	80%	80%	80%	80%	80%

Aantal inwoners en woonruimten

Onder woningen worden de zelfstandige woonruimten bedoeld. Woonruimten bestemd voor de huisvesting van institutionele huishoudens zoals verzorgingstehuizen, verpleeghuizen en gezinsvervangende tehuizen worden aangemerkt als zogenaamde bijzondere woongebouwen. Tenslotte worden onder wooneenheden de woonruimten met voor het wonen kenmerkende gemeenschappelijke voorzieningen begrepen. Het aantal inwoners wordt bepaald aan de hand

van de gemiddelde woningbezetting alsmede op basis van cijfers afkomstig van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

Financieel

Voor de bepaling van het prijsniveau 2019 is de "Korte termijnraming maart 2018" van het Centraal planbureau (CPB) geraadpleegd.

De conclusie luidt als volgt:

"Er kan gerust worden gesteld dat de Nederlandse economie op stoom is. Met groeicijfers van 3,2% (2018) en 2,7% (in 2019) overtreft de Nederlandse economie die van de Eurozone met 0,6%-punt per jaar. Ondanks de hoogconjunctuur verbetert het begrotingssaldo niet. Dit is vooral het gevolg van hogere overheidsbestedingen.

De werkloosheid daalt nu snel, naar 3,9% in 2018 en 3,5% in 2019. De krachtige groei van de werkgelegenheid absorbeert met gemak de nieuwe toetreders tot de arbeidsmarkt. Door de stijgende arbeidskosten en verhoging van het lage btw-tarief stijgt de inflatie in 2019 naar 2,3%. Door hogere lonen en lastenverlichting verbetert de koopkracht in 2019 niettemin met 1,6%.

De Nederlandse hoogconjunctuur is het gevolg van de gunstige internationale conjunctuur, lage rentes, expansief begrotingsbeleid en een nog steeds krachtige woningmarkt. Met de laatste twee factoren onderscheidt Nederland zich van het buitenland."

Zoals uit tabel 1 blijkt, bedraagt het door het CPB voor het jaar 2019 geraamde prijsmutatiepercentage 1,50%. Het ligt voor de hand om dit percentage eveneens voor de Begroting 2019 aan te houden. Voor de jaren na 2019 wordt met betrekking tot zowel de lasten als de baten derhalve met een prijsmutatiepercentage van 1,75% gerekend. Dit wijkt af van de reeks van het CPB. De reden hiertoe wordt ingegeven vanuit praktische overwegingen qua verwerking over de meerjarige periode. Over de periode 2020-2022 wordt gemiddeld gezien nagenoeg niet afgeweken van de meerjarige reeks van het CPB.

Personeel en organisatorisch

Met betrekking tot de personeelslasten zijn de volgende uitgangspunten van toepassing:

- de productieve norm-uren per formatieplaats zijn voor de gehele ambtelijke organisatie vastgesteld op 1.425 uur per jaar;
- met betrekking tot het loonniveau wordt uitgegaan van het werkelijke niveau per 1 januari 2018 en het niveau sociale lasten per 1 april 2018;
- loonkostenstijging van 2,75% in 2019. In de daaropvolgende jaren 2,25%.

De loonkostenstijging van 2,75% in 2019 betekent een afwijking ten opzichte van de huidige meerjarenbegroting van +1,25%. Dit vertaalt zich in een financieel nadeel van circa € 212.500.

Dit budgettaire effect is bij het opstellen van deze Begroting 2019-2022 opgenomen nu ook de effecten uit de Meicirculaire 2018 bekend zijn.

Overzicht geraamde incidentele baten en lasten

Beleid

De begroting bestaat uit structurele en incidentele lasten en baten. Incidentele lasten en baten zijn die lasten en baten waarvan de looptijd minder is dan 36 maanden of periodiek repeterend zijn en meer bedragen dan € 25.000. De overige lasten en baten zijn structureel van aard. Om het onderscheid tussen structurele en incidentele lasten en baten inzichtelijk te maken, volgt hierbij een overzicht van de voorziene incidentele lasten en baten.

Overzicht

Programma(onderdeel)	Omschrijving	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022
<i>Bedragen x € 1.000</i>					
1.1 Beleidsadvisering economische zaken	Activiteiten BIZ Centrum	38	0	0	0
1.1 Beleidsadvisering economische zaken	Subsidie	-15	0	0	0
Totaal programma Bestuurlijk domein		23	0	0	0
2.3 Sportvelden	Kunstgrasvelden voetbalvereniging	0	0	325	0
2.5 Gespecialiseerde hulp	Continuëren preventieve activiteiten jeugdhulp	150	0	0	0
2.1 Welzijnsaccommodaties	Verkoopprocedure Antonie Verherentstraat 1	10	0	0	0
2.6 Wet sociale werkvoorziening	Incidentele bate IJmond Werkt	-226	0	0	0
Totaal Sociaal domein		-66	0	325	0
3.1 Bestemmingsplannen	Implementatie omgevingswet (VJN 2017)	155	0	0	0
3.1 Project Assumburg-Oud Haerlem	Grondwerken	0	200	0	0
3.1 Project Assumburg-Oud Haerlem	Algemene kosten	121	121	0	0
3.1 Project Assumburg-Oud Haerlem	Opbrengst grondverkoppen	-1.825	-1.350	0	0
3.1 Project Assumburg-Oud Haerlem	Bij-/afschrijving op boekwaarde	1.704	1.029	0	0
3.1 Bedrijventerrein De Trompet	Bouwrijp maken	130	0	0	0
3.1 Bedrijventerrein De Trompet	Algemene kosten	52	0	0	0
3.1 Bedrijventerrein De Trompet	Opbrengst grondverkoppen	-983	0	0	0
3.1 Bedrijventerrein De Trompet	Afschrijving op boekwaarde	801	0	0	0
3.1 Waterakkers-Lunetten	Bouwrijp maken	-289	0	0	0
3.1 Waterakkers-Lunetten	Opbrengst grondverkoppen	300	0	0	0
3.1 Waterakkers-Lunetten	Afschrijving op boekwaarde	0	0	0	0
3.1 Herontwikkeling Tolhek	Beheerskosten	50	0	0	0
3.1 Exploitatie de Velst	Opbrengst grondverkoppen	-1.250	0	0	0
3.1 Exploitatie de Velst	Bouwrijp maken	106	0	0	0
3.1 Exploitatie de Velst	Afschrijving op boekwaarde	1.144	0	0	0
3.2 Openbare verlichting	Saneren asbestfundatie lantaarnpalen	115	0	0	0
Totaal programma Fysiek domein		331	0	0	0
Overhead	Bijdrage Stichting Rijk	19	0	0	0
Overhead	Coördinatie burgerparticipatie	7	0	0	0
Totaal Algemene dekkingsmiddelen		26	0	0	0
Algemene reserve	Enmalige dekking begroting	0	0	0	0
Bestemmingsreserve grondbeleid en -beheer	Verkoopprocedure Antonie Verherentstraat 1	10	0	0	0
Totaal Reserves		10	0	0	0
Totaal incidenteel programma's en reserves		324	0	325	0
Totaal saldo begroting (gecorrigeerd resultaat)		754	-874	-582	-1.369
Totaal saldo begroting structureel		-431	-874	-907	-1.369

In de Gemeentewet is sinds 1 juli 2013 het begrip structureel begrotingsevenwicht opgenomen. Door het opnemen in de Gemeentewet wordt nadrukkelijker benoemd, dat in de begroting structurele en incidentele lasten gedekt dienen te worden door structurele respectievelijk incidentele baten. In het Besluit begroting en verantwoording (Bbv) is nader verduidelijkt wat hiermee wordt bedoeld. Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de geraamde incidentele lasten en baten in materieel opzicht in evenwicht zijn.

Personeel en arbeidskosten

De formatie en de personele kosten zijn als volgt:

Formatie per organisatie-onderdeel	Aantal formatieplaatsen					
	Werkelijk 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022
Raadsgriffier	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8
BMO en Control	10,2	9,7	11,6	11,6	11,6	11,6
Klantzaken	53,0	54,5	54,9	54,9	54,9	54,9
Buurtzaken	65,2	67,2	66,5	66,5	66,5	66,5
Stadszaken	32,2	33,5	34,4	34,4	34,4	34,4
Staf	66,1	69,8	66,4	66,4	66,4	66,4
Totaal	229	237	235	235	235	235

De loonkosten zijn voor 2019 met 2,75% geïndexeerd conform de uitgangspunten voor de begroting. Voor de andere jaren is een indexatie toegepast van 2,25%.

Loonkosten per organisatie-onderdeel	Totaal salarissen en sociale lasten					
	Werkelijk 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022
Raadsgriffier	131	145	152	155	158	159
BMO en Control	880	842	1.083	1.105	1.128	1.152
Klantzaken	3.159	3.474	3.645	3.734	3.825	3.918
Buurtzaken	3.984	4.185	4.342	4.449	4.558	4.670
Stadszaken	2.358	2.817	2.953	3.011	3.069	3.094
Staf	4.556	4.929	4.745	5.082	5.205	5.335
Totaal	15.068	16.392	17.143	17.536	17.943	18.328

De loonkosten van € 16,9 miljoen zijn als volgt in de begroting toegerekend aan de programma's en de overheadkosten.

Verdeling loonkosten en formatie over de begroting	Formatie	Loonkosten	Formatie	Loonkosten	Formatie	Loonkosten
	Werkelijk 2017	Werkelijk 2017	Begroot 2018	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2019
Bestuurlijk domein	41,1	2.191	36,1	2.374	33,4	2.417
Sociaal domein	63,2	4.013	63,2	4.458	63,6	4.440
Fysiek domein	49,7	2.966	49,7	3.073	51,2	3.209
Algemene dekkingsmiddelen	3,8	242	3,8	239	4	253
Overhead	83,8	6.266	83,8	6.247	82,6	6.454
Totaal	242	15.678	237	16.391	235	17.143

Overzicht investeringen

Algemeen

Een investering is een uitgave voor een goed of object met een gebruiksduur langer dan een jaar. Onderscheid wordt gemaakt tussen investeringen met economisch nut en investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut.

De waarde van investeringen blijft zichtbaar op de balans en de jaarlijkse waardevermindering wordt middels afschrijving ten laste van de exploitatie gebracht.

Investeringen met een economisch nut

Investeringen met een economisch nut zijn alle investeringen die bijdragen aan de mogelijkheid middelen te verwerven door de kosten ervan bijvoorbeeld in tarieven te verwerken (zoals in het rioolrecht) en/of investeringen die verhandelbaar zijn. Voorbeelden van dit type investeringen zijn zwembaden, sportvelden, betaalde parkeerplaatsen en gebouwen.

Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut

Investeringen met maatschappelijk nut zijn niet verhandelbaar en/of hebben niet het doel middelen te genereren voor de gemeente.

Het betreft investeringen in de aanleg en reconstructie van wegen, waterwegen, civiele kunstwerken, groen en kunstwerken, die de gemeente niet beoogt te verkopen. De waarde van investeringen met een maatschappelijk nut mochten geheel of gedeeltelijk ten laste van de exploitatie worden gebracht. Met ingang van 2017 is dit niet meer toegestaan in de nieuwe regelgeving.

Hierna volgt een meerjarig overzicht van de voorgenomen investeringen.

Overzicht

Omschrijving investering (BR = dekking via bestemmingsreserve)	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022
Bestuurlijk domein				
Software Basisreg persgegevens	E	150.000		
Digitalisering dienstverlening	E	100.000	100.000	100.000
Totaal programma Bestuurlijk domein		250.000	100.000	100.000
Programma Sociaal domein				
Programmaplan Onderwijs Huisvesting	M	150.000		
Openbaar spelen	E			180.000
Totaal programma Sociaal domein		150.000	0	180.000
Programma Fysiek domein				
Vervanging riolering/50jaar	E	900.000	1.200.000	1.200.000
Verkeersregelinstallaties	E		180.000	
Vervangen armaturen	E	94.500	116.747	
Openbare ruimte riolering BR	M	195.500	111.000	199.000
Openbare ruimte wegen	M	1.107.000	840.500	745.000
Openbare ruimte wegen BR	M	954.500	159.000	356.000
Openbare ruimte kabels&leidingen BR	M	175.000		
Openbare ruimte verlichting BR	M	75.000	36.000	71.000
Openbare ruimte verlichting	M	39.000	96.500	35.000
Openbare ruimte groen	M	139.500	33.000	40.000
Openbare ruimte groen BR	M	48.500	165.000	95.000
Openbare ruimte water BR	M	180.000		
Openbare ruimte water	M	60.000		
Vervangen lantaarnpalen	E	164.000		
Vervanging beschoeiing	E	200.000	200.000	200.000
Ondergronds containers	E	385.000		
Gemeentegronden	E	13.021	13.321	13.321
Totaal programma Fysiek domein		4.730.521	3.151.068	2.954.321
Algemene dekkingsmiddelen/overhead				
Netwerkkomponenten	E	30.000	30.000	30.000
Schijven	E	20.000	20.000	20.000
Back-up faciliteit	E	55.000		
Communicatie-app	E		96.000	
Componenten flexplekken	E		145.000	
Metrocluster	E		35.000	35.000
2020 Mobiele Devices	E		96.000	

Omschrijving investering (BR = dekking via bestemmingsreserve)	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022
TS Farm	E			
Servers	E			46.000
DMS (Decos)	E			
Laptops/tablets	E	70.000		
Officepakket	E		225.000	
Vervangen virusscanner	E			
Telefooncentrale	E		250.000	
AS-400 Netweaver	E			221.000
Totaal Algemene dekkingsmiddelen/overhead		175.000	502.000	395.000
Totaal Economisch nut (E)		2.181.521	2.312.068	1.908.321
Totaal Maatschappelijk nut (M)		3.124.000	1.441.000	2.941.000
Totaal investeringen		5.305.521	3.753.068	4.886.321

Stand en gespecificeerd verloop van de reserves

Algemeen

Het eigen vermogen van de gemeente bestaat uit de reserves en het resultaat na bestemming volgend uit de jaarrekening. De reserves worden onderscheiden naar Algemene reserve en bestemmingsreserves.

De Algemene reserve is dat deel van het eigen vermogen waaraan geen specifieke bestemming is gegeven. Deze reserve dient in de eerste plaats als weerstandscapaciteit voor de risico's die de gemeente loopt. Een tweede doel is het genereren van renteopbrengsten ter dekking van de exploitatie. Tenslotte kan deze reserve dienen voor de dekking van incidentele uitgaven. Deze reserve heeft dus een algemene bufferfunctie en is daarom vrij aanwendbaar.

Een bestemmingsreserve is een reserve waaraan de gemeenteraad een bepaalde bestemming heeft gegeven. Deze zijn bewust ingesteld voor een bepaald doel en hebben daarmee een expliciet bestedingskarakter. Het is mogelijk de eenmaal gegeven bestemming te wijzigen. Bestemmingsreserves zijn evenals de Algemene reserve in principe daarom vrij aanwendbaar.

Voor het doel van de ingestelde bestemmingsreserves verwijzen we naar de Nota Reserves en Voorzieningen.

Het verloop van de ingestelde reserves is als volgt. Hierbij is nog geen rekening gehouden met de eventuele positieve uitkomsten van de grondexploitaties zoals in paragraaf Grondbeleid is opgenomen.

Meerjarenoverzicht Reserves			2017	2018		2019			2020		2021		2022	
Bedragen x € 1.000	Looptijd	Plafond	Eindsaldo	Mutaties	Eindsaldo	Dotaties	Onttrekkingen	Eindsaldo	Mutaties	Eindsaldo	Mutaties	Eindsaldo	Mutaties	Eindsaldo
Algemene reserve, rekeningresultaat														
Algemene reserve	onbepaald	onbepaald	19.130	-475	18.655	0	-45	18.610	0	18.610	0	18.610	0	18.610
Budgetoverheveling	onbepaald	onbepaald	287	-287	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Programma Bestuurlijk domein														
Wachtgeld voormalig bestuurders	onbepaald	460.000	51	0	51	0	0	51	0	51	0	51	0	51
Kansenonderzoek	31-12-2018	48.912	52	0	52	0	0	52	0	52	0	52	0	52
Toerisme en recreatie	31-12-2020	onbepaald	90	-33	57	71	-60	68	11	79	11	90	11	101
Programma Sociaal domein														
Combinatiefunctionarissen	31-12-2020	onbepaald	84	-30	54	0	-30	24	0	24	0	24	0	24
Decentralisaties Sociaal domein	31-12-2018	2.500.000	2.250	0	2.250	0	-150	2.100	0	2.100	0	2.100	0	2.100
(Overschotten) decentralisaties	31-12-2018	onbepaald	2.256	-1.253	1.003	0	-61	942	-61	881	-61	820	-61	759
Statushouders	31-12-2017	208.221	621	0	621	0	0	621	0	621	0	621	0	621
Bezoekerscentrum Assumburg	31-12-2060	250.000	219	-6	214	0	-6	208	-6	202	-6	197	-6	191
Sportaccommodatie de Velst	onbepaald	onbepaald	1.748	0	1.748	0	0	1.748	-44	1.703	-44	1.659	-44	1.615
Kunst Broekpolder	onbepaald	onbepaald	7	-7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Stichtingskosten Kennemercollege	31-12-2050	1.300.000	662	-43	618	0	-43	575	-43	532	-43	488	-43	445
Desintegratiekosten	31-12-2020	2.000.000	459	-227	232	45	-221	55	-169	-114	-163	-277	-126	-403
Gezond in de stad	31-12-2018	60.000	40	-40	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Programma Fysiek domein														
Afvalstoffenheffing	onbepaald	onbepaald	95	107	203	197	0	399	186	585	191	776	197	974
Procesbegeleiding Tweede Tranche Herstructurering	31-12-2020	onbepaald	179	-32	147	0	-34	113	-34	79	-34	46	-34	12
Riolering	onbepaald	onbepaald	50	0	50	0	0	50	0	50	0	50	0	50
Tolhek	onbepaald	onbepaald	53	-34	19	0	0	19	0	19	0	19	0	19
Verbinding A8-A9	31-12-2020	2.100.000	2.100	0	2.100	0	0	2.100	0	2.100	0	2.100	0	2.100
Verplichtingen Tweede Tranche Herstructurering	31-12-2020	onbepaald	64	-63	2	0	0	2	0	2	0	2	0	2
Volkshuisvestingsfonds	31-12-2020	onbepaald	3.005	-283	2.722	0	-192	2.530	-190	2.340	-188	2.152	-188	1.963
Openbare ruimte Houtwegen	31-12-2020	onbepaald	399	-213	186	0	0	186	0	186	0	186	0	186
Kapitaallasten Houtwegen			0	195	195	0	-9	187	-9	178	-9	170	-9	161
Grondbeleid en -beheer	31-12-2020	onbepaald	945	-55	890	0	-10	880	0	880	0	880	0	880
Afwikkeling Broekpolder	31-12-2019	148.250	126	-27	99	0	-28	72	-24	48	-24	24	-24	0
Bereikbaarheid centrumgebied	31-12-2022	225.000	196	6	202	6	0	208	6	214	6	220	6	226
Stedelijke vernieuwing	onbepaald	onbepaald	7.900	0	7.900	0	-1.679	6.222	-402	5.820	-784	5.036	-909	4.127
Kapitaallasten Stedelijke vernieuwing				0	0	1.679	-50	1.629	278	1.906	649	2.556	763	3.319
Algemene dekkingsmiddelen/Overhead														
Personele knelpunten	31-12-2018	onbepaald	139	0	139	0	0	139	0	139	0	139	0	139
Reserve wachtgeld ambtenaren	31-12-2017	720.000	12	0	12	0	0	12	0	12	0	12	0	12
Digitaliseringsprojecten Staf	31-12-2020	onbepaald	85	-20	65	0	-20	45	-20	25	-20	5	-5	0
Reserve bouw en verbouw gemeentehuis	31-12-2052	16.000.000	13.194	-537	12.657	0	-537	12.120	-537	11.584	-537	11.047	-537	10.510
Totaal reserves			56.498	-3.356	53.142	1.997	-3.173	51.966	-1.057	50.909	-1.055	49.854	-1.008	48.845

Stand en gespecificeerd verloop van de voorzieningen

Algemeen

Voorzieningen worden in de balans opgenomen om een inschatting te geven van de voorzienbare lasten in verband met risico's en verplichtingen, waarvan de omvang en/of het tijdstip van optreden per de balansdatum min of meer onzeker zijn en die oorzakelijk samenhangen met de periode voorafgaande aan die datum.

Het Bbv stelt dat voorzieningen worden gevormd wegens:

1. Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten. Voorbeeld, door optreden van de gemeente is schade aan een winkelpand ontstaan. De gemeente is aansprakelijk (gesteld) en kan op redelijke wijze de omvang van de schade inschatten. De exacte omvang is echter nog niet bekend.
2. Op de balansdatum bestaande risico's terzake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten. Voorbeeld, door de gemeente is een fietspad aangelegd in een straat vlak langs de voortuinen. Uit ervaring weet de gemeente dat de schade die aan de tuinen is aangebracht ongeveer € 20.000 aan claims zal bedragen.
3. Kosten die in een volgend begrotingsjaar worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het huidige of voorafgaande jaar én de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren. Voorbeeld, een voorziening voor cyclus onderhoud, zoals schilderwerk, onderhoud platte daken enz.

Hierna volgt de samenvatting van het totaal beoogde mutaties op de voorzieningen.

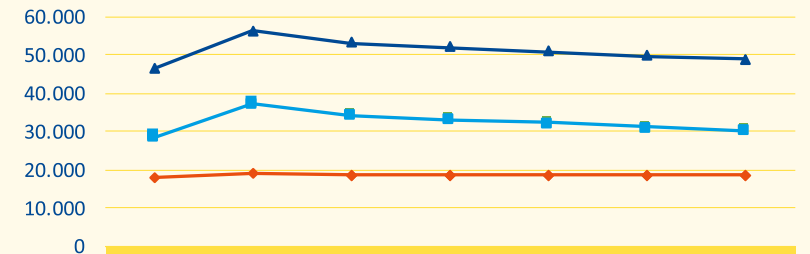
Meerjarenoverzicht Voorzieningen			2017	2018		2019			2020		2021		2022	
<i>Bedragen x € 1.000</i>	Looptijd	Plafond	Eindsaldo	Mutaties	Eindsaldo	Dotaties	Onttrekking	Eindsaldo	Mutaties	Eindsaldo	Mutaties	Eindsaldo	Mutaties	Eindsaldo
Accommodatiebeheer brandweerkazerne	onbepaald	onbepaald	307	-36	270	87	-121	236	-7	229	28	257	28	285
Pensioenen wethouders	onbepaald	onbepaald	1.393	-168	1.225	0	-168	1.057	-168	889	-168	721	-168	553
Programma Bestuurlijk domein														
Accommodatiebeheer gymnastiekgeb.	onbepaald	onbepaald	680	-150	531	46	-194	383	-24	359	-11	348	-117	231
Accommodatiebeheer welzijnsaccommodaties	onbepaald	onbepaald	176	7	183	62	-162	83	-66	17	12	28	-25	3
Accommodatiebeheer sporthal Waterakkers	onbepaald	onbepaald	128	51	179	69	-42	206	-31	175	49	224	-3	222
Accommodatiebeheer Muziekschool	onbepaald	onbepaald	70	-70	0	0	-54	-54	-107	-161	-37	-197	-37	-234
Accommodatiebeheer Mariaschool	onbepaald	onbepaald	217	-55	162	88	-65	186	30	216	67	283	59	342
Accommodatiebeheer zwembad Waterakkers	onbepaald	onbepaald	1.302	-9	1.292	29	-92	1.229	-44	1.184	-125	1.060	-137	922
Accommodatiebeheer overige gebouwen	onbepaald	onbepaald	135	-64	71	27	-87	11	-58	-47	-112	-159	-4	-162
Accommodatiebeheer De Velst		onbepaald	0	15	15	15	0	30	15	45	15	60	15	75
Voorziening Kinderboerderij	onbepaald	onbepaald	24	13	37	23	-16	44	5	49	14	63	14	77
Bezoekerscentrum Assumburg	31-12-2023	onbepaald	53	-3	51	0	-2	49	-1	48	-1	47	-14	33
Kunstobjecten	onbepaald	onbepaald	13	3	16	11	-15	11	-9	2	3	5	-6	-1
Desintegratiekosten personeel gymnastiekacc.	31-12-2021	2.000.000	127	0	127	0	0	127	0	127	0	127	0	127
Programma Fysiek domein														
Accommodatiebeheer Tolhek	onbepaald	onbepaald	39	0	39	0	0	39	0	39	0	39	0	39
Openbare verlichting	onbepaald	onbepaald	241	-42	199	46	-63	182	-32	150	12	162	11	173
Aanpak zwerfafval	31-12-2022	onbepaald	60	-29	31	47	-57	21	4	25	4	29	4	33
Rioleringen GRP	onbepaald	onbepaald	47	-47	0	217	0	217	245	461	228	690	211	901
Baggerwerkzaamheden	onbepaald	onbepaald	155	1	155	52	-50	157	2	159	3	163	3	166
Onderhoud woningen verzamelcomplex	onbepaald	onbepaald	234	-63	171	0	-10	161	-30	131	-34	98	-73	25
Onderhoud wegbeheer			43	-26	17	890	-891	17	-8	8	5	13	5	18
Planschaden	onbepaald	onbepaald	2	0	2	0	0	2	0	2	0	2	0	2
Faciliterend grondbeleid			142	51	193	51	0	245	0	245	0	245	0	245
Verplichtingen riolering	31-12-2020	400.000	61	0	61	0	0	61	0	61	0	61	0	61
Algemene dekkingsmiddelen														
Groot onderhoud raadhuis	onbepaald	onbepaald	364	-10	355	51	-18	388	-70	318	19	337	-218	119
Onderhoud De Werf	onbepaald	onbepaald	18	-3	16	20	-26	10	-20	-10	3	-7	3	-5
Totaal voorzieningen			6.032	-632	5.401	1.832	-2.134	5.098	-375	4.724	-27	4.697	-447	4.250

Ontwikkeling eigen vermogen

Het eigen vermogen van de gemeente bestaat uit de Algemene reserve, de bestemmingsreserves en het resultaat na bestemming volgend uit de rekening en de meerjarenbegroting. Het verloop van het eigen vermogen voor de komende jaren, waarbij het begrotingsresultaat is opgenomen bij de Algemene reserve is als volgt weer te geven.

Verloop eigen vermogen

Bedrag * € 1.000	31-12-16	31-12-17	01-01-19	01-01-20	01-01-21	01-01-22	01-01-23
Algemene reserve	18.065	19.130	18.655	18.610	18.610	18.610	18.610
Bestemmingsreserves	28.531	37.368	34.488	33.356	32.299	31.244	30.236
Totaal reserves	46.595	56.498	53.142	51.966	50.909	49.854	48.845

Het verloop van de (bestemming)reserves wordt per reserve weergegeven in het onderdeel stand en gespecificeerd verloop van de reserves.

Geprognosticeerde balans

Algemeen

Voor een goed inzicht in de financiële positie van de gemeente is de prognose van de balans een belangrijk middel. Deze prognose is als volgt weergegeven en gebaseerd op de hiervoor opgenomen overzichten van de paragraaf Financiering, de investeringen, reserves en voorzieningen.

Balans prognose

Activa - Bezittingen	Rekening	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot
Bedragen x € 1.000	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Materiële vaste activa						
Boekwaarde per 1 januari	84.945	84.633	86.179	87.760	87.635	87.213
Investeringen/desinvesteringen	3.441	4.939	5.293	3.753	3.449	4.886
Afschrijvingen	-3.753	-3.393	-3.712	-3.878	-3.871	-3.859
Boekwaarde materiële vaste activa per 31/12	84.633	86.179	87.760	87.635	87.213	88.240
Financiële vaste activa						
Boekwaarde per 1 januari	3.723	2.844	2.284	2.807	2.807	2.807
Uitgezette leningen/deelnemingen	-760	-533	523	0	0	0
Aflossingen	-119	-27	0	0	0	0
Boekwaarde financiële vaste activa per 31/12	2.844	2.284	2.807	2.807	2.807	2.807
Vlottende activa/voorraden						
Grondexploitatie en verspreide percelen						
Saldo per 1 januari	-1.716	-1.447	-3.447	-5.447	-5.947	-5.947
Aankopen/verkoop/kosten/winstnemingen	269	-2.000	-2.000	-500	0	0
Saldo per 31/12	-1.447	-3.447	-5.447	-5.947	-5.947	-5.947
Uitzettingen korter dan een jaar	11.032	11.000	11.000	11.000	11.000	11.000
Liquide middelen	992	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Overlopende activa	6.418	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000
Totaal geïnvesteerde middelen	104.472	103.016	103.120	102.495	102.073	103.100

Passiva - Financieringsmiddelen	Rekening	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Reserves						
Saldo per 1 januari	44.483	56.498	53.142	51.966	50.909	49.854
Rentetoevoeging	0	0	0	0	0	0
Vermeerderingen	16.461	504	1.997	710	1.094	1.217
Verminderingen	-4.446	-3.860	-3.173	-1.767	-2.149	-2.225
Saldo rekening / begroting	56.498	53.142	51.966	50.909	49.854	48.846
Voorzieningen						
Saldo per 1 januari	5.145	6.032	5.400	5.098	4.723	4.696
Vermeerderingen	2.435	963	1.832	1.834	2.387	2.351
Verminderingen	-1.548	-1.594	-2.134	-2.209	-2.414	-2.797
Saldo per 31/12	6.032	5.400	5.098	4.723	4.696	4.250
Vaste schulden > 1 jaar						
Schuldrest 1 januari	34.104	31.684	29.254	26.813	24.361	21.897
Opgenomen geldleningen/waarborgsommen	286	286	286	286	286	286
Aflossingen	-2.706	-2.716	-2.727	-2.738	-2.750	-2.764
Schuldrest 31/12	31.684	29.254	26.813	24.361	21.897	19.419
Vlottende passiva						
Vlottende schulden tot een jaar	4.379	8.219	12.243	15.502	18.626	23.585
Nog te besteden specifieke uitkeringen	414	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Overlopende passiva	5.465	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000
Saldo per 31/12	10.258	15.219	19.243	22.502	25.626	30.585
Totaal financieringsmiddelen	104.472	103.016	103.120	102.495	102.073	103.100

Uit dit overzicht blijkt een financieringstekort. Dit tekort wordt in dit overzicht met kortlopende middelen gefinancierd (zie het olopende saldo 'vlottende schulden tot een jaar'). Wanneer het aantrekken van nieuwe middelen noodzakelijk is, wordt besloten hoe dit tekort daadwerkelijk wordt gefinancierd. Een uitgebreidere toelichting op de financiële positie van de gemeente is opgenomen in de paragrafen Weerstandsvermogen en Financiering.

Deel 5

Bijlagen

Samenstelling gemeentebestuur en opbouw gemeentelijke organisatie

De gemeenteraad

Mw. drs. A.E.H. Baltus (burgemeester en voorzitter van de raad)

Dhr. G. Corten (griffier a.i.)

De verwachte samenstelling van de Raad per 2018

Fractie	Aantal leden
Heemskerk Lokaal	5
Liberaal Heemskerk	5
CDA	5
VVD	4
GroenLinks	3
D66	3
PvdA	2

Heemskerk Lokaal mw. E.A. Lamers-Kuijper, *fractievoorzitter*
 dhr. T. Breedijk
 mw. J.C. Grit
 dhr. J.R. Kolenbrander
 dhr. F.E.A. Koster

Liberaal Heemskerk mw. C.A.J. Jansen-Karsten, *fractievoorzitter*
 dhr. N.A. Abdullah
 dhr. D. van den Berg
 dhr. K. Rozemeijer

CDA dhr. J.H.J. van Nimwegen, *fractievoorzitter*
 dhr. J.J. Schouws
 dhr. R. Núñez Queija
 dhr. L.L.P. Tillmans

VVD dhr. J.G. Bakker, *fractievoorzitter*
 dhr. F. Hermans
 dhr. G. Berghuis
 mw. K.A. Smit

GroenLinks dhr. J.G. van Dongen, *fractievoorzitter*
 dhr. C.J. I. Burger
 mw. A.J. Nijman

D66 dhr. M. Wouters, *fractievoorzitter*
 dhr. R.C. Nijboer
 dhr. P.B. Burgering

PvdA dhr. E. Hes, *fractievoorzitter*
 mw. F. Sahin

Het college van burgemeester en wethouders

Burgemeester mw. drs. A.E.H. Baltus (CDA)

Bestuur (waaronder college, integriteit, verkiezingen)
 Kabinetszaken als Koninklijke onderscheidingen
 Internationale contacten en intergemeentelijke zaken
 Openbare orde en veiligheid (inclusief brandweer, politie, rampenbestrijding, integraal veiligheidsbeleid en integrale handhaving) Burgerzaken
 Bedrijfsvoering (public relations en representatie).
 Lid Algemeen bestuur en lid bestuurscommissie Openbare veiligheid van de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Kennemerland.

Wethouders dhr. A.W.M. Schoorl (Heemskerk Lokaal) *1e locoburgemeester*
 Maatschappelijke ontwikkelingen
 Kunst en cultuur (waaronder bibliotheek en Cultuurhuis Heemskerk)
 Sport en recreatie
 Jeugd(zorg)
 Onderwijs(huisvesting), passend onderwijs, volwasseneneducatie, leerplicht, kinderopvang
 Inburgering en emancipatie
 Dierenwelzijn
 Faciliteringsbeleid gemeentelijke gebouwen (waaronder welzijns- en sportaccommodaties)
 Beheer en onderhoud van het gemeentelijke vastgoed
 Monumentenzorg en archeologie
 Bedrijfsvoering (communicatie en burgerparticipatie)
 Lid Algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling Schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten regio Zuid en Midden Kennemerland

dhr. Q.J.A. Rijke (CDA), 2e locoburgemeester

Wet maatschappelijke ondersteuning (inclusief coördinatie Sociaal domein)
 Zorg en welzijn, volksgezondheid, ouderenbeleid, vrijwilligers en mantelzorgers
 Wonen, verduurzaming woningvoorraad
 Herstructurering
 Woningbouwprojecten als De Velst, Debora Bakelaan en stationsomgeving
 Diversiteit
 Buurtbeheer en burgerkracht
 Bedrijfsvoering (inkoop en aanbesteding, ICT en facilitaire zaken)
 Bestuurlijke vertegenwoordiging in de Grondexploitatie Maatschappij CV
 Tweede fase Heemskerk
 Lid Algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling Afvalschap IJmond-Zaanstreek en NV HVC, IJmond Werkt!, ReinUnie
 Lid bestuurscommissie publieke gezondheid van de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Kennemerland

dhr. G.J.W De Vries (VVD) 3e locoburgemeester

Ruimtelijke ordening en Omgevingswet
 Herverkaveling bedrijfsterrein
 Projecten als De Trompet en De Houtwegen
 Grondzaken, grondprijzenbeleid
 Agrarische zaken
 Milieu
 Duurzaamheid
 Verkeer en vervoer
 Infrastructuur (als groen, water, riolering, wegen en verlichting)
 Beheer openbare ruimte
 Bouw- en woningtoezicht, vergunning en handhaving
 Bedrijfsvoering: dienstverlening
 Bestuurlijke vertegenwoordiging in de Grondexploitatie Maatschappij Broekpolder
 Lid Algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling Afvalschap IJmond-Zaastreek en NV HVC, Omgevingsdienst IJmond, ReinUnie

Mw. A. Van Dijk (D66) 4e locoburgemeester

(Regionale) economische ontwikkelingen, inclusief Metropoolregio Amsterdam

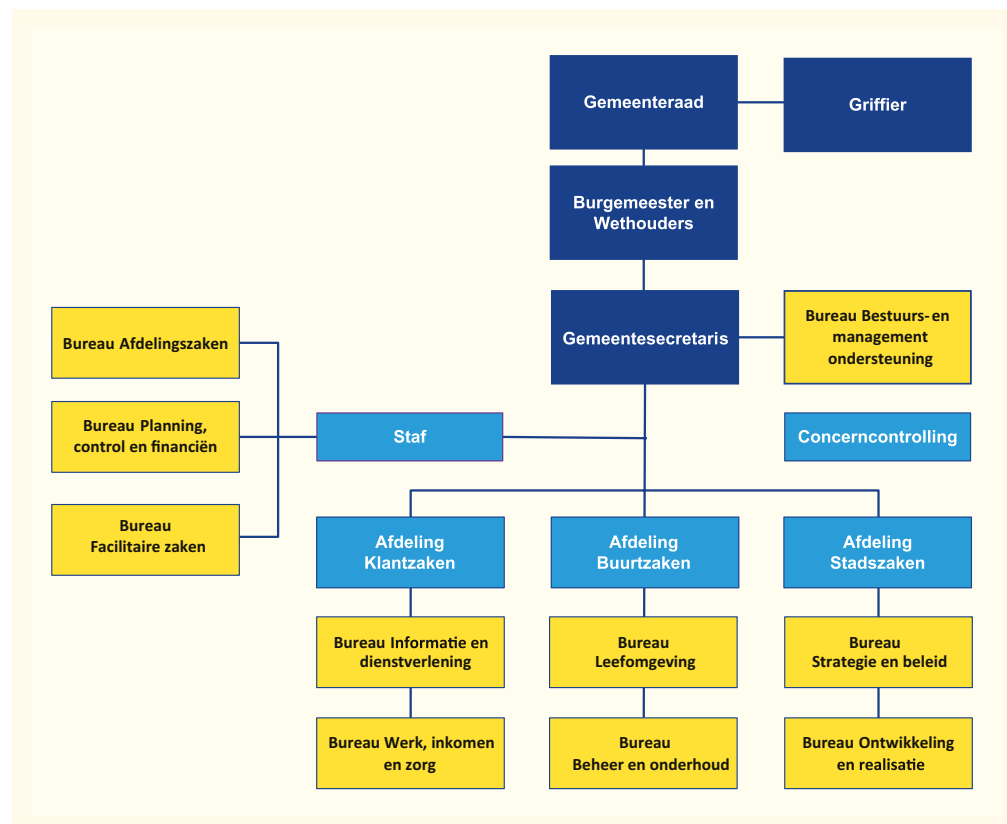
Toerisme
 Kust en strand
 Participatiewet, werk en inkomen, schuldhulpverlening en armoedebeleid
 Financiën, waaronder belastingen en heffingen en de Bank Nederlandse Gemeenten
 Bedrijfsvoering (personeel en organisatie, juridische zaken)

Lid Algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling IJmond Werkt!

Gemeentesecretaris J.S.W. Ozenga

Eindadvisering college en burgemeester, management ambtelijke organisatie.

Organogram

EMU saldo 2019-2021

Centraal Bureau voor de Statistiek
Sector Overheidsfinanciën en consumentenprijzen
Antwoordnummer 25000, 2490 XA Den Haag

Vragenlijst
Berekening EMU-saldo
Gemeente Heemskerk
(0396)

Algemene gegevens:

Gemeentenaam: Heemskerk

Gemeentenummer: 0396

Jaar: 2019

Omschrijving	2018	2019	2020
	x € 1000,-	x € 1000,-	x € 1000,-
	Volgens realisatie tot en met sept. 2018, aangevuld met raming resterende periode	Volgens begroting 2019	Volgens meerjarenraming in begroting 2019
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	3.841	1.450	-721
2. Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	3.393	3.712	3.878
3. Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	2.435	1.832	1.834
4. Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	4.939	5.306	3.753
5. Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	821		937
6. Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa:			
Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord	0	0	0
7. Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	1.050	555	200
8. Baten bouwgrondexploitatie:	2.575	4.358	1.350
Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord			
9. Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	1.359	1.703	1.585
10. Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten	0	0	0
11. Verkoop van effecten:			
a. Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	☐ ja ☒ nee	☐ ja ☒ nee	☐ ja ☒ nee
b. Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?	0	0	0
Berekend EMU-saldo	5.717	3.788	1.740

Ruimte voor toelichting:

Taakvelden

<i>(bedragen x € 1.000)</i>										
TAAKVELDEN	LASTEN					BATEN				
	2018	2019	2020	2021	2022	2018	2019	2020	2021	2022
0.1 Bestuur	1.451	1.442	1.470	1.489	1.503	0	0	0	0	0
0.2 Burgerzaken	1.206	1.172	1.143	1.223	1.258	764	715	728	741	754
0.4 Overhead, ondersteuning organisatie	12.118	13.056	13.371	13.724	14.096	572	555	564	575	584
0.5 Treasury	1.476	1.093	1.022	966	1.089	1.664	1.600	1.638	1.637	1.630
0.61 OZB woningen	96	104	105	106	108	4.367	4.469	4.573	4.719	4.801
0.62 OZB niet-woningen	424	431	437	439	446	1.304	1.323	1.347	1.370	1.394
0.64 Belastingen overig	9	19	19	20	20	260	264	268	273	278
0.7 Algemene uitkering	0	0	0	0	0	54.381	58.074	60.297	62.083	63.850
0.8 Overige baten en lasten	504	527	528	529	530	266	138	138	138	138
0.9 Vennootschapsbelasting	29	24	0	0	0	0	0	0	0	0
Bestuur en ondersteuning	17.313	17.868	18.096	18.496	19.049	63.578	67.138	69.553	71.536	73.429
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	2.391	2.452	2.486	2.526	2.566	0	0	0	0	0
1.2 Openbare orde en veiligheid	532	943	946	957	960	0	0	0	0	0
Veiligheid	2.922	3.394	3.432	3.484	3.526	0	0	0	0	0
2.1 Verkeer en vervoer	3.848	4.190	4.279	4.954	5.084	223	620	825	679	428
Verkeer, vervoer, waterstaat	3.848	4.190	4.279	4.954	5.084	223	620	825	679	428
3.1 Economische ontwikkeling	336	461	427	430	436	134	242	228	230	232
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	1.060	1.075	94	95	96	1.023	1.031	101	102	103
3.3 Bedrijventoket en bedrijfsregelingen	60	60	61	62	63	80	77	77	77	79
3.4 Economische promotie	144	166	168	170	172	96	97	99	100	102
Economie	1.600	1.762	750	757	767	1.332	1.447	506	510	516
4.1 Openbaar basisonderwijs	52	53	54	55	56	0	0	0	0	0
4.2 Onderwijshuisvesting	3.323	3.422	3.423	3.398	3.358	13	8	8	8	8
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.786	1.785	1.833	1.881	1.911	615	565	575	585	595
Onderwijs	5.161	5.259	5.310	5.334	5.325	628	572	582	593	603
5.1 Sportbeleid en activering	697	823	814	858	871	0	0	0	0	0
5.2 Sportaccommodaties	1.175	1.101	1.146	1.383	1.041	423	408	414	420	428
5.3 Cultuurpresentatie, -productie, -participatie	1.293	1.176	1.186	1.196	1.167	196	106	107	105	97
5.4 Musea	86	49	50	51	52	0	0	0	0	0
5.6 Media	907	905	920	935	950	0	0	0	0	0
5.7 Openbaar groen en recreatie	2.895	3.117	3.192	3.278	3.307	72	72	74	75	77
Sport, cultuur, recreatie	7.054	7.170	7.307	7.700	7.388	691	586	595	600	602
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	3.628	3.721	3.765	3.821	3.877	180	133	136	139	143
6.2 Wijkteams	1.375	1.318	1.331	1.336	1.355	0	0	0	0	0

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	LASTEN					BATEN				
TAAKVELDEN	2018	2019	2020	2021	2022	2018	2019	2020	2021	2022
6.3 Inkomensregelingen	15.451	16.402	16.678	17.061	17.337	11.118	12.014	12.471	12.848	13.112
6.4 Begeleide participatie	5.237	5.549	5.407	5.512	5.558	0	0	0	0	0
6.6 Maatwerkvoorziening (WMO)	940	945	952	968	985	0	0	0	0	0
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	8.075	8.278	8.444	8.606	8.782	1.446	1.067	767	764	771
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	5.071	6.586	6.487	6.648	6.739	0	0	0	0	0
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	22	22	22	22	22	38	39	39	40	41
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	1.140	937	954	970	987	0	0	0	0	0
Sociaal domein	40.939	43.758	44.040	44.944	45.642	12.782	13.253	13.414	13.792	14.067
7.1 Volksgezondheid	1.700	1.741	1.758	1.753	1.783	5	5	5	5	5
7.2 Riolering	1.944	1.967	1.997	2.026	2.158	3.130	3.203	3.259	3.316	3.475
7.3 Afval	4.229	4.267	4.355	4.429	4.456	5.135	5.302	5.390	5.481	5.526
7.4 Milieubeheer	565	548	558	563	574	0	0	0	0	0
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	273	280	282	283	285	217	219	223	226	230
Volksgezondheid en milieu	8.712	8.802	8.949	9.055	9.255	8.487	8.728	8.877	9.028	9.236
8.1 Ruimtelijke ordening	486	500	350	355	360	0	0	0	0	0
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	2.667	3.670	1.469	130	131	2.623	3.595	1.397	57	57
8.3 Wonen en bouwen	1.553	1.606	1.591	1.610	1.623	585	590	545	552	558
Volkshuisvesting, RO, stedelijke vernieuwing	4.707	5.777	3.410	2.095	2.113	3.208	4.186	1.942	608	615
TOTAAL LASTEN en BATEN	92.257	97.980	95.573	96.818	98.150	90.928	96.530	96.294	97.345	99.496
0.10 Mutaties reserves	173	1.997	710	1.094	1.217	1.606	3.173	1.767	2.149	2.225
TOTAAL LASTEN en BATEN na reserve-mutaties	92.430	99.977	96.283	97.912	99.367	92.534	99.703	98.061	99.494	101.721
Saldo Begroting	104	-273	1.779	1.582	2.354					

